

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Offentlig ekonomi

2011

Offentlig ekonomi

Offentlig ekonomi 2011

Statistiska centralbyrån
2011

Public Finances in Sweden 2011

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
2011

Tidigare publicering
Previous publication

Uppgifter rörande kommunernas finanser har publicerats i serien Sveriges officiella statistik under titeln *Kommunernas fattigvård och finanser* fr.o.m. 1874–1917, från 1918 under titeln *Kommunernas finanser*, från 1999 under titeln *Den offentliga sektorns finanser*, från 2001 under titeln *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret* och från 2006 under titeln *Offentlig ekonomi*.

Information on municipal finances was published in the Official Statistics of Sweden series under the title *Municipal poor relief and finances* from 1874 until 1917. From 1918 until 1998 the title used has been *Municipal finances*, from 1999 under the title *General Government Finance*, from 2001 under the title *Annual accounts for general government sector* and from 2006 under the title *Public Finances in Sweden*.

Producent
Producer

SCB, enheten för statistik om offentlig ekonomi
Statistics Sweden, Public Finance Statistics Unit
SE-701 89 ÖREBRO
+46 19 17 60 00
offentlig.ekonomi@scb.se

Förfrågningar
Enquiries

Johan Norberg, +46 19 17 67 65
johan.norberg@scb.se
Katarina Wizell, +46 19 17 67 78
katarina.wizell@scb.se
Marcus Andersson, +46 19 17 68 85
marcus.andersson@scb.se

Denna publikation är en del av Sveriges officiella statistik (SOS). Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Offentlig ekonomi 2011*.

Den särskilda SOS-logotypen får enligt lag inte användas vid vidarebearbetningar av statistiken.

This publication is a part of the official statistics of Sweden (SOS). It may be used freely and quoted.
When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, *Public Finances in Sweden 2011*.

Use of the particular SOS logotype is prohibited when further processing the statistics.

Omslag/Cover Ateljén SCB
Foto/Photo Mark Markefelt, Pressens Bild

ISSN 1654-1227 (online)
URN:NBN:SE:SCB-2011-OE06BR1101_pdf (pdf)

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

Hur står det till med Sveriges offentliga finanser? Hur ser de ut jämfört med andra europeiska länder? Hur finansieras offentlig verksamhet och hur mycket av den utförs i offentlig respektive privat regi? Årsboken *Offentlig ekonomi 2011* ger svar på dessa frågor främst ur nationalräkenskapernas perspektiv i text, diagram och tabeller. Vi presenterar statistik från de senaste årsuppgifterna, år 2009, samt tidsserier fr.o.m. år 2000 och i vissa fall fr.o.m. 1993.

EU ställer en hel del krav på medlemsländernas offentliga finanser vilket vi också har valt att belysa. Vår förhoppning är att publikationen kan bidra till en ökad kunskap och inblick i den offentliga sektorns ekonomi i Sverige jämfört med andra länder. Särskilt intressant är detta efter finanskrisen 2008 som har föranlett en allt större fokus på ländernas offentliga finanser och en trend mot förstärkt övervakning av aktörer på den globala finansmarknaden.

Årsboken har utarbetats vid SCB:s enhet för statistik om offentlig ekonomi. Arbetsgruppen bestod av Marcus Andersson, Hans Björklund, Caklin Doganson, Monica Leonardsson, Johan Norberg och Katarina Wizell, men även andra personer vid avdelningen för nationalräkenskaper har deltagit i arbetet.

Statistiska centralbyrån i februari 2011

Monica Nelson Edberg

Heather Bergdahl

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication, on page 121.

Förord	3
Sammanfattning	11
Förkortningar	13
1 Introduktion	15
2 Den offentliga sektorns storlek	17
Den offentliga sektorns andel av BNP	17
Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar	18
Den offentliga sektorns utgifter	19
Den offentliga sektorns inkomster	20
Sysselsättningen i den offentliga sektorn	21
Offentligt ägda företag	22
3 Den offentliga sektorns inkomster	25
Skatter och avgifter	26
Övriga inkomster	29
Delsektorernas inkomster	30
Statsbudgeten och inkomster	32
4 Den offentliga sektorns utgifter	35
Utgifter för konsumtion	37
Utgifter för transfereringar	41
Utgifter för investeringar	44
Ränteutgifter	45
Statsbudgetens utgifter och saldo	46
Finanspolitikens ramverk	47
Sveriges avgift till EU:s budget	49
5 Staten och ålderspensionssystemet	53
Ansvarsområden	53
Antal sysselsatta	54
Inkomster	55
Utgifter	57
Finansiellt sparande	58
Försvarets varaktiga varor	59
Infrastruktur	59
Transfereringar till hushåll	60
6 Kommuner	63
Ansvarsområden	63
Antal sysselsatta	64
Inkomster	65
Utgifter	66
Finansiellt sparande	66
Sociala naturaförmåner	66
Konsumtionsutgifter fördelade på ändamål	67
7 Landsting och regioner	71
Ansvarsområden	71
Antal sysselsatta	71
Inkomster	73

Utgifter	73
Finansiellt sparande	74
Sociala naturaförmåner	75
Konsumtionsutgifter fördelade på ändamål.....	76
8 De offentliga finanserna och internationell statistik	79
Det internationella regelverket.....	79
Den offentliga sektorns storlek i olika länder.....	79
Skattekvoten	81
EU:s krav på de offentliga finanserna.....	83
Tabeller	87
9 Fakta om statistiken	111
Publiceringstider.....	111
Tidsserier	111
Nationalräkenskaperna.....	111
Räkenskapssammandrag för kommuner och landsting	116
Underlag till statens finansiella sparande	118
Referenser	119
In English	121
Summary.....	121
List of tables	122
Sakordsregister, begreppsförklaring	123

Tabellförteckning

1. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	87
2. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor	88
3. Medelantalet sysselsatta i olika sektorer enligt Nationalräkenskaperna, åren 1993–2009.....	89
4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor	90
5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor	91
6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	92
7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor	94
8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land, år 2009	96
9. Statsbudgetens inkomster, år 2009. Miljoner kronor.....	97
10. Statsbudgetens utgifter m.m., per utgiftsområde, år 2009. Miljoner kronor.....	98
11. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure), åren 2000–2009. Procent av BNP	99
12. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden), åren 2000–2009. Procent av BNP.....	100
13. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor.....	101
14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor.....	104
15. Offentliga myndigheters fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	107

Diagramförteckning

1. Den offentliga sektorns andel av BNP, åren 1993–2009. Procent	18
2. Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP, åren 1993–2009. Procent.....	19
3. Den offentliga sektorns utgifter i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent.....	20
4. Den offentliga sektorns inkomster i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent.....	20
5. Andel offentligt sysselsatta, åren 1993–2009. Procent	22
6. Den offentliga sektorns inkomster, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor.....	25
7. Den offentliga sektorns inkomster fördelade på skatter och avgifter år 2009. Procent.....	26
8. Skatter och avgifter, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor	27
9. Inkomster för staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor	31
10. Den offentliga sektorns utgifter fördelade på ändamål, år 2009. Procent.....	36
11. Den offentliga sektorns utgifter fördelade på ändamål i relation till BNP för EU-27 och Sverige, år 2008. Procent.....	37
12. Konsumtionsutgifter per delsektor, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor	39
13. Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 2009. Procent	40
14. Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor	41
15. Den offentliga sektorns utgifter för investeringar fördelade på ändamål, år 2009. Procent	45
16. Finansiellt sparande i offentlig sektor i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent	48
17. Statens inkomster, år 2009. Procent.....	56
18. Ålderspensionssystemets inkomster, år 2009. Procent.....	56
19. Statens utgifter, år 2009. Procent	57
20. Statens och ålderspensionssystemets finansiella sparande, åren 2002–2009, löpande priser. Miljarder kronor	58
21. Statliga bygginvesteringar, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor	59
22. Transfereringar från staten till hushållen i form av sociala förmåner, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor	60
23. Kommunernas skatteinkomster och transfereringar, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	65
24. Kommunernas finansiella sparande, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	66

25. Sociala naturaförmåner för kommuner, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor.....	67
26. Kommunernas konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, år 2009. Procent.....	67
27. Kommunernas konsumtionsutgifter för de största ändamålen inom utbildning, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor.....	68
28. Kommuners konsumtionsutgifter för de största ändamålen inom socialt skydd, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor.....	69
29. Landstingssektorns inkomstskatter samt bidrag och transfereringar, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor	73
30. Landstingssektorns konsumtionsutgifter, åren 2000–2009, volymutveckling. Procent.....	74
31. Landstingssektorns finansiella sparande, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor	74
32. Landstingssektorns sociala naturaförmåner, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor	75
33. Landstingens konsumtionsutgifter fördelade per ändamål, åren 2009. Procent.....	76
34. Landstingssektorns konsumtionsutgifter fördelade på ändamål inom hälso- och sjukvård, åren 2001–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor	76
35. Landstingssektorns konsumtionsutgifter inom öppen sjukvård fördelade på ändamål, åren 2001–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor	77
36. Skattekvoten för Sverige i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent	82

Sammanfattning

Den offentliga ekonomin i Sverige är omfattande. Hur stor den är beror på hur den offentliga sektorn avgränsas och definieras. I nationalräkenskaperna (NR) görs en snäv avgränsning till enbart den skattefinansierade verksamhet som utförs av statliga eller kommunala myndigheter. Denna avgränsning kallas för *offentliga myndigheter* i NR. Om även den del som finansieras av avgifter och taxor tas med, så kallas detta i NR för *offentlig sektor*. I ingendera av fallen är de offentligt ägda företagen med, utan dessa förs i NR till näringslivet.

Ett mått som brukar användas för att få en uppfattning om den offentliga ekonomins storlek är *förädlingsvärdet* för offentliga myndigheter i relation till det totala förädlingsvärdet i landet (Bruttonationalprodukt, BNP). För Sveriges del låg detta på 18 procent år 2009, det vill säga att den offentliga produktionen svarade för närmare en femtedel av Sveriges totala produktion.

Den offentliga sektorn finansieras i huvudsak av invånarna själva genom de skatter och avgifter som betalas av hushåll och näringsliv. De totala inkomsterna till den offentliga sektorn uppgick år 2009 till 1 621 miljarder kronor. Skatter och sociala avgifter utgör 90 procent av *den offentliga sektorns inkomster*. Övriga inkomster är ränteinkomster, utdelningar från offentligt ägda företag med mera. Bland skatterna har skatten på produktion och import, huvudsakligen moms, ökat de senaste åren, medan inkomstskatterna har minskat. Numera är skatten på produktion och import högre än inkomstskatten från hushåll.

Ofta redovisas den offentliga sektorns skatter i ett land som en skattekvot. I allmänhet avses med skattekvoten den totala summan av skatter och lagstadgade avgifter i förhållande till BNP. Förändringar i skattekvoten mellan åren kan således bero både på förändringar i skatte- och avgiftsuttagen och på förändringar i storleken på BNP. Skattekvoten i Sverige var 47 procent år 2009.

Den offentliga sektorn har också som uppgift att omfördela resurser mellan invånarna, genom att ta in skatter och betala ut olika ersättningar och bidrag. Detta kallas i NR för *transfereringar* som innebär inkomstöverföringar utan att någon motprestation krävs. Denna omfördelning finns inte med i BNP, eftersom BNP enbart tar hänsyn till det som produceras. Däremot ingår transfereringarna i *den offentliga sektorns utgifter*. Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i konsumtion, transfereringar, investeringar och räntor. Konsumtionen, som utgjorde drygt hälften av utgifterna, består bland annat av de utgifter sektorn har för löner till anställda och material. Transfereringar utgjorde cirka 40 procent av utgifterna. Den offentliga sektorns totala utgifter uppgick till 1 651 miljarder år 2009, en ökning med 51 miljarder jämfört med året innan.

De offentliga utgifterna fördelas ofta i grupper med hänsyn till vilka ändamål de går. Ändamålen följer en internationell standard benämnd COFOG. Socialt skydd är det ändamål som kräver de största utgifterna sett till den grövsta indelningsnivån i COFOG-klassificeringen. Skälet till detta är att det sociala skyddet innefattar en stor del av transfereringssystemen.

Om de offentliga utgifterna överskrider de offentliga inkomsterna, så ökar *den offentliga sektorns skuld*. Det finns ett stort politiskt intresse, inte minst från EU-kommissionen, att följa utvecklingen av den offentliga skulden. Olika begrepp i dessa sammanhang är finansiellt sparande, stabilitets- och konvergensprogram, Excessive Deficit Procedure (EDP), Maastrichtskuld med mera.

Den offentliga sektorn kan indelas i en *statlig sektor*, med regering och riksdag samt de statliga myndigheterna, och en *kommunal sektor* med *kommuner* och *landsting*. Kommuner och landsting benämns ibland primärkommuner respektive sekundärkommuner. Vissa landsting har numera bildat regioner. Ålderspensionssystemet brukar föras samman med den statliga sektorn.

Inom staten ligger de stora transfereringssystemen, som pensioner och försäkringskassa. Därför är de statliga inkomsterna och utgifterna stora. Men staten bedriver också verksamhet i form av försvar, rättsväsende, infrastruktur, högskola med mera. Staten styr också stora delar av verksamheten i den kommunala sektorn i form av lagar och förordningar.

Kommunernas stora ansvarsområden finns inom grund- och gymnasieskola och inom vård och omsorg för äldre och funktionshindrade. Landstingens helt dominerande ansvarsområde finns inom hälso- och sjukvård.

Förutsättningarna för den kommunala verksamheten är mycket olika för olika delar av landet. *Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet* ska försöka skapa likvärdiga möjligheter för kommuner och landsting att tillgodose invånarnas behov av kommunal service oberoende av invånarnas inkomster och andra förhållanden.

Den offentliga sektorns uppgift är att verkställa de beslut som riksdag och regering har fattat. De flesta uppgifterna i offentlig sektor regleras i det som kallas speciallagstiftningen, t.ex. skollagen, hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, högskolelagen, miljöbalken med flera. Flera av speciallagarna är ramlagar som kompletteras med förordningar och föreskrifter från regering och statliga myndigheter.

Teckenförklaringar

–	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
0,0	Mindre än 0,05	Less than 0.05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available
.	Uppgift kan inte förekomma	Not applicable
*	Preliminär uppgift	Provisional figure

Förkortningar

AP-fonder	Allmänna pensionsfonder
BNI	Bruttonationalinkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
COFOG	Classification of the Functions of Government
EC	European Community
ECB	European Central Bank
EDP	Excessive Deficit Procedure
EG	Europeiska gemenskapen
ENS	Europeiska nationalräkenskapssystemet
ESA	The European System of Accounts (<i>English version of ENS</i>)
ESV	Ekonomistyrningsverket
EU	Europeiska unionen
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen
HSV	Högskoleverket
IMF	Internationella valutafonden
KI	Konjunkturinstitutet
LASS	Lag om assistansersättning
LSS	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
MSCIWorld	Morgan Stanley Capital International världsindex
NR	Nationalräkenskaper
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
PPM	Premiepensionsmyndigheten
RAMS	Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik
RS	Räkenskapssammandrag
SCB	Statistiska centralbyrån
SNI	Standard för svensk näringsgrensindelning
SoL	Socialtjänstlagen

1 Introduktion

Till den offentliga sektorn räknas huvudsakligen de verksamheter och transfereringssystem för vilka stat, kommuner och landsting ansvarar.

De uppgifter som redovisas i följande kapitel bygger huvudsakligen på nationalräkenskaperna (NR), men andra källor kan förekomma. För att förklara varför presenterade uppgifter inte alltid är jämförbara ger vi förklaringar och definitioner för de specifika termer och begrepp som används dels i samband med tabeller och diagram, dels i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar*.

De svenska nationalräkenskaperna, som utgör underlag för prognoser och bedömningar av den ekonomiska politiken, följer en detaljerad definition enligt Europeiska rådets förordning (EG 2223/96, ENS95). Om samtliga medlemsländer följer detta regelverk förbättras möjligheten till jämförelser mellan länderna.

Bokens disposition

I kapitel 2 presenteras de vanligaste sätten att mäta storleken på den offentliga sektorn. De olika måtten förklaras och vilka reservationer som kan riktas mot de olika måtten. I slutet av kapitlet görs en redovisning av de offentliga företagen. De offentliga företagen räknas i NR till näringslivet och inte till den offentliga sektorn.

I kapitel 3 och 4 redovisas den offentliga sektorns inkomster och utgifter enligt NR. Utgifternas fördelning på konsumtion, investeringar, transfereringar och räntor visas samt hur de kan grupperas på olika ändamål såsom utbildning, hälso- och sjukvård osv.

I kapitel 5 till 7 redovisas ekonomin för de olika verksamheterna i den offentliga sektorns olika delar, staten, kommunerna och landstingen, med utgångspunkt från NR.

I kapitel 8 redovisas den offentliga sektorn ur ett internationellt perspektiv. Först beskrivs vilka krav som finns internationellt och sedan redovisas ett antal områden där internationella jämförelser är av betydelse.

Boken avslutas med en tabellbilaga samt fakta om statistiken, referenslista, sammanfattning på engelska och ett sakordsregister.

Läsanvisningar

- Kommunsektorn (den kommunala sektorn, kommunala verksamheter) omfattar både kommuner (primärkommuner) och landsting (landstingskommuner) samt kommunalförbund. Med termen landsting avses landsting och regioner, dvs. även Västra Götalandsregionen och Region Skåne ingår.
- Det är de senaste tillgängliga uppgifterna som presenteras med angivande av referensår då serier presenteras i fasta priser. I vissa fall är uppgiften preliminär, och kan komma att revideras. Både tidsserier i fasta priser och löpande priser förekommer.
- Uppgifter om den offentliga sektorns inkomster och utgifter presenteras utifrån den nationella redovisningen och skiljer åt marginellt jämfört

med EU:s redovisning (enligt ENS95) beroende på olika behandlingar av transfereringar och räntor. Därför kan inkomst- och utgiftskvoter skilja sig i publikationens internationella jämförelser. Däremot påverkas inte det finansiella sparandet eller skattekvoten mellan de olika redovisningarna.

- Ord och uttryck som förklaras närmare i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar* är understrukna i texten. Genom att klicka på ordet kommer förklaringen.
- Avrundningar av belopp medför att ett angivet summabelopp inte alltid stämmer med en summering av de ingående delbeloppen.

Använda förkortningar redovisas och förklaras i avsnittet *Förkortningar*.

2 Den offentliga sektorns storlek

I detta kapitel presenterar vi de vanligaste sätten att mäta storleken på den offentliga sektorn. De olika måtten förklaras och det beskrivs också vilka invändningar som kan riktas mot de olika måtten. I slutet av kapitlet görs dessutom en redovisning av de offentliga företagen.

Den offentliga sektorns storlek kan mätas på olika sätt. Storleken kan t.ex. anges genom att man mäter antalet sysselsatta, förädlingsvärdet, den offentliga konsumtionen, den offentliga sektorns inkomster eller utgifter.

De olika måtten har vart och ett sina förtjänster, men det finns också reservationer mot dem. Vilket mått som passar bäst beror på sammanhanget. Ofta kan det vara mer informativt att redovisa mer än ett mått. I det följande redovisas några av de vanligaste måtten på den offentliga sektorns storlek, tillsammans med de invändningar som kan riktas mot respektive mått.

Sammanfattning av olika mått på den offentliga sektorns storlek, år 2009. Procent

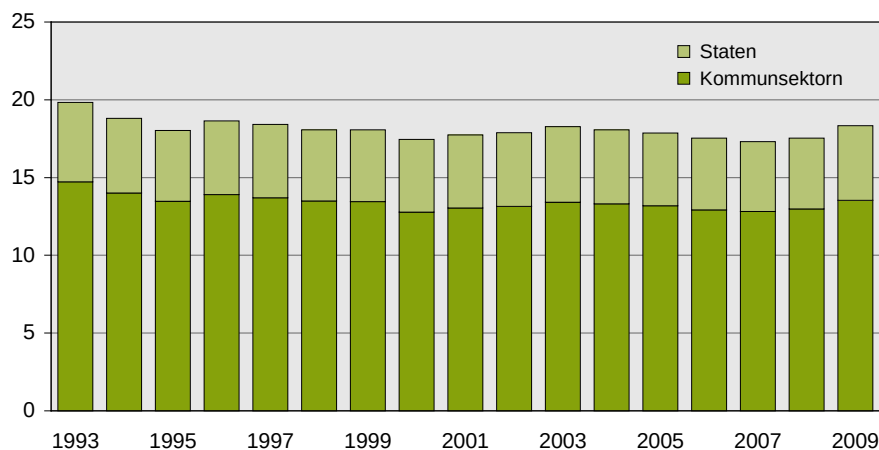
Offentliga myndigheters andel av det totala förädlingsvärdet	18
Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar	31
Sysselsatta i offentlig sektor exklusive offentligt ägda företag	29
Sysselsatta i offentlig sektor inklusive offentligt ägda företag	34
Den offentliga sektorns utgifter	53
Den offentliga sektorns inkomster	52

Måtten har satts i relation till BNP även om måtten inte alltid utgör en del av BNP, vilket beskrivs nedan. Antalet sysselsatta är satt i relation till den totala sysselsättningen i Sverige.

Den offentliga sektorns andel av BNP

En del av Bruttonationalprodukten (BNP) produceras av offentliga myndigheter. BNP är en summering av förädlingsvärdet över samtliga sektorer. Offentliga myndigheters förädlingsvärde har legat runt 18 procent av BNP under de senaste åren enligt nationalräkenskaperna (NR). De offentliga myndigheternas förädlingsvärde består dels av kollektiva tjänster som försvar och rättsväsende, dels av individuella tjänster som sjukvård, barnomsorg och utbildning.

1. Den offentliga sektorns andel av BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inom NR avgränsas den offentliga sektorn till att omfatta i princip enbart de offentliga myndigheterna. Detta innebär bland annat att statliga affärsverk inte kommer med och inte heller offentligt ägda företag som Posten och Vattenfall. Dessa verksamheter ingår i NR som en del av näringslivet. I NR saknas en redovisning av hur stor andel som den offentligt ägda affärsverksamheten står för. Men förädlingsvärdet för dessa verksamheter motsvarar enligt SCB:s företagsstatistik nästan en tiondel av näringslivet. Den offentliga sektorns andel av BNP skulle, enligt denna statistik, öka från 18 procent till cirka en fjärdedel av BNP om de offentligt ägda företagen och affärsverken räknades in.

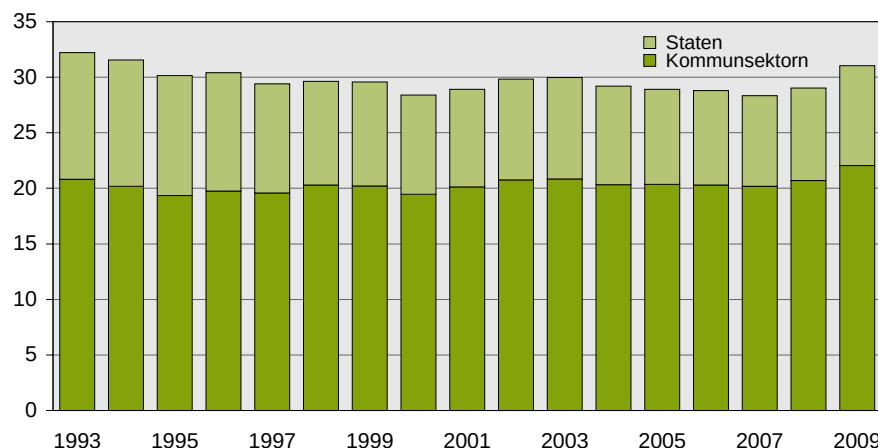
En annan aspekt som kan vara värd att nämna är att de offentliga myndigheternas produktion beräknas på ett annorlunda sätt än vad som är fallet när det gäller näringslivet. Näringslivets produktion värderas och prissätts på en marknad, vilket inte är fallet med myndigheternas produktion. Medan näringslivets produktion således kan beräknas från intäktssidan, så beräknas de offentliga myndigheternas produktion från kostnadssidan i form av utbetalda löner och sociala avgifter med tillägg för kapitalförslitning.

Det har blivit allt vanligare att den offentliga sektorn köper in verksamheter från näringslivet eller icke-vinstdrivande organisationer, men att verksamheterna fortsätter att vara offentligt finansierade. Detta gör att förädlingsvärdet för dessa verksamheter hamnar i näringslivet och inte i de finansierande offentliga myndigheterna. Sett över tid så påverkas därför den offentliga sektorns andel av BNP av detta förhållande.

Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar

Ett annat sätt att mäta den offentliga sektorns omfattning är att utgå från försörjningsbalansen och sätta sektorns konsumtion och investeringar i relation till BNP. Försörjningsbalansen består av en tillgångssida med summan av BNP och import. Denna tillgångssida motsvaras av en användningssida med konsumtion, investeringar och export.

2. Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar som andel av BNP har ökat de senaste åren. År 2009 var andelen 31 procent, för att ha legat på 28 procent år 2007 och 29 procent år 2008. Åren 1993 och 1994 var andelen som högst med 32 procent.

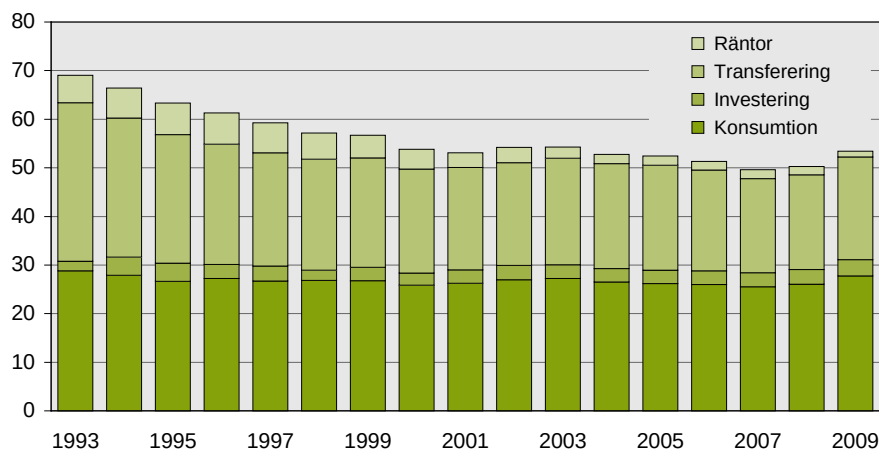
Konsumtion och investeringar bör inte påverkas på samma sätt som förädlingsvärdet av att den offentliga sektorn köper in verksamheter från näringslivet eller icke-vinstdrivande organisationer, eftersom köp av verksamhet ingår som sociala naturaförmåner i den offentliga sektorns konsumtionsutgifter.

Den offentliga sektorns utgifter

Den offentliga sektorns storlek kan också mätas genom att dess utgifter sätts i relation till BNP. En distinktion görs mellan å ena sidan den offentliga sektorns utgifter för konsumtion och investeringar och å andra sidan transfereringar och räntor. Konsumtion och investeringar avser då utgifter för sektorns egen verksamhet.

Det är egentligen tveksamt att sätta de offentliga utgifterna i relation till BNP, eftersom transfereringar och räntor inte utgör en del av BNP. Men tillvägagångssättet är ändå etablerat, t.ex. i internationella sammanhang, när det gäller att få ett mått på den offentliga sektorns storlek.

3. Den offentliga sektorns utgifter i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

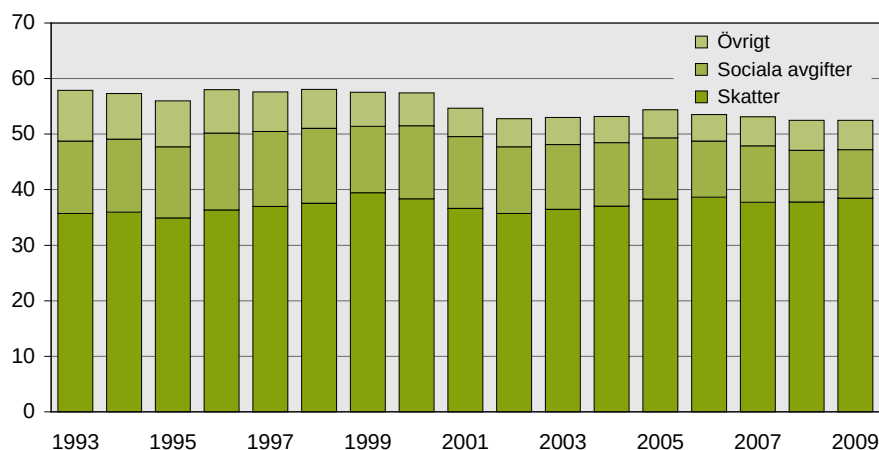
Utgifterna i förhållande till BNP har ökat till 53 procent år 2009 från 50 procent år 2008. Utgifterna låg dock betydligt under procenttalen under krisåren i början av 1990-talet, då talen låg en bra bit över 60 procent och 1993 på hela 69 procent.

Den offentliga sektorns inkomster

Även den offentliga sektorns inkomster kan relateras till BNP, med samma reservation som för utgifterna. Skatteinkomsterna är t.ex. inte enbart avsedda för förbrukning inom den offentliga sektorn, utan en stor del betalas tillbaka till andra sektorer genom transfereringssystemen.

Merparten av inkomsterna kommer från skatter och socialförsäkringsavgifter. Dessa svarade år 2009 för 90 procent av den offentliga sektorns inkomster. Övriga inkomster innehåller bland annat ränteintäkter och utdelningar från statliga bolag och affärsverk.

4. Den offentliga sektorns inkomster i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomsterna i relation till BNP har inte varierat mellan åren i lika stor utsträckning som vad utgifterna har gjort. År 2009 var den 52 procent, liksom år 2008.

Sysselsättningen i den offentliga sektorn

Ett vanligt sätt att mäta den offentliga sektorns storlek är att sätta sysselsatta i sektorn i relation till totalt antal sysselsatta. Detta kan göras på olika sätt och med olika källor beroende på syftet med redovisningen. Sysselsättningsstatistik från SCB:s urvalsundersökningar som arbetskraftsundersökningen (AKU) ger mer aktuella uppgifter men den tillåter inte samma detaljerade redovisning för olika grupper som den registerbaserade sysselsättningsstatistiken (RAMS) som används i vår redovisning nedan. Som jämförelse visas även sysselsättningen i offentlig sektor enligt NR, vilken kommer att användas senare i boken. Sysselsättningen enligt NR bygger på AKU (för en närmare beskrivning av skillnaderna i källorna, se kapitel 9, Fakta om Statistiken).

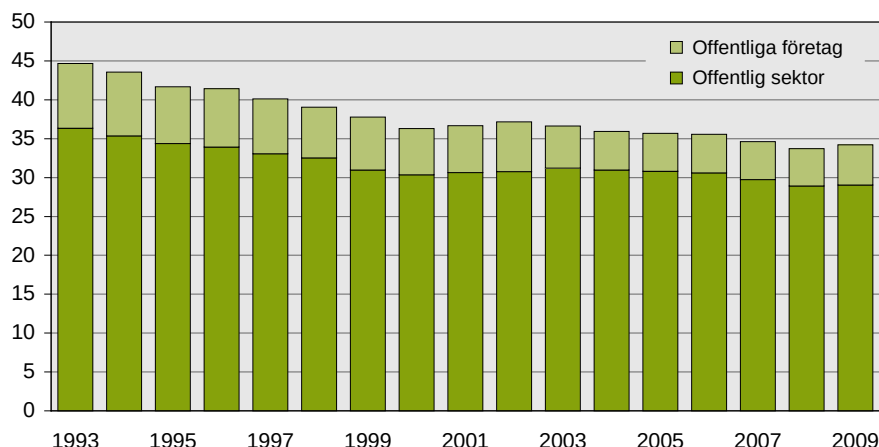
Antal och andel sysselsatta av totalt antal sysselsatta enligt RAMS och NR, år 2009. Procent och antal

	Procent	Antal
Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik		
Staten	5	224 900
Kommuner	18	777 500
Landsting	6	243 200
Övriga offentliga institutioner	0	1 000
Summa offentlig sektor	29	1 246 600
Statliga affärsverk	0	5 400
Statligt ägda företag och organisationer	3	134 600
Kommunalt ägda företag och organisationer	2	81 700
Summa offentligt ägda företag	5	221 700
Aktiebolag, ej offentligt ägda	53	2 270 400
Övriga företag, ej offentligt ägda	9	382 300
Övriga organisationer	4	170 200
Summa hela ekonomin	100	4 291 100
Nationalräkenskaperna		
Staten	5	227 000
Kommuner	18	802 000
Landsting	6	262 800
Summa offentlig sektor	29	1 291 800
Summa hela ekonomin	100	4 473 500

Källa: SCB, Registerbaserad sysselsättningsstatistik (RAMS) samt Nationalräkenskaperna

Enligt RAMS var andelen sysselsatta 29 procent i offentlig sektor. Om de statliga affärsverken och statligt och kommunalt ägda företag inkluderas uppgick andelen offentligt anställda till 34 procent. Andelen sysselsatta i den offentliga sektorn enligt NR var också 29 procent.

5. Andel offentligt sysselsatta, åren 1993–2009. Procent

Med företag avses i diagrammet statligt eller kommunalt ägda affärsverk och bolag.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS

Andelen sysselsatta har minskat i den offentliga sektorn, från 45 procent år 1993 till 34 procent år 2009 (inklusive offentligt ägda företag och affärsverk). Den lilla andelsökning som kan skönjas år 2009 beror på att sysselsättningen i näringslivet minskat och inte på att den offentliga sektorn ökat. Andelen sysselsatta påverkas också i hög grad av förhållandet att verksamheter i allt större utsträckning köps in från näringslivet eller icke-vinstdrivande organisationer. Detta är en stor del av förklaringen till att andelen sysselsatta minskat över tiden.

Offentligt ägda företag

Näringslivet omfattar både privat och offentligt ägda företag som producerar för en marknad. De offentligt ägda företagen ingår alltså inte i myndighetssektorn utan i näringslivet i NR (det finns några undantag, som gäller företag som inte drivs under marknadsmässiga former). Definitionen på ett offentligt ägt företag är att offentliga myndigheter äger/kontrollerar minst 50 procent av företaget. De offentligt ägda företagen står för drygt 7 procent av de sysselsatta i näringslivet och nästan 10 procent av förädlingsvärdet.

Liksom de privatägda företagen, så står de offentligt ägda under aktiebolagslagen och andra lagar och förordningar som styr företagsverksamheten i Sverige. Men de offentligt ägda företagen står också under en politisk styrning som gör att deras verksamhet delvis ska svara mot andra mål än de privatägda företagen. Till exempel finns det i kommunallagen bestämmelser om när en kommun får lämna över verksamhet till ett kommunalt bolag.

För de statliga företagen kan staten ställa särskilda krav på att de ska vara föredömen inom områden som miljö, etik och jämställdhet. Därtill kommer att vissa statliga företag ska tillgodose särskilda samhällsintressen, som t.ex. Systembolaget.

Benägenheten att bilda företag varierar starkt mellan olika kommuner och landsting. I Stockholms kommun fanns 74 företag registrerade, i Göteborgs kommun 70 företag, medan det i den tredje storstadskommunen Malmö enbart fanns 19 företag registrerade. Flest företag bland icke-storstadskommuner fanns registrerade i Linköping med 31. Bland landstingen fanns de flesta registrerade företagen i Stockholms läns landsting.

De största statliga företagen sett till omsättningen var Apoteket, TeliaSonera, Vattenfall, Systembolaget, Posten och Svenska spel. De största kommun-ägda bolagen var Göteborgs energi och Skellefteå kraft, och de största landstingsägda företagen var Storstockholms lokaltrafik, Västtrafik, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus.

Lästips

SCB. *Nationalräkenskaper 1993-2008*. Statistiskt meddelande NR 10 SM 1002, www.scb.se/NR0103

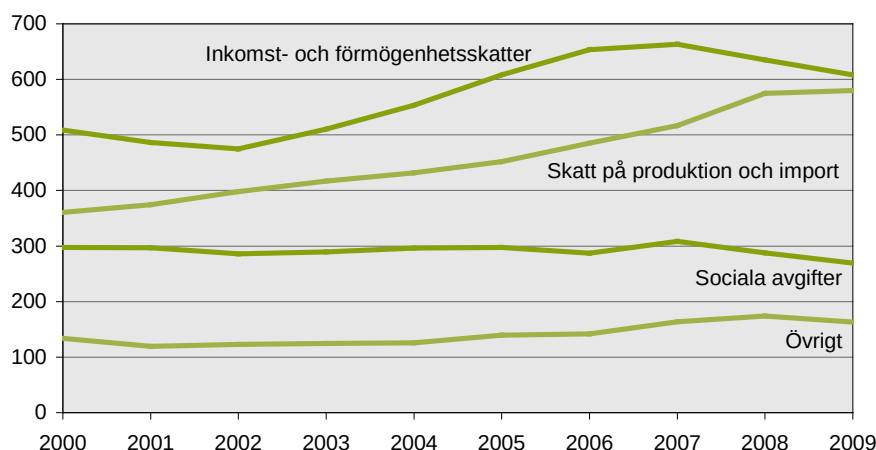
SCB. *Offentligt ägda företag*. Statistiskt meddelande OE 27 SM 1001, www.scb.se/OE0108

3 Den offentliga sektorns inkomster

I detta kapitel redovisas den offentliga sektorns inkomster genom att de olika inkomstkällorna presenteras. Kapitlet beskriver hur inkomsterna till respektive delsektor inom den offentliga sektorn ser ut inklusive utjämningsystemen. Kapitlet avslutas med en kort beskrivning av statsbudgeten.

Inkomsterna för den offentliga sektorn uppgick år 2009 till 1 621 miljarder kronor. Den största delen utgjordes av skatter och sociala avgifter som sammanlagt uppgick till 1 458 miljarder, vilket motsvarar 90 procent av inkomsterna. Övriga inkomster består bland annat av ränteinkomster, inlevererade aktieutdelningar och överskott från offentligt ägda företag och affärsdrivande verk.

6. Den offentliga sektorns inkomster, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor

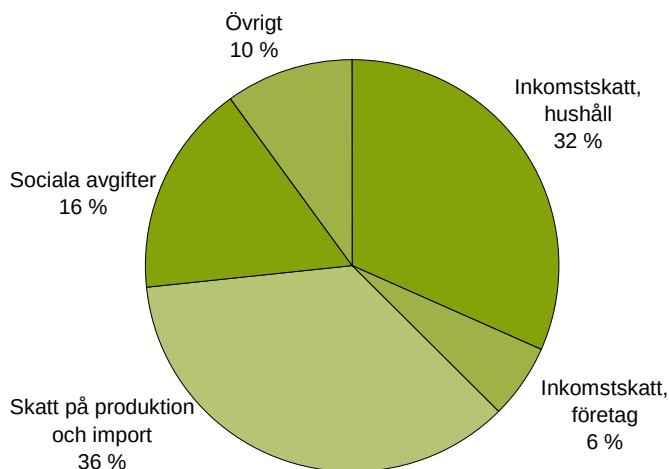

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Under stora delar av det senaste decenniet ökade inkomstskatter och skatter på produktion och import till följd av hög sysselsättning och en stark konjunktur. I diagrammet ovan syns dock tydligt hur finanskrisen slog till 2008, då offentliga sektorns inkomster försämrades under både 2008 och 2009. Finanskrisen ledde till en kraftig inbromsning av den svenska ekonomin som sedan övergick i en lågkonjunktur. Detta medförde minskad produktion av varor och tjänster och att arbetslösheten steg. En lågkonjunktur påverkar offentliga sektorns inkomster på så sätt att skatteunderlaget minskar då färre personer arbetar och betalar in inkomstskatt och sociala avgifter. Även bolagsskatter och aktieutdelningar minskar i en lågkonjunktur.

Inkomstskatt från hushåll och företag uppgick till cirka 38 procent av inkomsterna år 2009, men denna andel har minskat de senaste åren. Skatt på produktion och import, som till största delen består av mervärdesskatt (moms), uppgick till 36 procent och denna andel har ökat hittills under 2000-talet. Sociala avgifter uppgick till 16 procent och visar upp motsatt utveckling, dvs. andelen har minskat successivt under de senaste tio åren. Resten fördelas på övriga inkomster.

7. Den offentliga sektorns inkomster fördelade på skatter och avgifter år 2009. Procent

Skatter och avgifter

Uttaget av de skatter och avgifter som behövs för att finansiera statens utgifter bestäms av riksdagen, medan kommuner och landsting själva har rätt att bestämma uttaget av kommun- och landstingsskatt. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Avgifter kan också vara obligatoriska, men det ska i så fall finnas en förmån direkt kopplad till betalningens storlek.

Direkta och indirekta skatter

Ofta görs en distinktion mellan direkta och indirekta skatter. Direkta skatter betalas direkt av den som beskattas och avser skatter som tas ut på inkomst och förmögenhet, exempelvis den statliga och kommunala inkomstskatten. Till de direkta skatterna räknas också vissa pensionsavgifter samt skatt på kapital, som omfattar skatt på löpande kapitalinkomster samt skatt som tas ut när kapital byter ägare.

Indirekta skatter betalas via någon annan än den som beskattas. De indirekta skatterna avser arbetsgivaravgifter och andra sociala avgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Hit räknas också skatt på varor och tjänster, som omfattar skatter som tas ut på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. Dessa inkluderar dels mervärdesskatten (moms), dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster, så kallade punktskatter.

Mervärdesskatten (moms) gäller skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av varor och tjänster som sker i en yrkesmässig verksamhet. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den generella momsens sats är 25 procent av beskattningsunderlaget, men även andra lägre skattesatser förekommer, till exempel på livsmedel och böcker.

Vissa av de tjänster som kommunsektorn erbjuder är undantagna från momsplikt. Det gäller tjänster såsom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning. Sådana verksamheter är inte momspliktiga. I sådana fall ska en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund inte debitera någon

utgående moms på den avgift som den slutlige användaren betalar. Det hänger samman med att dessa verksamheter i huvudsak finansieras med skattemedel, att de traditionellt har tillhandahållits av den offentliga sektorn och att man ser det som att det inte finns något mervärde att beskatta. Den som bedriver en verksamhet som inte är momspliktig är ur ett momsperspektiv således att betrakta som slutkonsument. Det innebär att en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund heller inte har rätt att dra av ingående moms för inköp till sådana verksamheter.

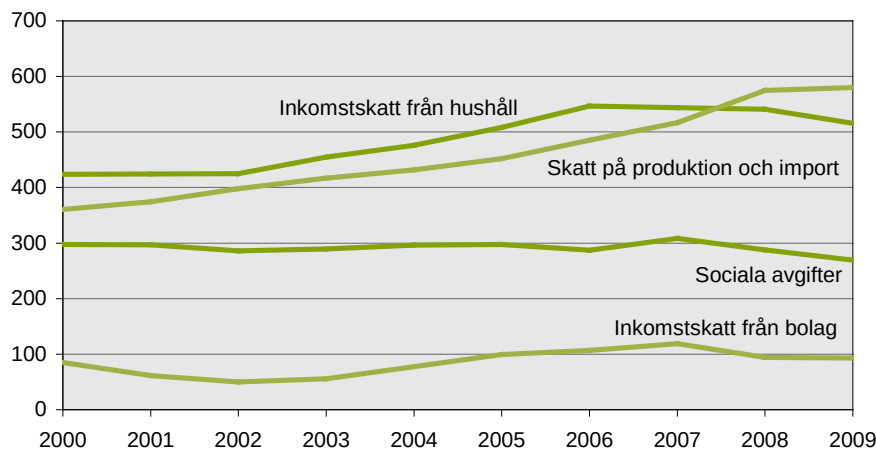
Punktskatter är särskilda konsumtionsskatter. Avsikten med dessa är att de ska kompensera för de kostnader som uppstår för samhället i samband med förbrukning av vissa varor och tjänster. Exempel på punktskatter är alkohol-, tobaks- och drivmedelsskatter.

Skatter och avgifter de senaste åren

Inkomster från skatter och avgifter för hela den offentliga sektorn var 1 458 miljarder år 2009 enligt NR.

Hushållens och bolagens inkomstskatter i relation till totala skatter och avgifter har både ökat och minskat under den senaste tioårsperioden medan skatter på produktion och import ökat markant, samtidigt som de sociala avgifterna gradvis minskat. Inkomstskatter från hushåll (och egenföretagare) ökade stabilt under de första åren av 2000-talet, mest till följd av förbättrad konjunktur. Att inkomstskatterna sedan minskat de senaste åren beror huvudsakligen på jobbskatteavdraget som införts i flera steg, vilket innebär att de som arbetar betalar lägre inkomstskatt.

8. Skatter och avgifter, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

En förklaring till att sociala avgifter minskat är att hushållen under senare år fått en allt större skattereduktion för allmän pensionsavgift. Från och med 2006 motsvarar reduktionen hela avgiften vilket betyder att hushållen inte längre betalar någon allmän pensionsavgift utan det är istället staten som betalar in avgiften till ålderspensionssystemet.

Skatter och sociala avgifter enligt NR, år 2009. Miljarder kronor

Skatt på inkomst och förmögenhet, från hushåll	516
Skatt på inkomst och förmögenhet, från företag	93
Skatt på produktion och import	580
Sociala avgifter	269
Summa skatter och sociala avgifter	1 458

Till och med år 2006 togs det ut en skatt på förmögenhet. Skatten betalades så gott som helt och hållet av hushållen, men till någon liten del också av vissa ekonomiska och ideella föreningar. Beroende på förändringar i regelverket varierade det samlade skatteuttaget mellan åren 2000–2006. Som mest uppgick skatten till 8,2 miljarder kronor för år 2000 och som lägst till cirka fyra miljarder kronor för år 2002. Under det sista året inbringade skatten drygt sex miljarder kronor.

Den beskattningsbara inkomsten

SCB redovisar även skatteinkomster i Taxeringsutfallet som sammanfattar utfallet av inkomsttaxeringen för respektive taxeringsår. Statistiken bygger på underlag från Skatteverket för både fysiska och juridiska personer på kommunnivå. I statistiken redovisas bland annat uppgifter om den beskattningsbara inkomsten, dvs. de inkomster som ligger till grund för beskattningen. Vid taxeringen år 2010, som alltså avser inkomster för år 2009, så uppgick den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer till 1 623 miljarder kronor, vilket var en ökning med 1,3 procent från året innan. Den beskattningsbara inkomsten för de juridiska personerna, som aktiebolag, ekonomiska föreningar, icke-vinstdrivande föreningar m.fl., uppgick sammantaget till 356 miljarder kronor. Detta var en ökning med 12,1 procent jämfört med föregående år.

Skatteinkomsternas andel av BNP

Skattekvoten visar ett lands totala skatteinkomster i relation till BNP. Sverige har en av EU:s högsta skattekvoter. Trots att den minskat under senare år ligger Sverige ändå i topp bland EU:s medlemsländer tillsammans med Danmark. I Sverige ökade skattekvoten under 1990-talet men vände åter ned igen vid millennieskiftet och har därefter minskat med viss variation. År 2009 uppgick skattekvoten till 46,9 procent. Mer information om skattekvoten och jämförelser med andra länder redovisas i *kapitel 8 De offentliga finanserna och internationell statistik*.

Sociala avgifter

Sociala avgifter består bland annat av arbetsmarknadsavgifter, sjukförsäkringsavgifter, föräldraförsäkringsavgifter, olika pensionsavgifter m.m. Det avser alltså avgifter som betalas in för att finansiera stöd till de personer som är arbetslösa, sjukskrivna, föräldralediga, pensionärer m.fl. Avgifterna betalas av arbetsgivare och egenföretagare. Sociala avgifter uppgick år 2009 till 269 miljarder kronor. De senaste tio åren har de pendlat mellan 269 och 308 miljarder kronor med en toppnotering år 2007 till följd av högkonjunkturen. Utvecklingen av de sociala avgifterna följer samma mönster som inkomstskatterna.

Beloppsmässigt är de två största posterna ålderspensionsavgift och sjukförsäkringsavgift och de tillsammans uppgick till drygt 60 procent under år 2009. Den förstnämnda har ökat kraftigt (+28 miljarder kronor) sedan år 2000 medan sjukförsäkringsavgiften ökat med fem miljarder kronor. Noterbart är att sjukförsäkringsavgiften ökade markant mellan åren 2000 och 2004 för att sedan sjunka kraftigt år 2008 och ytterligare år 2009. Det beror på förändrade avgiftssatser där sjukförsäkringsavgiften sänkts medan exempelvis allmän löneavgift höjts.

Sociala avgifter enligt NR, åren 2000, 2004 och 2009, löpande priser. Miljarder kronor

	2000	2004	2009	00–09*
Ålderspensionsavgift	64	75	92	+28
Sjukförsäkringsavgift	76	114	81	+5
Arbetsmarknadsavgift	46	32	29	-17
Efterlevandepensionsavgift	15	18	21	+6
Föräldraförsäkringsavgift	20	23	27	+7
Arbetsgivares frivilliga avgifter	8	6	9	+1
Allmän pensionsavgift	48	18	0	-48
Övrigt	20	10	10	-10
Totalt	297	296	269	-28

*Utveckling mellan år 2000 och 2009 i miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Arbetsmarknadsavgiften har också påverkats av en förändrad avgiftssats de senaste åren. Minskningen mellan åren 2000 och 2009 är 17 miljarder kronor. Som tidigare nämnts är den allmänna pensionsavgiften sedan år 2006 noll.

Övriga inkomster

Den offentliga sektorn i Sverige finansieras alltså i huvudsak av inkomster från skatter och sociala avgifter men det finns även andra inkomster som bör nämnas. Dessa är främst ränteinkomster och inkomster från aktieutdelningar. Utöver detta får den offentliga sektorn inkomster i form av transfereringar från andra sektorer som hushåll, företag och utlandet. Det är exempelvis olika avgifter, böter och andra inkomster som inte kan hänföras till de andra inkomsttyperna.

Ränteinkomsterna har varierat mellan åren till följd av ändrat ränteläge. Vid millennieskiftet var räntenivåerna höga och därför var även ränteinkomsterna höga. Riksbankens viktigaste styrränta – reporäntan – låg runt fyra procent fram till år 2002 för att sedan sänkas fram till år 2006 och därefter åter höjas till upp mot fem procent år 2008. Därefter kom finanskrisen och reporäntan sänktes i snabb takt ända ner till 0,25 procent. Den offentliga sektorns ränteinkomster följer samma mönster som räntenivåerna gör. Ränteinkomsterna låg på en stabil nivå på mellan 24 och 26 miljarder kronor mellan åren 2001 och 2006. De ökade sedan till 33 respektive 37 miljarder kronor under åren 2007 och 2008 för att sedan sjunka till 29 miljarder år 2009.

Staten, kommunerna, landstingen och AP-fonderna inom ålderspensions-systemet har alla ägarandelar i bolag och får på så sätt inkomster från utdelningar. På samma sätt som ränteinkomsterna varierar de över tiden beroende på det ekonomiska klimatet. Mellan åren 2000 och 2004 var

inkomsterna från utdelningar mellan 13 och 17 miljarder kronor. Utdelningarna ökade sedan i samband med högkonjunkturen till som mest 38 miljarder kronor år 2008. När sedan finanskrisen slog till och förde med sig en global lågkonjunktur sjönk utdelningarna igen och uppgick år 2009 till 29 miljarder kronor. Staten är den delsektor som har störst inkomster från utdelningar följt av ålderspensionssystemet i form av AP-fonderna.

Delsektorernas inkomster

I NR redovisas även inkomster till de olika delsektorerna i den offentliga sektorn; den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. I denna särredovisning av inkomsterna är inte uppgifterna konsoliderade utan transfereringar mellan olika delar av sektorn ingår. De redovisade inkomsterna för respektive delsektor kan således inte läggas ihop till totala inkomster för hela den offentliga sektorn eftersom transaktioner mellan sektorerna då räknas två gånger.

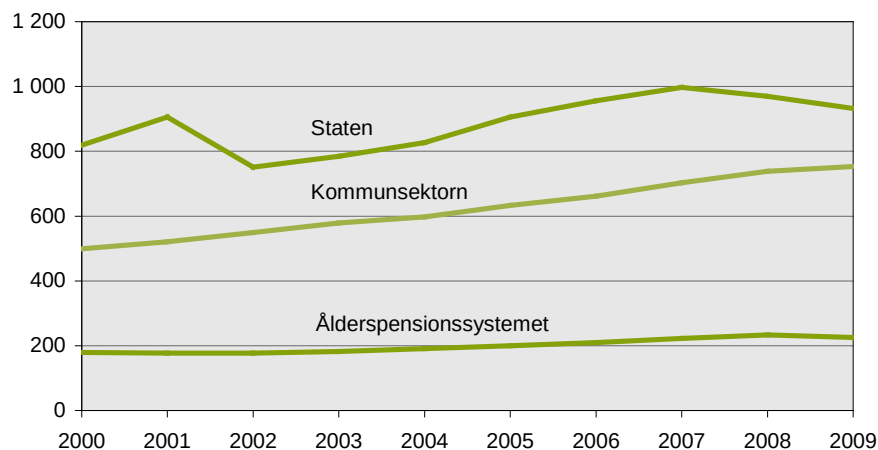
Inkomstkällorna skiljer sig åt för de olika delsektorerna. Den statliga sektorns inkomster består huvudsakligen av produkt- och produktionsskatter och socialförsäkringsavgifter, medan kommunsektorns huvudsakliga inkomster härrör från direkta skatter i form av kommunalskatter och bidrag från staten.

En viktig del i det kommunala självstyret utgörs av den kommunala beskattningsrätten. Såväl kommuner som landsting och regioner har rätt att ta ut skatt och att bestämma skattesatsens storlek i procent av fysiska personers beskattningsbara förvärvsinkomst. Den totala kommunala skattesatsen består dels av en landstingsskattesats och dels av en skattesats till primärkommunen. Respektive skattesats del av den totala skattesatsen varierar mellan olika delar av landet beroende på hur arbetsuppgifterna är fördelade mellan landsting och primärkommun.

Ålderspensionssystemets inkomster kommer till största delen från sociala avgifter samt transfereringar från staten.

Inkomsterna till den statliga sektorn ökade stadigt från mitten av 1990-talet. Åren 1999-2001 förekom dessutom större tillfälliga ökningar av statens inkomster beroende på kapitalöverföringar från pensionssystemet. Inkomsterna till dagens ålderspensionssystem var i stort sett oförändrade fram till slutet av decenniet för att därefter öka. En del av ökningen beror på en engångsöverföring av sparande från Premiepensionsfonden. Under åren på 2000-talet har inkomsterna till ålderspensionssystemet gradvis ökat år för år. Även inkomsterna till kommuner och landsting ökade från år 1994 fram till decenniets slut men i en svagare takt än för staten.

9. Inkomster för staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

De statliga inkomsterna har ökat de senaste tio åren. Detta beror framför allt på en förbättrad konjunktur vilket leder till högre inkomster vad gäller inkomstskatter, produkt- och produktionsskatter, erhållna aktieutdelningar m.m. Att inkomsterna minskat de senaste åren beror till stor del på mindre erhållen inkomstskatt till följd av jobbskatteavdraget men också en försämrad konjunktur i finanskrisens spår. Den stora minskningen mellan åren 2001 och 2002 härrör från att det under år 2001 överfördes stora belopp från premiepensionsfonden till hushållssektorn som följd av ett EU-beslut.

Den kommunala sektorns inkomster ökade kraftigare än de övriga delsektorerna under de första åren på 2000-talet. Ökningen de senaste tio åren är över 50 procent vilket kan jämföras med staten som uppvisar en ökning med 14 procent och ålderspensionssystemet som ökar med 26 procent under samma period. Det bör dock påpekas att ålderspensionssystemets inkomster är betydligt lägre än de andra båda delsektorernas.

Förklaringarna bakom kommunsektorns ökade inkomster är i huvudsak två, dels ökade skatteinkomster och dels gjordes betydande ökning av transfereringsinkomster från staten. Den förstnämnda har ökat från 336 miljarder kronor år 2000 till 500 miljarder kronor 2009. Transfereringsinkomsterna har samtidigt ökat med 60 miljarder kronor under samma period, vilket motsvarar en ökning med över 50 procent. Ökningen för kommunsektorn har skett successivt under hela perioden.

Statsbidrags- och utjämningsystemen

Kommunernas och landstingens förutsättningar skiljer sig mycket åt med avseende på skatteunderlag, demografi, social struktur, och geografiska förutsättningar. Syftet med det kommunalekonomiska utjämningsystemet är därför att försöka skapa likvärdiga möjligheter för kommuner och landsting att tillgodose invånarnas behov av kommunal service oberoende av invånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Skillnader i kommunalskatt ska då i stort sett återspegla skillnader i effektivitet, servicenivå och avgiftsnivå och inte bero på skillnader i förutsättningarna.

Under större delen av 1900-talet har det funnits någon form av system för att utjämna skillnader i kommunsektorns ekonomiska förutsättningar. Ett utjämningsystem i nuvarande mening infördes dock först år 1966. Sedan början av 1990-talet har flera förändringar gjorts i systemet.

Det nu gällande utjämningsystemet beslutades av riksdagen år 2004. Systemet består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och en regleringspost. En grundläggande skillnad jämfört med tidigare system är att de generella statsbidragen till kommuner och landsting införlivats i inkomstutjämnningen. Därigenom blir inkomstutjämnningen i huvudsak statligt finansierad. Några av förslagen från Utredningen om 2005 års uppföljning av utjämningsystemet (SOU 2006:84) har efter riksdagsbeslut delvis införts i utjämnningen från år 2008, men de grundläggande principerna i systemet står fast.

År 2004 infördes även ett kostnadsutjämningsystem för kommunernas kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta kostnadsutjämningsystem ligger utanför det ovan nämnda systemet. År 2009 omfördelades 3 miljarder kronor via utjämningsystemet för LSS-kostnader.

Statsbudgeten och inkomster

Statsbudgeten är en plan för hur kommande budgetår ska se ut avseende statens inkomster och utgifter. Statsbudgeten beslutas av riksdagen i slutet av året inför kommande budgetår efter en omfattande budgetprocess.

Statsbudgeten omfattar cirka 500 anslag fördelade på 27 utgiftsområden. Inkomsterna består i sin tur av cirka 150 inkomsttitlar fördelade på åtta inkomsttyper. I statsbudgeten tillämpas bruttoredovisning vilket innebär att inkomster och utgifter redovisas var för sig och kvittas normalt sett inte mot varandra.

Ekonomistyrningsverket, ESV, tar fram redovisningar av skatter och avgifter enligt Statsbudgetens utfall. Här återges till stora delar samma information som i NR, men mer detaljerat och med lite andra definitioner. För en närmare beskrivning av skillnaderna mellan beräkningarna enligt NR och statsbudgeten, se kapitel 9 *Fakta om statistiken*.

Enligt Statsbudgetens utfall år 2009 uppgick statens totala inkomster till 710 miljarder kronor. Den största delen bestod av skatteinkomster som uppgick till 706 miljarder kronor. Det är betydligt lägre än beräkningen enligt den ursprungliga statsbudgeten som antogs av riksdagen i december 2008 (exkl. tilläggsbudget), vilket beror på en kraftig konjunkturförsvagning under år 2009. Utfallet för totala inkomster blev 127 miljarder kronor lägre än den ursprungliga statsbudgeten där skillnader i skatteinkomster är den största förklaringen.

Statsbudgetens inkomster per inkomsttyp, år 2009. Miljarder kronor

Inkomsttyp	Beskrivning	Belopp
1000	Statens skatteinkomster	706
2000	Inkomster av statens verksamhet	48
3000	Inkomster av försåld egendom	0
4000	Återbetalning av lån	2
5000	Kalkylmässiga inkomster	9
6000	Bidrag m.m. från EU	12
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-67
8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
Summa inkomster		710

Källa: ESV, Statsbudgetens utfall 2009

De tre största posterna inom skatteinkomsterna (inkomsttyp 1000) är direkta skatter på arbete, skatt på konsumtion och insatsvaror samt indirekta skatter på arbete. Den sistnämnda avser främst arbetsgivaravgifter. Den största posten inom direkta skatter på arbete är kommunal inkomstskatt. I NR redovisas den kommunala inkomstskatten som skatt på inkomst och förmögenhet och registreras som en betalning från hushållen direkt till kommunsektorn. Enligt regelverket för NR ska beloppet bokföras som utgift i den sektor som betalar skatten eller avgiften och samtidigt som en inkomst för den sektor som slutligen erhåller beloppet. I Statsbudgetens utfall bokförs beloppet i den sektor som administrerar skatten eller avgiften dvs. i detta fall staten.

Skatt på konsumtion och insatsvaror består i huvudsak av mervärdesskatt och uppgick till drygt 300 miljarder kronor år 2009. Mervärdesskatten redovisas netto av intäkter och kostnader där intäkterna till största delen består av debiterad mervärdesskatt från företag, där den utgående mervärdesskatten överstiger den ingående. Kostnaderna består främst av debiterad mervärdesskatt att återbeta till företag där den ingående mervärdesskatten överstiger den utgående. Det senare är aktuellt vid exempelvis export, eftersom mervärdesskatt inte tas ut vid försäljning av varor och tjänster till andra länder.

Inkomsttyp 7000 Avräkning m.m. i anslutning till skattesystemet omfattar tillkommande EU-skatter och utjämningsavgifter samt avräkningar. Inkomsttypen är negativ och den näst största posten i absoluta tal mätt inom de statliga inkomsterna totalt. Den uppgick år 2009 till -67 miljarder kronor. Kompensation för mervärdesskatt till statliga och kommunala myndigheter är den största ingående delposten.

Statsbudgetens utfall omfattar alla inkomster och utgifter på statsbudgeten samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Varje myndighet redovisar det ekonomiska utfallet på anslag och inkomstitlar månadsvis. Uppgifterna tas fram för att regeringen tidigt ska kunna upptäcka avvikelser mot budgeten och dess utgiftstak och vid behov föreslå åtgärder. I redovisningen kommenteras även skillnader mellan budget och utfall. Den slutliga redovisningen ingår sedan i årsredovisning för staten.

Lästips:

Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2009*.

Ekonomistyrningsverket, *Underlag till årsredovisning för staten 2009*

Eurostat. *Taxation trends in the European Union*, 2010 edition

Finansdepartementet & Sveriges Kommuner och Landsting (2008).

Kommunalekonomisk utjämnning. www.skl.se

Regeringens skrivelse 2009/10:101, *Årsredovisning för staten 2009*

Skatteverket. *Skatter i Sverige*. Skattestatistisk årsbok 2010

Statistiska centralbyrån (SCB). *Taxeringsutfallet 2010*. www.scb.se/OE0701

4 Den offentliga sektorns utgifter

I detta kapitel redovisas den offentliga sektorns utgifter. Utgifterna, som redovisas enligt nationalräkenskapernas definitioner, fördelas på konsumtion, transfereringar, investeringar och räntor. Även utgifternas fördelning på ändamål visas tillsammans med vissa internationella jämförelse. Utgifter enligt statsbudgeten presenteras också följt av det ramverk som styr Sveriges finanspolitik och därmed de offentliga utgifterna. Till slut redovisas även Sveriges avgift till EU-budgeten.

Den offentliga sektorns utgifter fördelas på konsumtion, transfereringar, investeringar och räntor. Konsumtionen utgör drygt 50 procent av de totala utgifterna medan transfereringarna utgör cirka 40 procent. De offentliga investeringarna och räntorna är förhållandevis låga.

De totala offentliga utgifterna uppgick under år 2009 till 1 651 miljarder kronor (se tabellen nedan), vilket är en ökning med 51 miljarder jämfört med året innan. Det motsvarar en ökning på tre procent. Konsumtionen uppgick till 858 miljarder kronor och även det innebär en ökning på tre procent jämfört med föregående år. Investeringarna och transfereringarna ökade under året med åtta respektive sex procent. Investeringarna uppgick till 104 miljarder kronor medan transfereringarna summerade till 652 miljarder kronor. När det gäller transfereringarna så var det främst transfereringar till hushållen som ökade. Räntorna uppgick till 37 miljarder under år 2009, vilket är en minskning med drygt 30 procent jämfört med året innan.

Den offentliga sektorns utgifter, åren 1993–2009, löpande priser. Miljarder kronor

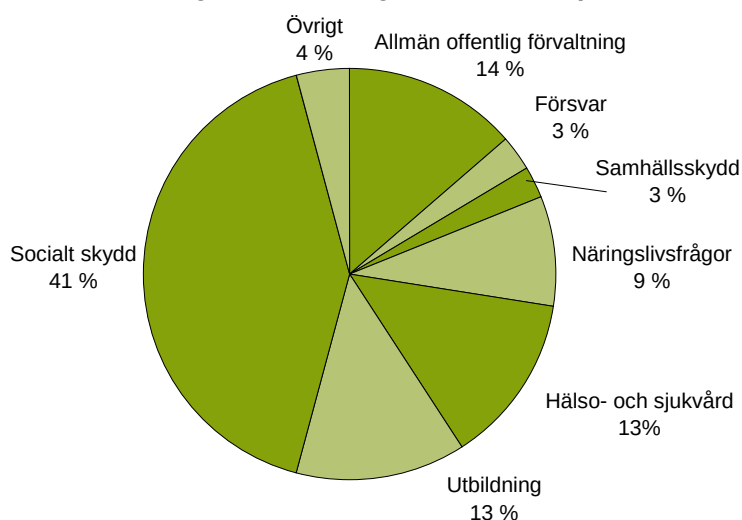
År	Konsumtion	Investe- ringar	Transfere- ringar	Räntor	Totalt
1993	453	53	513	89	1 108
1994	468	62	480	104	1 114
1995	482	63	478	117	1 140
1996	505	58	459	119	1 141
1997	516	53	450	119	1 138
1998	543	56	463	108	1 170
1999	572	61	481	100	1 214
2000	585	57	484	93	1 219
2001	617	64	489	71	1 240
2002	659	73	508	78	1 318
2003	694	69	550	59	1 374
2004	705	73	567	51	1 395
2005	725	76	588	53	1 443
2006	765	84	600	53	1 502
2007	797	90	597	57	1 541
2008	835	96	615	54	1 600
2009	858	104	652	37	1 651

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Fördelning av offentliga utgifter på ändamål

Ett alternativt sätt att studera utgifterna är att fördela dem enligt ändamål. I NR används det internationella klassifikationssystemet COFOG, Classification of the Functions of Government, som delar in hela den offentliga sektorns verksamheter i olika grupper. Nedanstående diagram visar hur den offentliga sektorns totala utgifter fördelade sig på olika ändamål under 2009.

10. Den offentliga sektorns utgifter fördelade på ändamål, år 2009. Procent

Delen övrigt består av ändamålen miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.

För en närmare beskrivning av innehållet i de tio huvudgrupperna inom COFOG, se kapitel 9 *Fakta om Statistiken*.

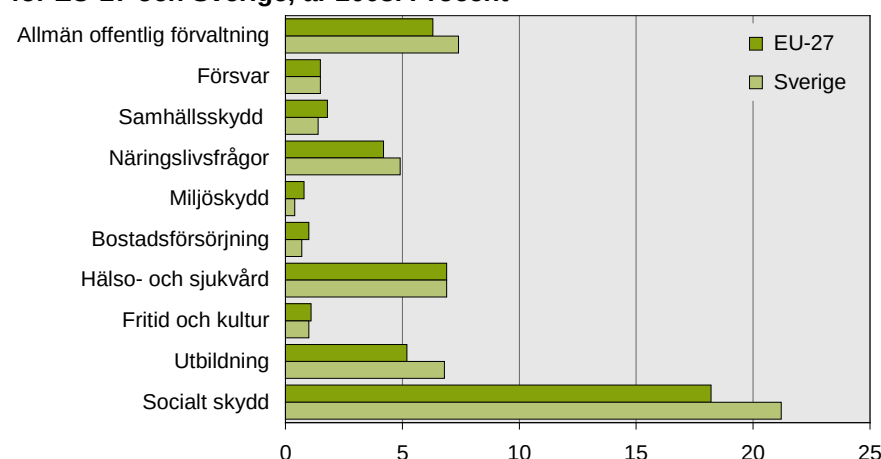
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den största delen av de offentliga utgifterna, ca 42 procent, går till det sociala skyddet. Anledningen till att det upptar så stora resurser är att en stor del av transfereringssystemen finns där. Socialt skydd omfattar sociala förmåner, både kontantförmåner och naturaförmåner, för personer och hushåll med speciellt definierade behov. Exempel på personer med speciellt definierade behov är personer med funktionshinder, arbetslösa eller äldre personer. Hälften av det sociala skyddet avser utgifter för ålderdom, medan sjukdom och funktionshinder står för knappt en fjärdedel. Ett område vars andel av utgifterna har minskat hittills under 2000-talet är den allmänna offentliga förvaltningen, vilket beror på att ränteutgifter för offentliga lån har minskat. Ändamål som hälso- och sjukvård, utbildning och näringslivsfrågor har däremot ökat något. Inom näringslivsfrågor så är det transportutgifter som står för en större andel av utgifterna än tidigare.

Internationell jämförelse av utgifter på ändamål

Sverige tillsammans med Frankrike, Danmark och Finland har sedan 1995 haft de högsta offentliga utgifterna relativt BNP jämfört med EU. Internationella jämförelser av utgifter på ändamål begränsas i denna publicering till statistiken från år 2008 vilket är det år som statistik finns tillgänglig för samtliga medlemsländer. Sveriges offentliga utgifter stod för 52,2 procent av BNP år 2008, vilket kan jämföras mot 46,9 procent för EU (EU-27). Nedan redovisas en jämförelse av utgifter fördelade på ändamål relaterat till BNP mellan EU-27 och Sverige.

11. Den offentliga sektorns utgifter fördelade på ändamål i relation till BNP för EU-27 och Sverige, år 2008. Procent

Källa: Eurostat. General government expenditure by function (COFOG).

Not. Statistik redovisas för 2008 eftersom Eurostat inte har publicerat uppgifter för år 2009 för alla länder vid tiden för denna publicering. Utgifterna för Sverige är beräknade på ett annat sätt av Eurostat jämfört med hur de är beräknade i övrigt i denna publikation.

Sverige har betydligt större utgifter för socialt skydd än övriga EU. Sveriges andel är 21,2 procent av BNP jämfört med EU:s 18,2 procent. Sverige har dock inte störst andel utan det har Danmark med 22,3 procent.

Sverige har också mer utgifter för allmän förvaltning, näringslivsfrågor och utbildning än EU. Sverige har ungefär lika stora utgifter för allmän förvaltning som Frankrike och Nederländerna, men de största utgifterna har Cypern, Ungern och Italien. När det gäller utgifter för utbildning så kommer Sverige på tredje plats efter Cypern och Danmark.

Sverige har lägre utgifter än EU inom samhällsskydd och rättsskipning, miljöskydd och bostadsanpassning. Av dessa ändamål kan nämnas att Sverige är ett av de tre länder som har lägst utgifter inom miljöskydd.

Utgifter för konsumtion

Ett vanligt mått på den offentliga sektorns storlek är utgifter för konsumtion. Med utgifter för konsumtion avses utgifter för den verksamhet som den offentliga sektorn ansvarar för och som är skatte- och avgiftsfinansierad. Exempel på sådana verksamheter är sjukvård, undervisning och socialt skydd.

Utgifterna för den offentliga konsumtionen som andel av BNP har under perioden 1994–2009 pendlat mellan 25 och 28 procent. År 2009 var den offentliga sektorns konsumtionsutgifter i relation till BNP 28 procent.

BNP och den offentliga sektorns konsumtionsutgifter, åren 1994–2009, löpande och fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor samt andel av BNP i procent

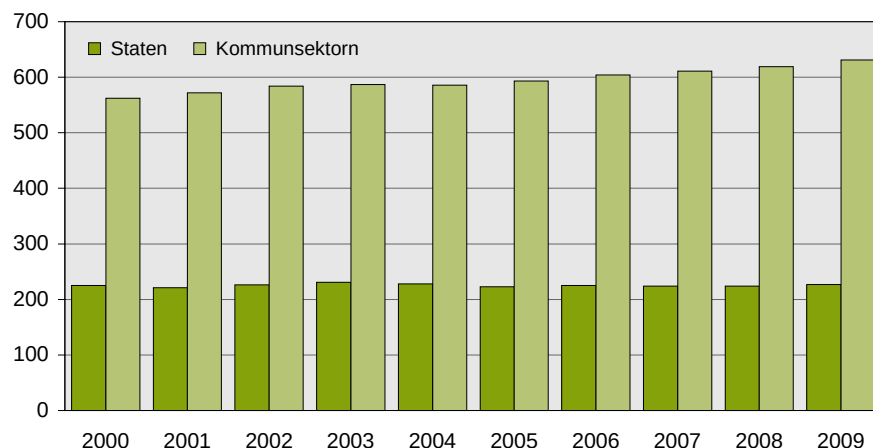
År	BNP (LP)	BNP (FP ref)	Off.kons. (LP)	Off. kons. (FP ref)	Relativt BNP, %
1994	1 679	2 159	468	759	28
1995	1 810	2 244	482	754	27
1996	1 854	2 281	505	759	27
1997	1 933	2 342	516	753	27
1998	2 025	2 441	543	782	27
1999	2 138	2 555	572	796	27
2000	2 265	2 668	585	787	26
2001	2 348	2 702	617	793	26
2002	2 444	2 769	659	810	27
2003	2 545	2 834	694	817	27
2004	2 661	2 954	705	814	26
2005	2 769	3 047	725	816	26
2006	2 944	3 178	765	830	26
2007	3 126	3 283	797	835	25
2008	3 204	3 263	835	843	26
2009	3 089	3 089	858	858	28

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

När andelen har minskat under perioden beror det främst på att BNP ökat mer än den offentliga sektorns konsumtionsutgifter. Konsumtionsutgifterna har dock ökat mer under de senaste åren än BNP, därför ökade den offentliga sektorns andel både år 2008 och år 2009. Utvecklingen för BNP i fasta priser, den så kallade volymutvecklingen, uppgick till minus 5,3 procent år 2009. Motsvarande siffra för den offentliga sektorns konsumtionsutgifter var plus 1,7 procent.

År 2009 var det femte året i rad som volymutvecklingen ökade för den offentliga konsumtionen. År 2004 var det en liten nedgång (-0,3 procent) men åren dessförinnan visade ökning. Hittills har den offentliga konsumtionen ökat ganska kraftigt i fasta priser under 2000-talet.

Konsumtionsutgifterna redovisas ofta uppdelat per delsektor. En vanlig uppdelning är att redovisa staten inklusive ålderspensionssystemet (AP-fonderna) och kommunsektorn (kommuner och landsting). Kommunsektorn står för den största delen av konsumtionsutgifterna, cirka $\frac{3}{4}$ -delar av den totala offentliga sektorn. Denna andel har ökat med några procentenheter hittills under 2000-talet.

12. Konsumtionsutgifter per delsektor, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Konsumtionsutgifterna består bland annat av löner och sociala avgifter samt materialkostnader för det material som förbrukas inom exempelvis skolan och sjukvården. Dessutom ingår sociala naturaförmåner, vilka är kostnader som den offentliga sektorn har för tjänster som utförs av andra producenter men som går direkt till hushållen. Exempel på sociala naturaförmåner är landstingens utgifter för läkemedelsförmånen och kommunernas köp av äldreomsorg från privata utförare. Försäljning av varor och tjänster är en negativ post inom konsumtionen då det genererar en inkomst och inte en konsumtionsutgift. En ökad offentlig försäljning bidrar således till en minskad total konsumtion.

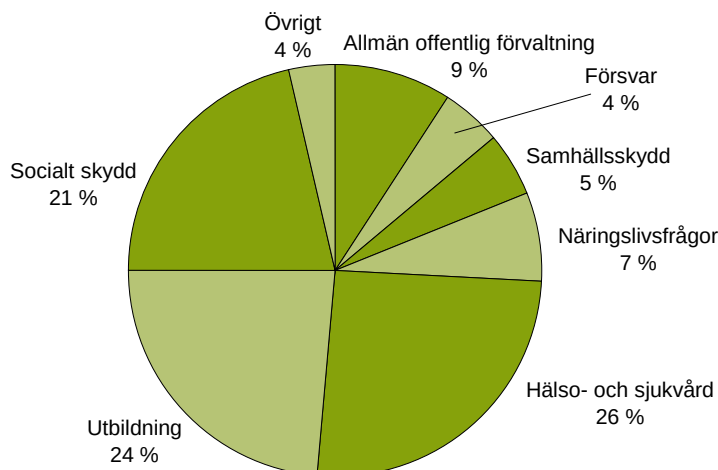
Den offentliga sektorns löner i relation till de totala konsumtionsutgifterna uppgick år 2009 till drygt 40 procent. Andelen är relativt stabil mellan åren men har ändå sjunkit med några procentenheter jämfört med mitten av 1990-talet. Minskningen hänger delvis samman med att det blivit allt vanligare att sektorn anlitar privata utförare för att utföra de uppgifter som offentligt anställd personal tidigare gjorde. Detta medför i sin tur att sociala naturaförmåner istället ökar. Dess andel ökade från cirka 7 procent till 13 procent mellan åren 1993 och 2009. Ökningen har skett successivt under perioden men har varit extra stor de senaste två åren. Totalt uppgick sociala naturaförmåner till 109 miljarder kronor år 2009.

Andelen som avser förbrukning, dvs. utgifter för material och tjänster som fungerar som insatsvaror i den offentliga produktionen, uppgick till 37 procent år 2009. Det betyder totalt en förbrukning på 322 miljarder kronor. Dess andel minskade med några procentenheter mellan åren 1993 och 2009, vilket främst förklaras av en minskning av försvarets varaktiga varor (olika typer av materiel inom försvaret).

Fördelning av offentliga konsumtionsutgifter på ändamål

Tidigare i kapitlet visades hur den offentliga sektorns totala utgifter fördelades på ändamål. Om man enbart ser till konsumtionens fördelning på ändamål så förändras bilden.

13. Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 2009. Procent

Delen övrigt består av ändamålen miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.

För en närmare beskrivning av innehållet i de tio huvudgrupperna inom COFOG, se kapitel 9 *Fakta om Statistiken*.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

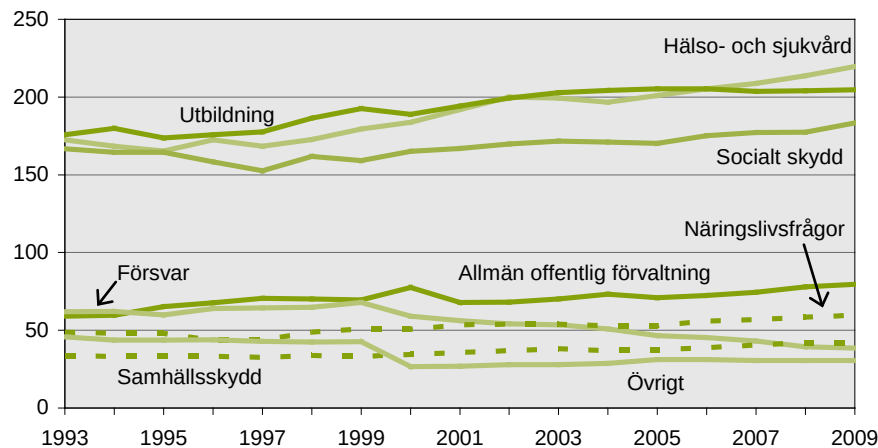
År 2009 var den offentliga sektorn konsumtionsutgifterna 858 miljarder. De tre största ändamålen stod för 71 procent av utgifterna. Den enda skillnaden jämfört med år 2008 var att ändamålen försvar och socialt skydd minskade med en procentenhet till förmån för hälso- och sjukvård som ökade med en procentenhet. Den sistnämnda är också det ändamål som var störst andelsmässigt, 26 procent, vilket motsvarade 220 miljarder kronor år 2009. Utgifterna för det sociala skyddet utgjorde 42 procent av de totala utgifterna, men endast 21 procent av konsumtionsutgifterna. Det förklaras av att en stor del av transfereringssystemet kan hänföras till det sociala skyddet. Dessa utgifter ingår inte i konsumtionsutgifterna. För ändamålen hälso- och sjukvård samt utbildning så gäller det omvända, dvs. att de inte har så stora utgifter förutom konsumtionsutgifterna.

Ändamålen miljöskydd samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling svarade för de lägsta utgifterna, cirka två respektive fyra miljarder kronor. I diagrammet ingår de i gruppen övrigt.

En jämförelse mellan åren 2000 och 2009 visar att de flesta ändamål har förändrats lite under perioden med två undantag. Försvaret hade en andel av totala konsumtionsutgifter på åtta procent år 2000, men har nu bara en andel på fyra procent. Hälso- och sjukvården har nästan det motsatta förloppet. År 2000 var andelen 23 procent för att sedan öka till 26 procent år 2009.

Diagrammet nedan visar hur de offentliga konsumtionsutgifterna har utvecklats i fasta priser mellan 1993 och 2009

14. Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Det är främst tre ändamål som ökade under åren 1993–2009. De är hälso- och sjukvård, utbildning samt allmän offentlig förvaltning. Hälso- och sjukvården har i stort sett ökat under hela perioden och här har bland annat sociala naturaförmåner ökat markant. Att utgifterna för utbildning ökade under perioden, beror bland annat på att antalet studieplatser inom universitet och högsolor ökade under samma period. Det ska dock tilläggas att utgifterna har varit ganska oförändrade de senaste fyra åren, för att något år till och med vara avtagande. Allmän offentlig förvaltning ökade i början av tidsperioden för att sedan ligga på en relativt jämn nivå.

Hittills under 2000-talet har försvarets utgifter minskat som en följd av gjorda neddragningar.

Utgifter för transfereringar

Den offentliga sektorn spelar en stor roll i ekonomin genom att den omfördelar resurser. De inkomster som den offentliga sektorn får in i form av skatter, avgifter och annat från andra sektorer används inte enbart för den egna verksamheten i form av konsumtionsutgifter och investeringar utan går också tillbaka till de andra sektorerna, i första hand till hushållen. En sådan omfördelning kallas transferering. Med transferering avses då inkomstöverföringar som görs utan att någon motprestation krävs. Exempel på transfereringar är utbetalda pensioner, barnbidrag och bankstöd. De totala utgifterna för transfereringar för den offentliga sektorn uppgick till 652 miljarder kronor under år 2009, vilket motsvarar en ökning med sex procent jämfört med föregående år. Sedan 1993 har transfereringsutgifterna ökat med 27 procent. Av de totala transfereringsutgifterna så går den största andelen till hushållen, cirka 85 procent. Andelen har varit nästintill oförändrad hittills under 2000-talet.

Transfereringarna i relation till BNP ger en uppfattning om deras storlek. Det är dock viktigt att komma ihåg att transfereringarna inte utgör en del av BNP.

BNP och transfereringarna, åren 1993–2009, löpande priser. Miljarder kronor, samt andel av BNP i procent

År	BNP	Transfere- ringar	Relativt BNP, %
1993	1 573	513	33
1994	1 679	480	29
1995	1 810	478	26
1996	1 854	459	25
1997	1 933	450	23
1998	2 025	463	23
1999	2 138	481	22
2000	2 265	484	21
2001	2 348	489	21
2002	2 444	508	21
2003	2 545	550	22
2004	2 661	567	21
2005	2 769	588	21
2006	2 944	600	20
2007	3 126	597	19
2008	3 204	615	19
2009	3 089	652	21

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Tabellen visar tydligt att transfereringar mätt i relation till BNP minskade under perioden 1993–2009. En av anledningarna är att i början av perioden utbetalades de så kallade bankstöden, som uppgick till cirka 70 miljarder kronor, vilket gjorde att transfereringarna till företagen tillfälligt blev mycket höga. Transfereringarna till företagssektorn var drygt 130 miljarder kronor år 1993 för att sedan vara nere i cirka 50 miljarder kronor år 2009. Även transfereringarna till hushållen har förändrats en del över tiden.

Transfereringar till hushållen

Hushållen är helt dominerande bland sektorer som tar emot bidrag från den offentliga sektorn.

Pensionerna, som är den tyngsta posten i transfereringarna till hushållen, stod år 2009 för över hälften av de totala transfereringarna till hushållen. Andelen ökar stadigt och närmar sig 60 procent vilket förklaras av att en allt större andel av befolkningen är pensionärer.

Bland övriga transfereringar har aktivitets- och sjukersättning ökat kraftigt under perioden 1993–2009, ökningen uppgår till hela 74 procent. Öknings-takten har dock mattats av och nivån år 2009 är två procentenheter lägre än året innan. Nivån har stabiliserats den senaste femårsperioden och ligger på mellan 60 och 62 miljarder kronor.

Föräldraförsäkringen som består av bland annat föräldrapenning är en annan betydande transferering till hushållen. År 1993 betalades 19 miljarder kronor ut. År 2009 var beloppet uppe i 28 miljarder kronor och ökningen har skett under de senaste tio åren.

Mellan åren 1993 och 2007 ökade kostnaden för sjukförsäkringen med 53 procent men har de senaste åren fallit tillbaka. Mellan åren 2008 och 2009 har kostnaden minskat med 16 procent och är nu tillbaka på samma nivå som i mitten av 1990-talet.

Ersättningen till öppet arbetslösa har varierat under åren beroende på konjunkturläge. Under åren 2004 till 2008 har ersättningen minskat för varje år. Mellan åren 2008 och 2009 har dock ersättningen ökat med 42 procent till följd av finanskrisen och den efterföljande lågkonjunkturen. Även utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder har varierat under åren av samma anledning. Utgifterna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick år 2009 till tio miljarder kronor.

Assistansersättningen har ökat markant under de senaste 15 åren. År 2009 uppgick utbetalningarna till 22 miljarder kronor. Ersättningen betalas ut till de personer som på grund av funktionsnedsättning är i behov av hjälp för att klara grundläggande vardagliga behov. Ökningarna de senaste åren har varit drygt tio procent per år. År 1994 var assistansersättningen endast två miljarder kronor medans den år 2000 uppgick till sju miljarder kronor. Assistansersättningen är numera betydligt större än försörjningsstödet, det som tidigare kallades socialbidrag. Försörjningsstödet uppgick år 1993 till 19 miljarder kronor, men var år 2009 nere på 13 miljarder kronor.

Transfereringar från olika delsektorer

Av de olika delsektorerna inom den offentliga sektorn (staten, kommunsektorn samt ålderspensionssystemet) svarar staten för merparten av transfereringsutgifterna. År 2009 var statens andel 69 procent, vilket beror på att de flesta av de omfördelade resurserna hanteras av staten. Ålderspensionssystemets andel som uppgår till 23 procent består av pensionsutbetalningar. Således är kommunsektorns transfereringsutgifter jämförelsevis små. Noterbart är att även interna transaktioner inom den offentliga sektorn förekommer här, t.ex. transfereringar från staten till kommuner och landsting.

Transfereringar från delsektorer inom den offentliga sektorn, år 2009. Miljoner kronor

	Statlig sektor	Kommunsektorn	Ålderspensionssystemet
Totalt	650 359	72 746	218 334
till hushåll	288 298	46 419	217 412
till företag	30 925	20 320	-
till ålderspensionssystemet	111 126	-	-
till kommunsektorn	171 168	-	-
till utlandet	48 842	-	-
till staten	-	6 007	922

Hushållens icke-vinstdrivande organisationer, t.ex. religiösa samfund, idrottsföreningar etc. räknas till hushållen. Kommunsektorn består av kommuner och landsting.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Nästan hälften av statens transfereringar går till hushållen. Även ålderspensionssystemet får en ganska stor del. Det beror främst på att hushållen inte längre betalar någon allmän pensionsavgift eftersom de får göra fullt avdrag för den i deklarationen och att det då är staten som betalar avgiften istället. Dess andel har därför ökat markant under de senaste tio åren. Statens transfereringar till ålderspensionssystemet uppgick endast till 35 miljarder kronor år 2000 vilket kan jämföras med 2009 års siffra som visar 111 miljarder kronor.

Även transfereringar från staten till kommuner och landsting är betydande och har ökat successivt hittills under 2000-talet. Här ingår generella och specialdestinerade statsbidrag. Mindre andelar går till företag och till utlandet.

Ålderspensionssystemets transfereringar går nästan uteslutande till hushållen i form av utbetalda pensioner. Även transfereringar från kommuner och landsting går främst till hushållen, en bra bit över hälften, men även företagen får en relativt stor andel, drygt en fjärdedel. De transfereringar som går från kommuner och landsting till staten avser till stor del bidrag gällande infrastruktur.

Utgifter för investeringar

En del av den offentliga sektorns utgifter används till investeringar. Investeringsutgifter delas ofta upp i tre delar; fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar samt anskaffning minus avyttring av värdeföremål. Den i särklass största av dessa delar är fasta bruttoinvesteringar som avser inköp av varaktiga tillgångar som byggnader och maskiner. Det kan handla om exempelvis skolor, sjukhus och vägar. I den redovisning som följer avses de offentliga myndigheters fasta bruttoinvesteringar sedan år 2000 i fasta priser. Värdet för fasta bruttoinvesteringar blir något lägre om man redovisar för offentliga myndigheter än om man redovisar för offentlig sektor.

Volymutvecklingen för fasta bruttoinvesteringar visar en ökning med fyra procent under år 2009 jämfört med året innan. Volymutvecklingen har varit stadigt ökande de senaste sex åren. Fasta bruttoinvesteringar har ökat med 28 miljarder kronor i fasta priser, från 73 miljarder till 101 miljarder kronor mellan åren 2000 och 2009.

Extra satsningar på offentliga investeringar sker ofta i sämre konjunkturlägen då det ger ett relativt snabbt resultat i form av arbetstillfällen och ökad produktion och således en extra stimulans i ekonomin.

Kommunsektorn investerar lite mer än staten, de står för 55 procent av de totala offentliga investeringarna, medan ålderspensionssystemets investeringar är marginella.

BNP och offentliga myndigheters fasta bruttoinvesteringar, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor.

År	BNP	Offentliga myndigheters fasta bruttoinv.
2000	2 668	73
2001	2 702	76
2002	2 769	83
2003	2 834	80
2004	2 954	82
2005	3 047	84
2006	3 178	89
2007	3 283	93
2008	3 263	97
2009	3 089	101

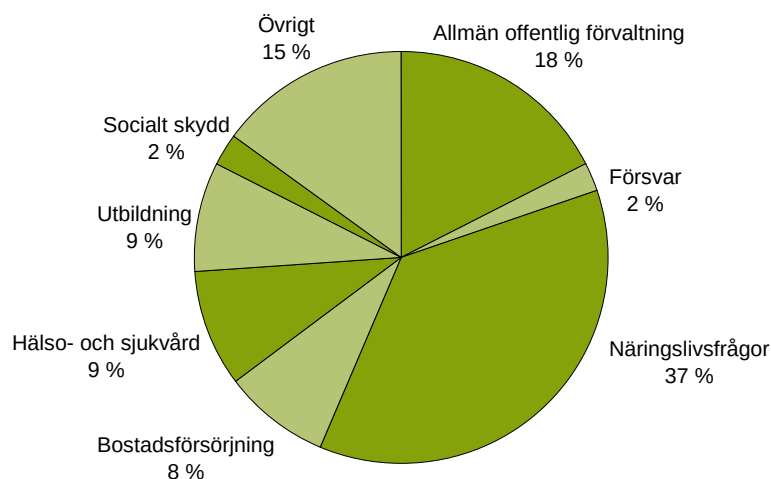
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Fördelning av investeringsutgifter på ändamål

Den offentliga sektorn gjorde under år 2009 investeringar för 101 miljarder kronor. Av dessa investerades drygt 44 miljarder kronor inom ändamålet näringslivsfrågor. Näringslivsfrågor utgjorde 40 procent av de totala offentliga investeringarna, vilket gör det till det i särklass största ändamålet vad det gäller investeringsutgifter. Inom ändamålet näringslivsfrågor återfinns bland annat utbyggnaden av infrastrukturen, huvudsakligen vägar och järnvägar. Dessa investeringar görs framför allt av den statliga sektorn.

Kommuner och landsting investerade mest inom ändamålen allmän offentlig förvaltning samt hälso- och sjukvård. Dessa investeringar tillsammans utgjorde 43 procent av samtliga investeringar inom kommunsektorn. Det är dock viktigt att komma ihåg att en stor del av investeringarna görs inom kommunala bolag som då redovisas inom näringslivet.

15. Den offentliga sektorns utgifter för investeringar fördelade på ändamål, år 2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Ränteutgifter

Det fjärde och sista utgiftsområdet är ränteutgifter som år 2009 uppgick till 37 miljarder kronor. Den största ränteutgiften utgörs av räntan på statskulden.

Sedan slutet av 1990-talet har ränteutgifterna minskat kraftigt. Mellan åren 2003 och 2008 har ränteutgifterna legat på en relativt jämn nivå på mellan 50 och 60 miljarder kronor. Men år 2009 minskade räntorna kraftigt, ner till 37 miljarder kronor. Det beror på en snabb sänkning av marknadsräntorna till följd av finanskrisen och den efterföljande lågkonjunkturen. Den viktiga av Riksbankens styrräntor – reporäntan – sänktes som mest ner till 0,25 procent i juli 2009. Endast ett år tidigare var reporäntan 4,5 procent.

BNP och ränteutgifter, åren 2000–2009. Miljarder kronor och andel av BNP i procent

År	BNP	Räntor	Relativt BNP,%
2000	2 265	93	4
2001	2 348	71	3
2002	2 444	78	3
2003	2 545	59	2
2004	2 661	51	2
2005	2 769	53	2
2006	2 944	53	2
2007	3 126	57	2
2008	3 204	54	2
2009	3 089	37	1

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Statsbudgetens utgifter och saldo

Den offentliga sektorns totala inkomster minus totala utgifter blir den offentliga sektorns finansiella sparande. Redovisningen är i huvudsak periodiserad i NR, vilket innebär att inkomster och utgifter redovisas den period då transaktionen eller prestationen utförs. Redovisningen i statsbudgeten upprättas däremot till största delen enligt så kallade utgiftsmässiga principer där saldot speglar de kassamässiga strömmarna. Budgetsaldot redovisas alltså kassamässigt och är därför inte helt jämförbart med finansiellt sparande i NR. En mer ingående beskrivning av skillnaderna mellan NR:s och statsbudgetens redovisning finns i *kapitel 9 Fakta om statistiken*.

Statsbudgetens utgifter uppgick år 2009 till 886 miljarder kronor vilket var en ökning med 16 procent jämfört med 2008. Det mest omfattande utgiftsområdet bland statsbudgetens 27 utgiftsområden är ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp på 110 miljarder kronor. Detta utgiftsområde omfattar anslag för bl.a. sjukpenning och rehabilitering samt aktivitets- och sjukersättningar. Ett annat stort utgiftsområde är allmänna bidrag till kommuner 82 miljarder kronor vilket år 2009 inkluderade ett tillfälligt konjunkturstöd för 2010 som betalades ut i förtid. Bidraget på 14 miljarder kronor betalades ut som stöd för att upprätthålla grundläggande verksamheter i kommunsektorn samt åtgärder för att minska effekterna på den ordinarie hälso- och sjukvården i anslutning till influensaepidemin. Andra stora utgiftsområden är ekonomisk trygghet för familjer och barn med 68 miljarder kronor som bl.a. innefattar barnbidrag och föräldraförsäkring, samt arbetsmarknad och arbetsliv 61 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster, utgifter och saldo, utfall, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor

År	Inkomster	Utgifter	(varav räntor)	Budget-Saldo
2000	800,0	698,1	90,2	101,9
2001	755,1	716,4	81,1	38,7
2002	730,5	727,0	67,2	3,5
2003	661,7	708,3	42,0	-46,6
2004	694,4	744,9	52,6	-50,5
2005	745,8	731,8	32,6	14,1
2006	810,3	791,9	49,4	18,4
2007	863,7	760,5	47,2	103,2
2008	901,3	766,1	33,1	135,2
2009	709,5	885,7	31,1	-176,1

Källa: ESV, Statsbudgetens utfall 2009

Budgetsaldot visade ett underskott år 2009 på 176 miljarder kronor vilket även motsvarade statens lånebehov. År 2000 var budgetöverskottet drygt 100 miljarder kronor. Överskottet förklaras av försäljning av aktier i Telia som gav staten inkomster på 61 miljarder kronor. Överskottet minskade sedan för att 2003–2004 återigen visa ett underskott. År 2005 vände saldot och 2007 var överskottet 103 miljarder kronor vilket förklaras till största delen av försäljningsinkomster från statens aktieinnehav i Telia Sonera samt stora aktieutdelningar. Överskottet har även sin förklaring i att det har skett en återhållsam utveckling av utgifterna sedan 2007. Överskottet som uppvisades år 2008 förklaras till viss del av Inkomster av försäld egen-dom med 50 miljarder kronor från försäljningen av Vin & Sprit AB och 25 miljarder kronor från försäljningen av statens aktier i Vasakronan AB. Statsbudgetens inkomster minskade med 192 miljarder kronor (21,3 procent) mellan 2008 och 2009 och statsbudgetens utgifter ökade med 120 miljarder kronor (15,6 procent) mellan 2008 och 2009. Utvecklingen speglar effekterna den ekonomiska nedgången efter finanskrisen.

Finanspolitikens ramverk

Det finanspolitiska ramverket i Sverige är starkt knutet till hur Sverige som medlemsland i EU efterlever Maastrichtsfördraget samt Stabilitets- och tillväxtpakten vars syfte är att skapa hållbara offentliga finanser inom EU för att främja en sund ekonomisk utveckling. Ramverket i Sverige består av ett överskottsmål för hela den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten samt krav på kommuner och landsting att ha en god ekonomisk hushållning och budgetar i balans.

Överskottsmålet

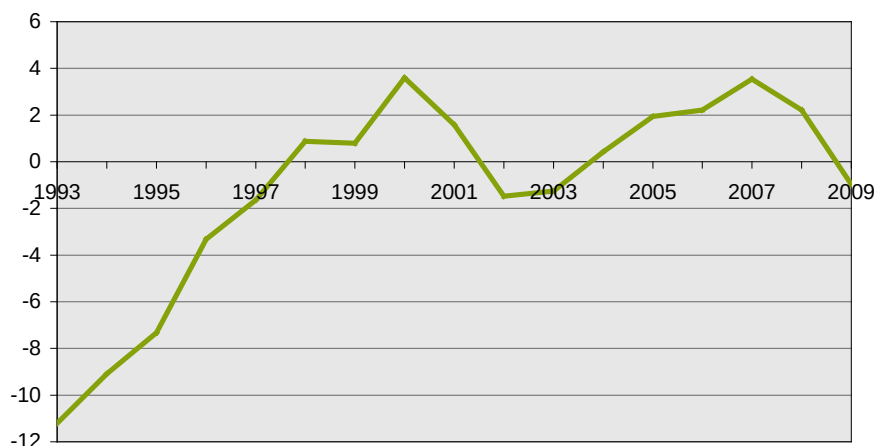
Överskottsmålet som avser den offentliga sektorns finansiella sparande enligt NR är det centrala målet för finans- och budgetpolitiken och infördes år 2000 efter att ha fasats in under tre år. Det omfattar hela den offentliga sektorn, det vill säga staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet.

Överskottsmålet är att den offentliga sektorns finansiella sparande, det vill säga inkomster minus utgifter, ska motsvara *en* procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet sänktes år 2007 från två procent till en procent med anledning av en ändring i definitionen av den offentliga sektorn när premiepensionssystemet fördes över till hushållssektorn efter ett EU-beslut.

Sveriges nationella budgetpolitiska mål är mer ambitiöst än motsvarande mål i Stabilitets- och tillväxtpakten som kräver att det offentliga underskottet inte får överstiga *tre* procent av BNP.

Det finansiella sparandet enligt NR:s regelverk, ENS95, skiljer sig något från uppgifterna enligt Excessive Deficit Procedure (EDP), som förklaras mer ingående i *kapitel 8 De offentliga finanserna och internationell statistik*.

16. Finansiellt sparande i offentlig sektor i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa. SCB, Nationalräkenskaperna

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn visade under mitten av 1990-talet stora underskott. År 1998 förbyttes underskott till överskott efter åtstramning av de offentliga finanserna. Det finansiella sparandet har sedan dess och fram till år 2008 visat ett överskott med undantag för åren 2002–2003. Nedgången i ekonomin i finanskrisens spår har gjort att överskottet år 2009 har förbytts till ett underskott på en procent.

Utgiftstaket

Utgiftstaket skapar förutsättningar för att uppnå överskottsmålet. Det ska bidra till att stärka trovärdigheten och den långsiktiga hållbarheten i den ekonomiska politiken. Genom att besluta om ett tak visas vilka ramar det finns för utgifter och skatteuttag, i syfte att nå överskottsmålet.

Utgiftstaket, som använts sedan år 1997, sätter en övre gräns för de så kallade takbegränsade utgifterna i statsbudgeten. Från och med år 2010 är utgiftstaket obligatoriskt enligt budgetlagen efter att tidigare har varit ett frivilligt åtagande för regeringen.

Utgiftstak för staten, takbegränsade utgifter samt marginal till utgiftstaket, åren 2004–2009. Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Takbegränsade utgifter	855 546	864 332	895 203	910 144	943 443	964 609
Marginal till utgiftstaket	2 454	5 668	11 797	27 856	13 557	24 391
Utgiftstak för staten	858 000	870 000	907 000	938 000	957 000	989 000

Källa: ESV

Det kommunala balanskravet

Kommunallagen ställer krav på god ekonomisk hushållning och en budget i balans vilket bidrar till att nå överskottsmålet för hela den offentliga sektorn.

År 2000 kompletterades den tidigare regeln i kommunallagen om god ekonomisk hushållning med ett krav på en balanserad budget. Det var ett sätt att stärka den kommunala budgetprocessen men också att betona hur viktiga kommunerna och landstingen är för hela Sveriges ekonomi. Balanskravet innebär att enskilda kommuner och landsting inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. Kravet på balans kan ses som ett minimikrav, medan kravet om god ekonomisk hushållning förutsätter varaktiga överskott.

Resultatet före extraordinära poster för kommunsektorn uppgick år 2009 till 13,4 miljarder kronor, en förbättring med 5,5 miljarder kronor jämfört med år 2008. Av resultatförbättringen stod kommunerna för 3,6 miljarder kronor och landstingen för 1,9 miljarder kronor. Den positiva utvecklingen av resultatet kan främst förklaras av flera tillfälliga faktorer bl.a. en sänkning av premierna för avtalssjukförsäkringar, ett ökat värde på finansiella tillgångar och minskade räntekostnader. En större andel kommuner och landsting, cirka 90 procent, redovisade positiva resultat före extraordinära poster jämfört med år 2008 då motsvarande andel var cirka 75 procent.

Sveriges avgift till EU:s budget

EU:s budget upprättas med stöd av artikel 268 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Det är utgifterna för EU:s budget som styr inkomsternas nivå och budgeten ska balansera i slutändan. Inkomsterna finansieras framför allt med avgifter från medlemsländerna vilka bestäms enligt regelverket i rådets beslut om gemenskapernas egna medel (2000/597/EG, Euratom). Övrig finansiering av utgifterna i EU:s budget görs med hjälp av exempelvis överskott från föregående år, gemenskaps-skatte och gemenskapsavgifter, räntor samt EES-ländernas bidrag.

EU-avgiftens olika delar

Mervärdesskattebaserad avgift. Varje medlemsland tar ut moms vid konsumtion av varor och tjänster. En del av de intäkterna tillfaller EU:s budget. Avgiften beräknas på momsbasen, vilket är det samlade värdet av ett medlemslands konsumtion av varor och tjänster. Från och med 2009 gäller fasta procent-satser och Sverige ska betala motsvarande 0,1 procent av momsbasen.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter. 75 procent av de tullavgifter som medlemsländerna tar ut på import av jordbruksprodukter från länder utanför EU tillfaller EU:s budget. Sockerproducenter i EU betalar också särskilda produktionsavgifter.

Tullavgifter. Handelstullar tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU. Dessa inkomster tillfaller gemenskapsbudgeten. Medlemsländerna får dock behålla 25 procent av intäkterna för att finansiera administrativa kostnader.

Bruttonationalinkomst (BNI)-baserad avgift. Avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspris enligt Rådets direktiv 89/130 EEG/Euratom. Uttagets storlek beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI utifrån återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknas. BNI-avgifter korrigeras därför i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall.

Storbritannienavgift. Storbritannien har beviljats en nedsättning av sin avgift vilken gemensamt finansieras av de övriga medlemsländerna. År 2002 sänktes den avgift som övriga länder betalar för att kompensera Storbritanniens rabatt och avgiften är tänkt att delvis fasas ut. Sedan 2002 är Sveriges andel begränsad till 25 procent av den andel Sverige skulle ha med en rent BNI-baserad finansiering.

I nästa tablå visas Sveriges avgifter och bidrag till EU enligt statsbudgeten där det framgår även nettoflödet till EU för åren fr.o.m. 2004. Uppgifterna i tabellen ger dock inte en heltäckande bild av effekterna av EU-medlemskapet för statsbudgeten. Medel betalas ut från bl.a. strukturfonderna vid medfinansiering som svenska staten står för. Vissa andra utgifter finns under myndigheternas förvaltningsanslag. Dessa utgifter är dock svåra att särredovisa bl.a. för att EU-samarbetet är så integrerat med den nationella verksamheten.

Sveriges avgifter till och bidrag från EU, åren 2004–2009. Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avgifter						
Tullavgift	2 662	3 003	3 539	3 844	4 023	3 803
Jordbruksavgifter	210	257	169	425	783	472
Mervärdesskatte- baserad avgift	3 420	3 113	4 227	4 475	4 323	-4 305
BNI-baserad avgift	18 998	18 893	17 723	17 512	21 960	18 741
Storbritanniens budget- reduktion	273	369	262	379	437	481
Summa avgifter	25 563	25 635	25 920	26 635	31 526	19 192
Summa EU-avgift, netto	25 563	25 635	25 920	26 635	31 526	19 192
Bidrag						
Bidrag från EG:s jord- bruksfonder	8 035	8946	8 890	9 841	8 994	9 191
Bidrag från EG:s fiske- fond	25	109	76	90	94	70
Bidrag från EG:s regio- nalfond	1 458	1381	1 212	1 130	464	1 315
Bidrag från EG:s social- fond	1 915	1849	1 270	1 633	870	358
Bidrag till trans- europeiska nätverk	91	300	194	187	348	470
Övriga bidrag m.m.	31	7	799	156	265	279
Summa bidrag	11 555	12 592	12 441	13 037	11 035	11 682
Nettoflöde från stats- budgeten till EU	14 008	13 043	13 479	13 598	20 491	7 510

Källa: ESV (2010:10) Underlag för årsredovisning för staten 2009 (kassamässig redovisning)

Avgiften till EU minskade med över 12 miljarder kronor medan bidragen från EU ökade med närmare en miljard kronor mellan 2008 och 2009. Det kassamässiga nettoflödet till EU minskade därmed med nästan 13 miljarder kronor. Den stora minskningen beror på att ett nytt system för medlemsländernas avgifter började att tillämpas år 2009, vilket inneburit lägre avgifter för Sverige. Sverige har till följd av detta fått en återbetalning av tidigare inbetalda avgifter under år 2009 avseende åren 2007 och 2008. Den mervärdesskattebaserade avgiften har minskat mest med nästan 9 miljarder kronor jämfört med år 2008 till följd av den sänkta avgiften för 2009 samt återbetalningarna för åren 2007 och 2008. Den BNI-baserade avgiften minskade med över 3 miljarder kronor jämfört med 2008 också beroende på den sänkta avgiften samt återbetalningarna för tidigare år. Därutöver återbetalades nästan 2 miljarder kronor till Sverige på grund av överskott i EG:s budget 2008.

Lästips:

ESV, *Rapport om Statsbudgetens utfall 2009*.

ESV, *Underlag för årsredovisning för staten 2009*. Eurostat, Annual Government Finance Statistics, General government expenditure by function (COFOG).

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/data/main_tables

Försäkringskassan Socialförsäkringen i siffror 2010. www.forsakringskassan.se

Riksdagen, *Skrivelse 2009/10:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009*.

SCB, Nationalräkenskaperna www.scb.se/NR0103

5 Staten och ålderspensionssystemet

I detta kapitel redovisas översiktligt vad som ingår i staten, samt dess ansvarsområden. Uppgifterna redovisas enligt nationalräkenskapernas definition av sektorn. Kapitlet innehåller även uppgifter om ålderspensionssystemet, dvs. det som även benämns socialförsäkringssektorn.

Den statliga verksamheten utförs i huvudsak av de myndigheter som regeringen har till sin hjälp att styra Sverige. Till den statliga sektorn räknas myndigheterna under riksdag och regering. Även Regeringskansliet räknas som en myndighet som ingår i den statliga sektorn.

Hur många statliga myndigheter som finns beror på hur de avgränsas och definieras. Det saknas en allmänt vedertagen definition av myndighetsbegreppet vilket innebär att det är svårt att avgöra hur många myndigheter som finns. I denna publikation redovisas uppgifterna enligt nationalräkenskapernas definition. Enligt den uppgick antalet myndigheter under år 2009 till cirka 280.

Bland de 280 myndigheterna ingår de 21 länsstyrelserna var för sig. Även åtta olika myndigheter inom försvarsmakten räknas för sig. I siffran 280 ingår dessutom ett 10-tal enheter som inte är egentliga statliga myndigheter men som till stor del kontrolleras av staten och huvudsakligen är finansierade med statliga medel. Den största av dessa enheter är Chalmers tekniska högskola, som i motsats till de flesta andra universitet och högskolor drivs i bolagsform. Andra exempel är Kungliga operan, Kungliga dramatiska teatern och Riksteatern. De statliga affärsverken ingår däremot inte i nationalräkenskapernas definition på vad som ska räknas som statlig sektor. De hör istället till näringslivet.

Ansvarsområden

Den statliga sektorn har ett brett ansvarsområde och uppgifterna domineras av de kollektiva tjänsterna. Staten ansvarar bland annat för lagstiftning, skatteuppbörd, utrikespolitik, EU-frågor, flyktingverksamhet och integration, försvar, polis- och rättsväsende, ekonomisk trygghet, högre utbildning och forskning samt kultur- och arbetsmarknadsfrågor.

Regeringskansliets ansvarsområde är att styra de andra statliga myndigheterna genom regleringsbrev och genom uppföljningar av deras verksamhet. Tjänstemännen bereder ärenden av skilda slag. Det kan gälla lagstiftning, budgetprocess, styrning av andra myndigheter, olika förvaltningsärenden och internationella frågor inklusive EU-frågor. De bistår också regeringen med svar på frågor och interpellationer från riksdagen och med svar på frågor från allmänheten.

Ålderspensionssystemet bestod fram till och med år 2009 av AP-fonderna som har till sin huvudsakliga uppgift att förvalta löpande pensionsavsättningar. Från och med januari år 2010 bildades den nya Pensionsmyndigheten som tog över arbetsuppgifter från Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten (PPM). Syftet med att skapa den nya myndigheten var att samla allt som rör pensioner inom en och samma myndighet. Upp-

draget är att administrera och betala ut den allmänna pensionen, men också att ge såväl generell som individuell information om pensionen.

Premiepensionen samt tillhörande sjunde AP-fonden ingår inte i ålderspensionssystemet då dessa avser den del av det pensionssparande som hushållen själva placerar. Premiepensionssparandet anses därför vara hushållens och återfinns inte inom statlig sektor.

Antal sysselsatta

Den statliga sektorn inklusive ålderspensionssystemet sysselsatte 227 000 personer under år 2009. Det är en minskning jämfört med året innan med 2 300 personer. Minskningen har pågått under ett antal år. Jämfört med år 2000 är minskningen 9 400 personer vilket motsvarar en minskning med fyra procent. På ännu längre sikt, jämfört med år 1993, noteras en minskning med drygt 36 000 personer vilket är en minskning med hela 14 procent. Det kan jämföras med kommunsektorn, kommuner och landsting tillsammans, som under samma period visar en minskning med sex procent. Siffrorna avser medelantal sysselsatta enligt nationalräkenskaperna (NR).

Statens andel av medelantal sysselsatta av hela offentliga sektorn ligger stabilt över tiden på ungefär 18 procent.

Medelantal sysselsatta inom staten inklusive ålderspensionssystemet, samt årlig ökning eller minskning, åren 2000–2009

År	Staten	Ökning/ Minskning
2000	236 400	-600
2001	235 700	-700
2002	239 500	+3 800
2003	244 800	+5 300
2004	242 700	-2 100
2005	239 300	-3 400
2006	240 200	+900
2007	236 300	-3 900
2008	229 300	-7 000
2009	227 000	-2 300

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Under de senaste 15 åren har antalet statliga myndigheter stadigt minskat i antal, dels genom sammanslagningar och nedläggningar, men också genom att myndigheters verksamhet bolagiserats. Minskningen ser ut att fortsätta. Enligt Ekonomistyrningsverket finns det sex färre myndigheter år 2010 jämfört med år 2009 och ytterligare tre färre vid ingången av år 2011. Från politiskt håll har det även framhävts att den offentliga styrningen av landet ska ske mer samordnat i framtiden vilket i praktiken innebär färre myndigheter.

De statliga myndigheterna är av mycket skiftande storlek där de största myndigheterna har drygt 20 000 anställda, medan de minsta myndigheterna bara har några enstaka anställda. Det mest omfattande området, där flest personer är sysselsatta, är inom universitets- och högskoleutbildningen. Dess andel av den statliga sektorns totala antalet anställda uppgår till cirka 14 procent. Därefter följer försvarsverksamhet med 13 procent och polisverksamheten med 11 procent.

Ett vanligt mått som används inom NR är antal arbetade timmar. Det ger en bild av hur mycket de anställda arbetar inom olika sektorer och branscher. Utvecklingen av arbetade timmar ger även ett svar på hur volymutvecklingen av löner och sociala avgifter ser ut. Utvecklingen av arbetade timmar inom staten har varierat under den senaste tioårsperioden men har de senaste fem åren minskat. Det är en naturlig utveckling med tanke på att antalet myndigheter minskar och att medelantalet sysselsatta minskar.

Volymutveckling av arbetade timmar inom staten inklusive ålderspensionssystemet, åren 2000–2009. Procent

År	Volymutveckling i procent
2000	-1,9
2001	-1,4
2002	0,9
2003	0,9
2004	0,5
2005	-2,1
2006	-0,4
2007	-0,6
2008	-1,4
2009	-1,3

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomster

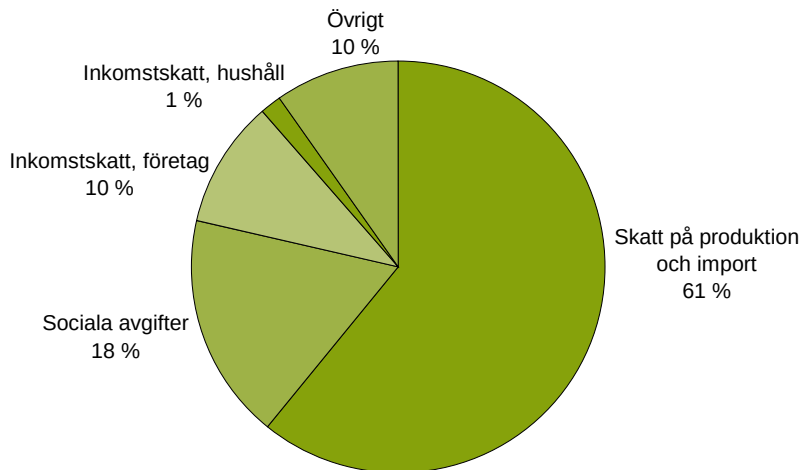
Den statliga sektorn är den största delsektorn inom den offentliga sektorn om man ser till inkomster och utgifter. Det beror på att staten ansvarar för de stora transfereringssystemen. För staten, som hädanefter i detta kapitel avser staten exklusive ålderspensionssystemet, består inkomsterna i första hand av skatt på produktion och import. Den största inkomstkällan är mervärdesskatten (moms) som inbringade nästan 300 miljarder kronor år 2009. Inkomsterna från mervärdesskatten har stadigt ökat hittills under 2000-talet. Dess andel av totala inkomsterna var 23 procent år 2000 och var 32 procent år 2009. De totala statliga inkomsterna var 932 miljarder kronor år 2009.

Andra stora inkomstposter som redovisas inom området skatt på produktion och import är skatt på bränsle, exempelvis bensinskatten, samt skatt på el. Dessa uppgick till cirka 46 respektive 21 miljarder kronor år 2009. Av den del som benämns övriga produktionsskatter är löne- och arbetskraftsskatter störst. Dessa uppgick till 139 miljarder år 2009. Exempel på en sådan skatt är allmän löneavgift.

Skillnaden mellan produktskatter och produktionsskatter är att den förstnämnda avser skatter som betalas per enhet av en vara eller tjänst. Det kan vara ett bestämt belopp per enhet (exempelvis kg, kWh, styck) eller beräknas som en bestämd procentandel av priset såsom exempelvis mervärdesskatten. Produktionsskatterna däremot är inte kopplade till en given enhet utan istället till en produktionsaktivitet, oberoende av kvantitet eller värde. Exempel på det är löneskatter och pensionsavgifter.

Andra betydande delar avseende statens inkomster är sociala avgifter följt av inkomst- och förmögenhetsskatter. Den sistnämnda har minskat de senaste åren i takt med att flera jobbskatteavdrag introducerats samt att förmögenhetsskatten är borttagen.

17. Statens inkomster, år 2009. Procent

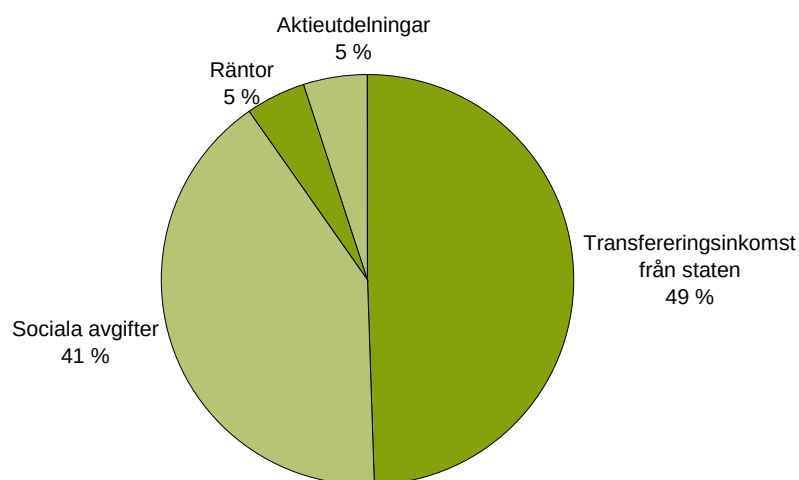

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Ålderspensionssystemets inkomster består främst av inbetalda sociala avgifter, antingen direkt från arbetsgivare eller av egenföretagare. Numera kommer också stora inkomster från staten istället för från hushållen då hushållen på senare år får göra fullt avdrag för allmän pensionsavgift i deklarationen. Inkomsten från staten ses som en transfereringsinkomst. Inkomster avseende pensionsavgifter totalt sett, uppgick till 90 procent av inkomsterna under år 2009.

Övriga inkomster kommer från räntor och aktieutdelningar som uppgick till 5 procent vardera.

18. Ålderspensionssystemets inkomster, år 2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

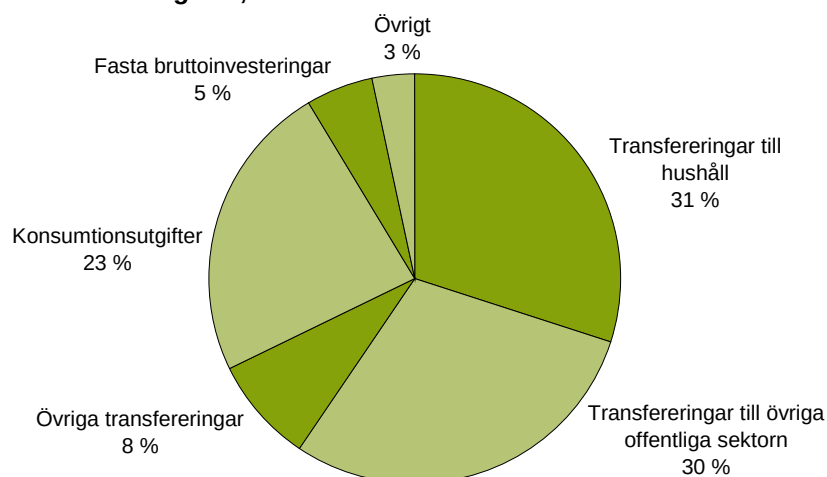
Mer information om inkomster finns i *kapitel 3 Den offentliga sektorns inkomster*.

Utgifter

Den statliga sektorns utgifter uppgick till 958 miljarder kronor år 2009 vilket är en ökning med 227 miljarder kronor sedan år 2000. Det som ökat mest är transfereringar till andra sektorer som ökat med 206 miljarder kronor under samma period. Ökningar noteras för de flesta av transfereringsutgifterna, exempelvis till övriga delsektorer inom den offentliga sektorn samt till hushållen.

Den största posten på utgiftssidan är transfereringar till hushåll. Här ingår allt från ersättning till sjukskrivna, arbetslösa och föräldralediga till studiebidrag och barnbidrag. Statens transfereringar till hushåll uppgick till 288 miljarder kronor år 2009. Det är en ökning med över 13 miljarder kronor jämfört med år 2008 men ändå en minskning jämfört med år 2006 med 11 miljarder kronor. Bidrag till hushållen ökade successivt under de första åren på 2000-talet fram till och med år 2006 för att därefter minska år 2007 och ytterligare minska år 2008. Det förklaras främst av högkonjunkturen som framför allt sänkte kostnader för arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning. Men även sjukpenning och rehabiliteringskostnader har minskat rejält. Läget förvärrades dock genom finanskrisen som fick till följd att de sociala förmånerna åter ökade mellan år 2008 och år 2009. Se mer under avsnittet Transfereringar till hushåll sist i kapitlet.

19. Statens utgifter, år 2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Konsumtionsutgifter är en annan stor post inom utgifterna och de uppgick under år 2009 till 225 miljarder kronor. Det avser kostnader för statens egen verksamhet som löner, inköpta varor och tjänster m.m. Konsumtionsutgifterna har ökat varje år i löpande priser med något undantag. I fasta priser noteras både ökningar och minskningar under de senaste tio åren.

Övriga stora utgifter är transfereringar till kommunsektorn och ålderspensionssystemet, 171 respektive 111 miljarder kronor år 2009.

Fasta bruttoinvesteringar uppgick till 51 miljarder kronor år 2009 och har också ökat under stora delar av 2000-talet. Här handlar det främst om investeringar i infrastruktur som vägar och järnvägar. De statliga investeringarna står för ungefär hälften av hela den offentliga sektorns investeringar.

Ålderspensionssystemets utgifter består nästan uteslutande av utbetalda pensioner till hushållen, 99 procent av utgifterna.

Mer information om utgifter finns i *kapitel 4 Den offentliga sektorns utgifter*.

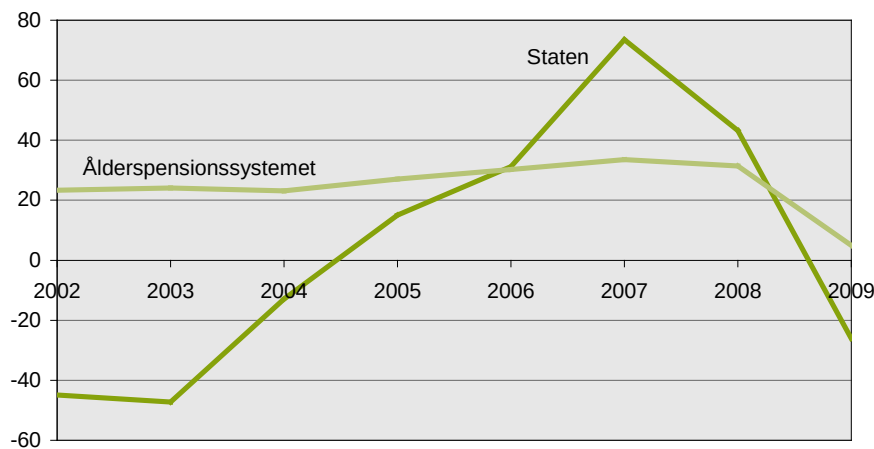
Finansiellt sparande

Inkomster minus utgifter resulterar i det som kallas finansiellt sparande. För den statliga sektorn varierar det finansiella sparandet betydligt mer än för kommuner, landsting och ålderspensionssystemet. Det beror på de snabba svängningarna för inkomster och utgifter i en konjunkturcykel. Eftersom staten sköter stora delar av transfereringar mellan sektorer påverkas staten i större utsträckning av en lågkonjunktur då skatteinkomster minskar samtidigt som utgifterna för arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning och liknande ökar. Statens inkomster och utgifter är också betydligt högre i kronor räknat jämfört med övriga delsektorer inom den offentliga sektorn.

I mitten på 1990-talet visade det finansiella sparandet stora underskott. Statens finansiella sparande visade underskott på mer än 100 miljarder kronor för alla tre åren 1993 till 1995. Genom åtstramning av de offentliga finanserna under ett antal år vändes underskottet till ett överskott år 1999 men som förbyttes i underskott år 2002 och de efterföljande två åren. Därefter ökade det finansiella sparandet och visade en toppnotering år 2007 då överskottet uppgick till 74 miljarder kronor. Till följd av finanskrisen och den efterföljande lågkonjunkturen förbyttes överskott till underskott igen år 2009 då det statliga underskottet år 2009 blev 26 miljarder kronor.

Ålderspensionssystemets finansiella sparande är betydligt mer stabilt över tiden och påverkas av faktorer som antalet pensionärer och inbetalade sociala avgifter samt till viss del räntor och utdelningar. Den sistnämnda är en del av förklaringen till varför det finansiella sparandet minskat kraftigt under år 2009. Att en allt större del av befolkningen nu är pensionärer gör också att utgifterna för utbetalda pensioner ökar mer än inbetalningarna till pensionssystemet.

20. Statens och ålderspensionssystemets finansiella sparande, åren 2002–2009, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Försvarets varaktiga varor

Något som skiljer den statliga sektorn jämfört med övriga delsektorer inom den offentliga sektorn är posten som inom NR benämns *försvarets varaktiga varor*. Det är en delpost inom förbrukningsutgifterna som ofta särredovisas på grund av sitt speciella innehåll.

Enligt definitionen av insatsförbrukning ska förbrukningen avse värdet av de varor och tjänster som används som insats i en produktionsprocess, exklusive fasta tillgångar. De kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i sin helhet. Det betyder att här ingår sådant som förbrukas i verksamheten som insatsvaror i produktion, konsulttjänster, kontorsmateriel och liknande.

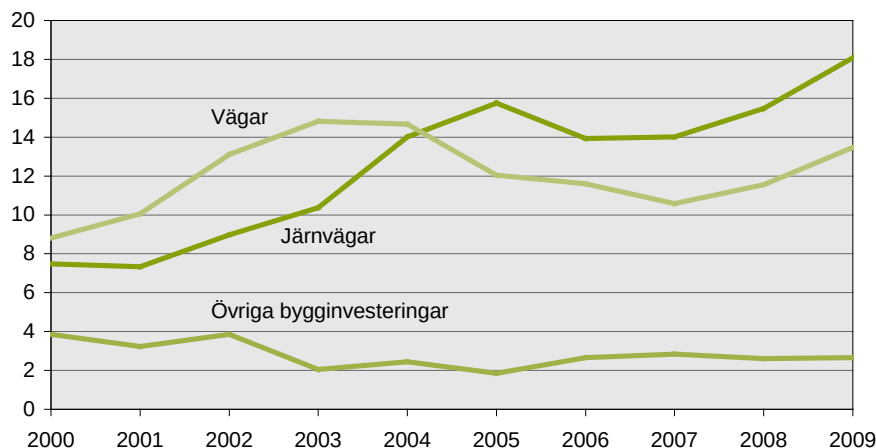
Det som är speciellt med försvarets varaktiga varor är att även andra än ovanstående varor tas med som förbrukning. Det kan vara till exempel militära förstörelsevapen och den utrustning som behövs för att använda dem. I det nuvarande regelverket för nationalräkenskaperna, ENS95, hanteras försvarets varaktiga varor som insatsförbrukning. I den reviderade versionen, ENS2010, som tillämpas från och med september 2014 kommer dessa produkter istället att bokföras som investeringar.

Försvarets varaktiga varor har hittills under 2000-talet varierat mellan 10 och 14 miljarder kronor men har de senaste två åren sjunkit, till nio miljarder kronor år 2008 och till sju miljarder kronor år 2009. Som andel av den totala statliga insatsförbrukningen motsvarar dessa sju miljarderna år 2009 cirka åtta procent.

Infrastruktur

Med infrastruktur avses anläggningar som representerar stora investeringar och som används dagligen i samhället. Framför allt avses system för transport av varor och personer, energi och information. Till infrastruktur räknas även bebyggelse och fastighetsstruktur. I första hand avses vägar, järnvägar, energisystem samt vatten- och avloppsnät. Det är i allmänhet delar av den offentliga sektorn som ansvarar för utbyggnad och underhåll av infrastruktur.

21. Statliga bygginvesteringar, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Som tidigare nämnts utgör ungefär hälften av de offentliga fasta brutto-investeringarna av statliga investeringar. De två mest omfattande investeringstyperna inom den statliga sektorn är vägar och järnvägar. Dessa står tillsammans för över 60 procent av investeringarna.

De statliga investeringarna har ökat relativt mycket under de senaste åren. Hittills under 2000-talet har investeringarna ökat varje år. Järnvägsinvesteringarna har ökat successivt under det senaste decenniet till följd av stora järnvägsprojekt som järnvägstunneln under Hallandsåsen och Botnia-banan. Viss avmattning kan nu noteras då den sistnämnda är under slutfasen av projektet. Väginvesteringarna har likaså ökat under motsvarande period men inte riktigt i samma omfattning. Även här handlar det om stora projekt de senaste åren, däribland omfattande arbeten kring landets två största städer. Exempel på det är norra länken i Stockholm och flera europavägarbeten i Bohuslän samt en fortsatt satsning på mötesfria vägar, så kallade 2+1-vägar. Men av diagrammet ovan syns att väg- och järnvägsinvesteringar ökat betydligt mer än övriga bygg- och anläggningsinvesteringar som istället minskat de senaste tio åren.

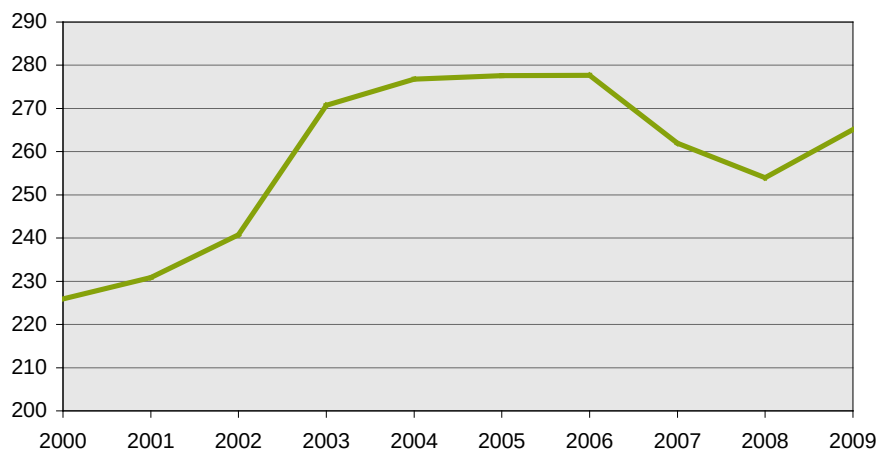
Transfereringar till hushåll

Den statliga sektorn administrerar och betalar ut stora delar av de bidrag som hushållen erhåller från den offentliga sektorn. De flesta personer får någon form av bidrag, eller transferering som det benämns inom NR, åtminstone under vissa perioder i livet.

Under de första åren av 2000-talet ökade utbetalningarna i rask takt fram till år 2003 till följd av ökade utgifter för ålderspension och förtidspension. Men under de senaste åren har det planat ut. Kostnader för sjukpenning och rehabilitering ökade också under första halvan av decenniet men har minskat kraftigt under andra halvan.

I samband med högkonjunkturen, som höll i sig fram till mitten av år 2008, sjönk de arbetsmarknadsrelaterade ersättningarna varför en relativt stor nedgång noteras mellan åren 2006 och 2008. Dessa ersättningar ökade dock igen i samband med finanskrisen och efterföljande lågkonjunktur.

22. Transfereringar från staten till hushållen i form av sociala förmåner, åren 2000–2009, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

En utgift som dock ökat successivt under hela tidsperioden är föräldraförsäkringen som nästintill fördubblats på tio år och som numera är en av de största posterna vad gäller transfereringar till hushåll. Föräldraförsäkringen uppgick under år 2009 till 28 miljarder kronor. Barnbidraget har de senaste fyra åren stabiliserats runt 23 miljarder kronor per år.

Assistansersättningen har också ökat kraftigt under de senaste tio åren. År 2000 betalades sju miljarder kronor ut till de personer som är i behov av hjälp för att klara grundläggande vardagliga behov. År 2009 var motsvarande siffra 22 miljarder kronor.

Arbetslöshetsersättningen varierar beroende på arbetsmarknadsläge. Den var lite högre vid millennieskiftet men sjönk sedan för att åter öka de första åren på 2000-talet. Därefter sjönk utbetalningarna snabbt under ett antal år för att visa en rekyl upp igen år 2009 på grund av lågkonjunkturen. Det handlar dock om betydligt lägre nivåer än för tio år sedan.

Av statens totala utgifter på 958 miljarder kronor avser 265 miljarder kronor transfereringar till hushållen i form av utbetalda sociala förmåner, dvs. nästan 30 procent.

Utöver de bidrag som redovisas här som transfereringar i form av sociala förmåner förekommer även andra transfereringar från staten till hushållen. Det är exempelvis ersättning i form av miljöbilspremier eller avskrivningar av studielån. Dessa bokförs som löpande transfereringar alternativt kapitaltransfereringar i NR. Det är förklaringen till varför de totala transfereeringarna (som redovisas under avsnittet utgifter ovan) är högre än de som redovisas i det här avsnittet.

Lästips:

Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket, *Underlag till årsredovisning för staten 2009*

Försäkringskassan Socialförsäkringen i siffror 2010 www.forsakringskassan.se

Pensionsmyndigheten. www.pensionsmyndigheten.se

6 Kommuner

I detta kapitel redovisas översiktligt kommunernas verksamhet och ansvarsområden. Med kommuner avses här primärkommuner inklusive kommunalförbund. Uppgifterna redovisas enligt nationalräkenskapernas definitioner.

Kommunerna utgör den största delsektorn inom den offentliga sektorn sett till konsumtionsutgifter. Kommunernas konsumtionsutgifter enligt nationalräkenskaperna (NR) uppgick år 2009 till 414 miljarder kronor, vilket kan jämföras mot den offentliga sektorns totala utgifter för konsumtion som uppgick till 858 miljarder kronor.

Indelningen i kommuner har ändrats över tiden. År 1962 tog riksdagen ett beslut om en stor indelningsreform. Reformen gick ut på att antalet kommuner skulle minskas avsevärt. Beslutet resulterade i att antalet kommuner minskade i etapper från mer än 1 000 till 277 år 1977. Därefter har några kommuner på nytt delats, så att det år 2011 finns 290 kommuner.

Ansvarsområden

Kommunernas ansvarsområden kan sägas beröra de offentliga verksamheter som står närmast invånarna, och som omfattar en stor del av kommunens befolkning. De stora verksamheterna ligger inom skolan och inom omsorgen om äldre och funktionshindrade.

Flera stora omfördelningar av ansvarsområden mellan kommuner, landsting och stat skedde under 1990-talet. Skolans kommunalisering 1991 var den största omfördelningen av ansvar från staten till kommuner. Den mest omfattande överföringen av verksamhet från landstingen till kommuner gällde vård och omsorg om äldre och funktionshindrade genom Ädelreformen 1992.

Kommunerna övertog under mitten på 1990-talet också ansvaret för omsorgen om personer med utvecklingsstörning samt, i samband med den så kallade Psykiädelreformen, kostnadsansvaret för patienter som bedöms vara medicinskt färdigbehandlade inom den psykiatriska vården. Inom ramen för handikappreformen som inleddes 1994 fick kommunerna vidgat ansvar för stöd och service till funktionshindrade. Under samma period skedde också en överföring av landstingens ansvar för vårdutbildningarna dels till de statliga högskoleutbildningarna, dels till kommunernas gymnasiala utbildningar.

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009. Den innebär att kommuner och landsting kan välja att införa ett system för fri etablering inom omsorg och vård. Lagen är konstruerad för att göra det enkelt att etablera sig som leverantör till offentlig sektor, vilket förväntas gynna små företag och organisationer. Valfrihetssystemet är ett alternativ till upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) och kan tillämpas på bl.a. omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt på hälso- och sjukvårdsinsatser.

Hemsjukvård inom särskilt boende för äldre och funktionshindrade har kommunerna ansvarat för under en längre tid. Hemsjukvård inom ordinärt boende föreslog utredningen, Sammanhållen hemvård (SOU 2004:68), skulle föras över från landstingen till kommunerna för att få en sammanhållen hemvård. Sedan dess har inriktningen varit att en sådan överföring ska ske på frivillig väg. I dag ansvarar cirka två tredjedelar av landets kommuner för hemsjukvården både i särskilt och ordinärt boende.

Kommunalförbund

Flera kommuner är för små för att på egen hand driva vissa verksamheter och ser därför kostnadsbesparingar med att samverka. En alltmer vanlig samverkansform är kommunalförbund. Ett kommunalförbund kan bildas av två eller flera kommuner. Kommunerna överlämnar beslutanderätten till kommunalförbundet i den eller de frågor för vilka kommunalförbundet bildats. Finansieringen sker i huvudsak genom att kommunerna lämnar medlemsbidrag till kommunalförbunden. Dessa uppgick år 2009 till 12 miljarder kronor. Den verksamhet som bedrivs i kommunalförbund är den som ligger inom det kommunala ansvarsområdet. Det finns flest kommunalförbund inom gymnasieskolan och räddningstjänsten. År 2009 uppgick antalet kommunalförbunden till 169.

Antal sysselsatta

Kommunerna sysselsatte 802 000 personer, år 2009, vilket är 22 300 färre än år 2008. Det motsvarar en minskning med 2,7 procent. År 2000 var antalet sysselsatta 798 700 personer, vilket alltså är i nivå med år 2009. De första åren på 2000-talet ses en tydligt uppåtgående trend i antalet sysselsatta, men de två senaste åren i tidsserien så har antalet sjunkit kraftigt. Denna minskning förklaras av att kommunerna i stor utsträckning lagt ut verksamheter på privata utförare. Enligt den senaste uppgiften för år 2008 arbetar större delen av kommunens sysselsatta, ungefär 85 procent, inom ändamålen utbildning och socialt skydd.

Medelantal sysselsatta inom kommunerna samt årlig ökning eller minskning, åren 2000–2009

År	Medelantalet sysselsatta	Ökning/ Minskning
2000	798 700	+11 100
2001	813 700	+15 000
2002	829 000	+15 300
2003	833 200	+4 200
2004	833 700	+500
2005	833 600	-100
2006	846 000	+12 400
2007	848 000	+2 000
2008	824 300	-23 700
2009	802 000	-22 300

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Ett mått som ofta används inom NR är utvecklingen av antalet arbetade timmar, vilket bland annat används för att beräkna volymutvecklingen av löner och kollektiva avgifter. Utvecklingen av antalet arbetade timmar var även den ökande under de första åren av 2000-talet för att minska under de två senaste åren.

Volymutveckling av arbetade timmar inom kommunerna, åren 2000–2009

År	Volymutveckling i procent
2000	0,6
2001	1,0
2002	1,2
2003	-0,2
2004	1,4
2005	-0,3
2006	1,7
2007	1,6
2008	-1,3
2009	-1,8

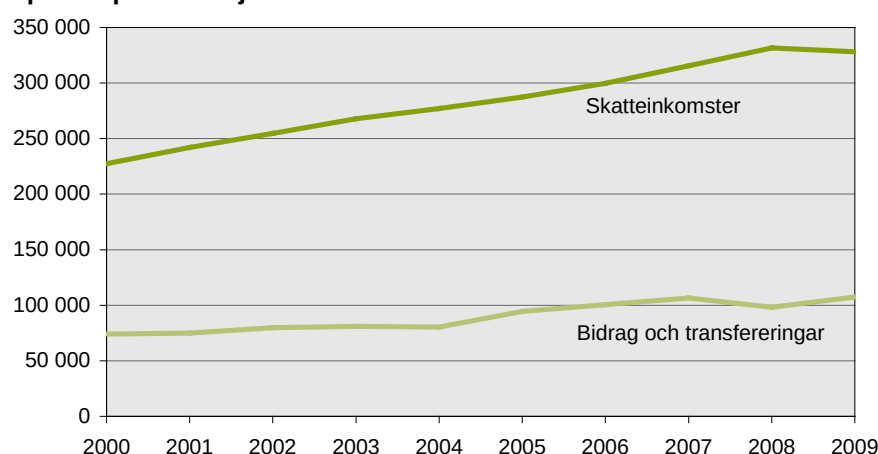
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomster

Kommunerna totala inkomster uppgick år 2009 till 498 miljarder kronor. Kommunernas största inkomstkälla är inkomstskatten som år 2009 var 328 miljarder kronor. Varje kommun bestämmer själv vilken skattesats som ska tas ut. Den näst största inkomsten är bidrag och transfereringar, vilka står för ungefär 20 procent av inkomsterna. Det handlar framförallt om statsbidrag, både specialdestinerade och generella. I generella bidrag ingår bland annat bidrag från inkomst- och kostnadsutjämningsystemet vilket förklaras mer ingående i *kapitel 3, Den offentliga sektorns inkomster*.

Utvecklingen av inkomstskatter och transfereringar visas i diagrammet nedan. Inkomstskatterna har sedan år 1993 ökat för varje år, men år 2009 minskade dessa något. Skatteinkomsternas minskning orsakades av lågkonjunkturen och därmed sammanhängande sysselsättningsminskning. Detta kompenseras något av ökade transfereringar från staten.

23. Kommunernas skatteinkomster och transfereringar, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Utgifter

Kommunernas totala utgifter uppgick år 2009 till 504 miljarder kronor. De största utgifterna var för konsumtion, 414 miljarder kronor, vilka stod för 87 procent av de totala utgifterna. Den näst största utgiften är investeringar som år 2009 uppgick till 44 miljarder kronor.

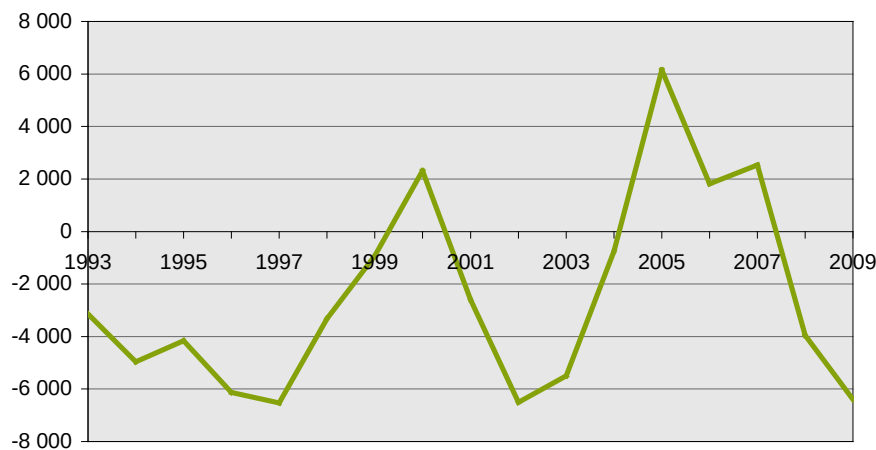
Konsumtionsutgifterna utgörs till stor del av personalkostnader, som löner och kollektiva avgifter. År 2009 var personalkostnaderna 256 miljarder kronor. Även insatsförbrukningen av material och tjänster utgör en stor del, 146 miljarder kronor år 2009.

Finansiellt sparande

Finansiellt sparande är skillnaden mellan totala inkomster och totala utgifter. Det finansiella sparandet för kommunerna var under hela 90-talet negativt. År 1997 var sparandet som sämst då det uppgick till -6,5 miljarder kronor. Intäkter från skatter och bidrag motsvarade i stort sett utgifterna för konsumtion och investeringar, men övriga intäkter var svaga och utgifter för socialbidrag relativt stora. År 2000 var det finansiella sparandet positivt, men det följdes av tre år av negativt sparande. År 2005 till 2007 var sparandet positivt, vilket berodde på en svag konsumtionsutveckling kombinerat med ökade skatteintäkter och statsbidrag. De två senaste åren har finansiellt sparande varit negativt, vilket bland annat beror på minskade skatteintäkter.

24. Kommunernas finansiella sparande, åren 1993–2009, löpande priser.

Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

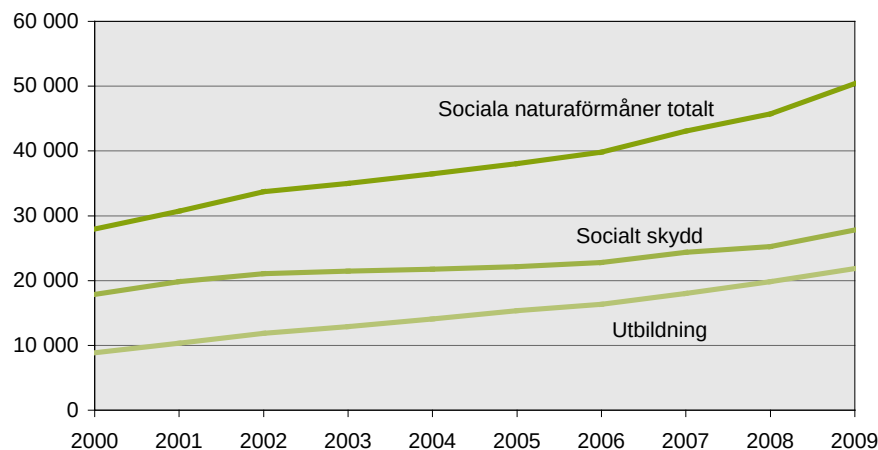
Sociala naturaförmåner

Sociala naturaförmåner är ett begrepp som används inom NR som omfattar kostnader som den offentliga sektorn har för varor och tjänster som finansieras av offentliga myndigheter men som produceras av marknadsproducenter och levereras till hushållen. För kommunernas del kan det vara fråga om t.ex. privata daghem eller privata äldreboenden.

Kommunernas utgifter för sociala naturaförmåner var 50 miljarder kronor år 2009, vilket motsvarar 12 procent av de totala konsumtionsutgifterna. Sociala naturaförmånens andel av kommunernas totala konsumtionsutgifter har ökat kraftigt under de senaste åren. Det är ändamålet socialt

skydd som har de största utgifterna bland de sociala naturaförmånerna, men ökningen de senaste åren har varit större inom ändamålet utbildning.

25. Sociala naturaförmåner för kommuner, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

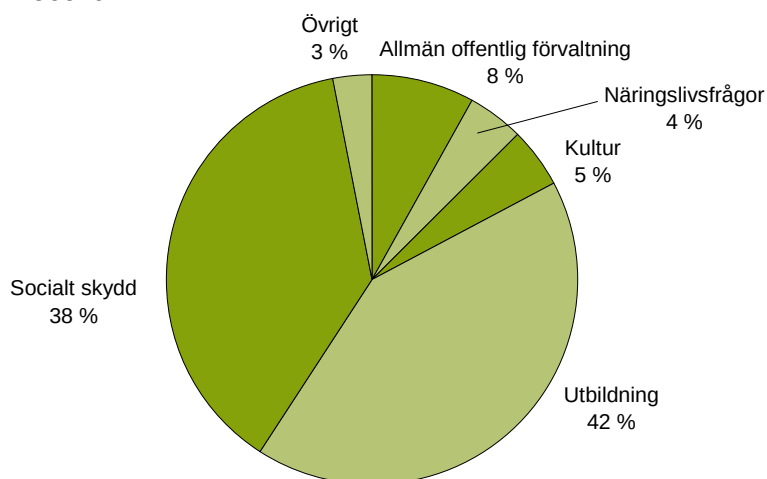

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Konsumtionsutgifter fördelade på ändamål

Det är utbildning och socialt skydd som är de ekonomiskt mest resurskrävande ändamålen. Ungefär 42 procent av konsumtionsutgifterna gick år 2009 till utbildning och cirka 39 procent till socialt skydd. År 2000 stod utbildning för cirka 40 procent av konsumtionsutgifterna och socialt skydd för cirka 37 procent. Konsumtionsutgifterna visar en svag ökning för utbildning och socialt skydd den senaste tioårsperioden i fasta priser.

26. Kommunernas konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, år 2009. Procent

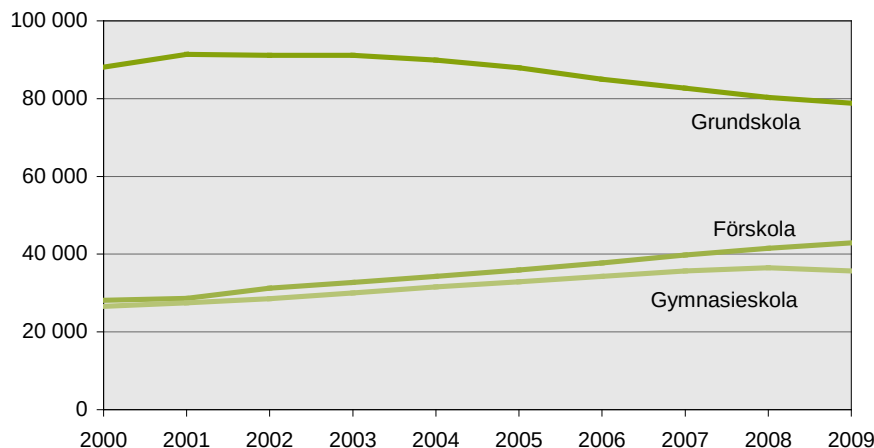
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Utbildning

Alla barn och ungdomar ska ha likvärdig tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla utbildning i olika former. Kommunernas ansvar avser förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, utbildning för barn och ungdom samt vuxenutbild-

ning. De olika utbildningsformerna regleras för närvarande av skollagen (1985:1100). Den nya skollagen (SFS 2010:800) beslutades av riksdagen den 22 juni 2010 och trädde i kraft 1 augusti 2010. Den ska tillämpas på utbildningar och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011 men det kommer att dröja till den 1 juli 2012 för vuxenutbildningen.

27. Kommunernas konsumtionsutgifter för de största ändamålen inom utbildning, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Diagrammet ovan visar konsumtionsutgifter för de största ändamålen inom utbildning, grundskola, förskola och gymnasieskola. Konsumtionsutgifterna för grundskolan har minskat under den senaste tioårsperioden från 88 miljarder kronor år 2000 till 79 miljarder år 2009. Detta beror på att antalet elever i grundskolan successivt har sjunkit från 1 052 000 elever läsåret 2000/2001 till 892 000 elever läsåret 2009/2010.

I NR klassificeras förskolan under ändamålet utbildning medan familjedaghem, fritidshem, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet klassificeras under socialt skydd. Förskolan byggdes ut kraftigt under 1990-talet, men även under de första åren på 2000-talet genomfördes reformer för att öka tillgängligheten till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (max-taxa, allmän förskola m.m.). De flesta barn i förskoleåldrarna är inskrivna i förskoleverksamhet. Det innebär att platsbehovet följer antalet barn i aktuella åldersgrupper. Hösten 2009 var 446 100 barn inskrivna i förskolan, en ökning med 13 500 barn eller tre procent. År 2009 var konsumtionsutgifterna för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg sammanlagt 43 miljarder kronor. Utgifterna har sedan år 2000 ökat stadigt, även mätt i fasta priser.

Gymnasieskolan omfattar 17 treåriga nationella program samt individuella och specialutformade program. Programmen byggs upp av olika kurser, av vilka ett antal kärnämnen är obligatoriska för alla elever på de nationella programmen och det specialutformade programmet.

Konsumtionsutgifter för gymnasieskolan var 36 miljarder kronor år 2009 vilket motsvarade i genomsnitt 3 817 kronor per invånare. Utgifter för gymnasieskolan ökade något under 2000-talets första år, till stor del beroende på att ett ökande antal ungdomar kommit i gymnasieåldern. Antalet elever i gymnasieskolan var 395 000 läsåret 2009/10. Andelen elever på nationella program fortsätter att minska, framförallt till förmån för utbildningar vid

fristående skolor och specialutformade program. Läsåret 1995/96 studerade 91 procent av alla gymnasieelever på ett nationellt program, motsvarande andel 2009/10 är 60 procent. Andelen elever vid fristående skolor har under samma period ökat från 2 till 22 procent.

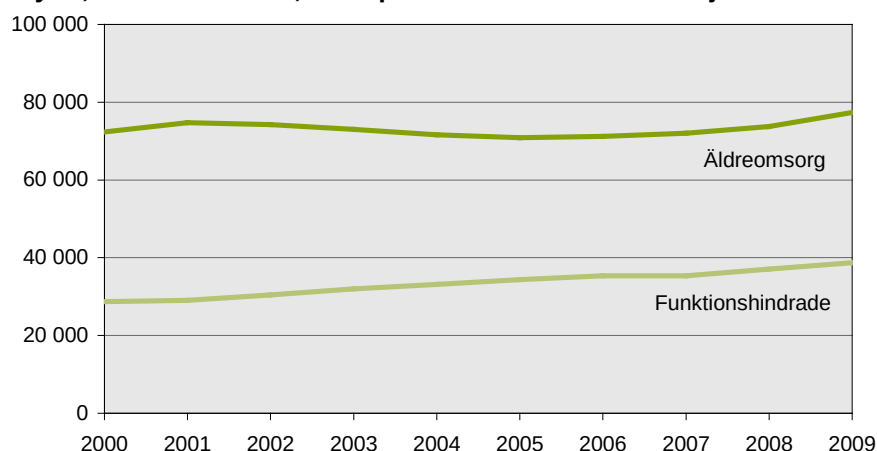
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade

Kommunernas skyldigheter att ge service, hjälp och omvårdnad för äldre personer regleras av socialtjänstlagen (SoL). Enligt lagen ska de äldres möjligheter att bo kvar hemma och ha kontakter med andra personer underlättas genom hjälp i hemmet, färdtjänst och annan service. För äldre människor med behov av särskilt stöd är kommunen också skyldig att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad.

För personer med funktionshinder har kommunernas socialtjänst ett särskilt ansvar och ska verka för att dessa personer kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra. För att ytterligare underlätta det dagliga livet för de funktionshindrade och främja full delaktighet i samhällslivet trädde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i kraft 1994. Lagen syftar till att ge och skapa jämlika levnadsvillkor för personer med varaktiga och omfattande funktionshinder. LSS är en rättighetslag som ska komplettera de insatser som kan ges med stöd av lagstiftningen i SoL och hälso- och sjukvårdslagen (HSL). De personer som omfattas av LSS har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt lagen om assistansersättning (LASS) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Konsumtionsutgifterna för omsorg om äldre och funktionshindrade uppgick till 116 miljarder kronor år 2009. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad på 12 430 kronor per invånare. Den största delen av konsumtionsutgifterna avsåg vård och omsorg om äldre med 78 miljarder kronor. Förklaringen till de ökade utgifterna mellan år 2000 och 2009 är dels den demografiska utvecklingen med en allt större andel äldre och dels lagstiftningen som ökat de funktionshindrades möjligheter till att få hjälp och omvårdnad.

28. Kommuners konsumtionsutgifter för de största ändamålen inom socialt skydd, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Lästips

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) www.skl.se

Skolverket *Elevstatistik för grundskolan*, www.skolverket.se

SCB, Nationalräkenskaper (NR) [www.scb.se\NR0103](http://www.scb.se/NR0103)

7 Landsting och regioner

I detta kapitel redovisas översiktligt vad som ingår i landstingssektorn och dess ansvarsområden. Uppgifterna redovisas enligt nationalräkenskapernas definitioner.

Landstingssektorn är vid en jämförelse av inkomster och utgifter en mindre delsektor än de primärkommunala och statliga delsektorerna. Landstingens totala inkomster uppgick år 2009 till 260 miljarder kronor, medan de totala utgifterna uppgick till 262 miljarder kronor. Landstingens utgifter består till stor del av konsumtionsutgifter, och då främst inom ändamålet hälso- och sjukvård.

Sverige består av 18 landsting och två regioner, Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Dessutom har Gotlands kommun landstingsansvar. I nedanstående beskrivning räknas verksamheten i Gotlands kommun inte med, om inget annat anges. Gotland som helhet förs till den primärkommunala sektorn inom nationalräkenskaperna (NR).

Ansvarsområden

Landstingen och regionerna styrs av landstings- eller regionfullmäktige, och har att följa kommunallagen. Kommunallagen ger utrymme för kommunalt självstyre, vilket innebär att landstingen och regionerna har möjlighet att själva påverka hur de ska sköta sina arbetsuppgifter och fördela sina resurser. Landstingen har tre obligatoriska ansvarsområden, nämligen hälso- och sjukvård, tandvård för personer upp till 20 år samt kollektivtrafik. Kollektivtrafiken ansvarar landstingen oftast för tillsammans med primärkommunerna. De har dessutom några frivilliga uppgifter, som kultur, turism och utbildning.

Antal sysselsatta

Antalet sysselsatta inom landstingssektorn uppgick under 2009 till 262 800 personer. Det är 4 600 personer färre än året tidigare, en minskning med 1,7 procent. Antalet sysselsatta har dock stigit sedan år 2000 med totalt 7 100 personer eller 2,8 procent. Inledningen på tidsserien visar en tydlig nedgång följt av en tydlig uppgång av antalet sysselsatta. Detta kan förklaras med att det under perioden skedde några bolagiseringar och avbolagiseringar av sjukhus, vilket förflyttade personal mellan landstingssektorn och näringslivet. Siffrorna avser medelantalet sysselsatta enligt NR.

Medelantal sysselsatta inom landstingssektorn samt årlig ökning eller minskning, åren 2000–2009

År	Medelantalet sysselsatta	Ökning/ Minskning
2000	255 700	-12 300
2001	254 500	-1 200
2002	251 500	-3 000
2003	255 300	+3 800
2004	263 000	+7 700
2005	262 500	-500
2006	263 800	+1 300
2007	264 400	+600
2008	267 400	+3 000
2009	262 800	-4 600

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Ett mått som används inom NR är utvecklingen av antalet arbetade timmar. Arbetade timmar avser faktiskt arbetade timmar under perioden, och används för att beräkna volymutvecklingen av löner och sociala avgifter i den offentliga sektorn. För landstingen var utvecklingen av arbetade timmar negativ i början av 2000-talet, för att sedan följas av några år med positiv utveckling. År 2009 sjönk arbetade timmar med 1,4 procent till följd av en minskning av antalet sysselsatta.

Om antalet sysselsatta och arbetade timmar sjunker kan det vara ett tecken på att landstingen köper mer vård från privata vårdgivare. Dessa vårdavtal ingår i NR i de så kallade sociala naturaförmånerna. Därför kan en låg volymutveckling i arbetade timmar ibland förklaras av ökande sociala naturaförmåner. Mer om landstingens sociala naturaförmåner finns att läsa senare i kapitlet.

Volymutveckling av arbetade timmar inom landstingssektorn, åren 2000–2009

År	Volymutveckling i procent
2000	-4,6
2001	-1,2
2002	-2,3
2003	1,4
2004	4,1
2005	0,6
2006	0,4
2007	1,4
2008	1,0
2009	-1,4

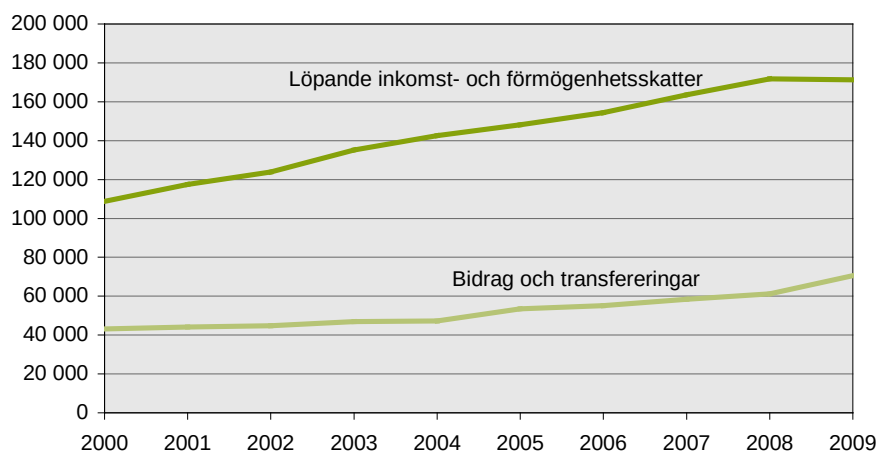
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Drygt 96 procent av de sysselsatta jobbar inom ändamålet Hälso- och sjukvård. Där är det en ganska jämn fördelning mellan antal anställda inom den öppna sjukvården och den slutna sjukhusvården, som är de två största ändamålen. Personalkostnaderna, löner och sociala avgifter, uppgick år 2009 till drygt 100 miljarder kronor, vilket innebär ungefär 40 procent av de totala utgifterna. Av detta så står lönerna för ungefär tre fjärdedelar av kostnaden, medan de sociala avgifterna uppgick till ungefär en fjärdedel.

Inkomster

Landstingssektorns totala inkomster uppgick år 2009 till ungefär 260 miljarder kronor. Den största inkomstkällan för landstingen är skatteinkomster, vilka står för 66 procent av inkomsterna. Varje landsting bestämmer själv vilken skattesats som ska tas ut i respektive landsting genom det kommunala självstyret. Den näst största inkomsten är bidrag och transfereringar, vilka står för drygt en fjärdedel av inkomsterna. Det handlar framförallt om statsbidrag, både specialdestinerade och generella. I generella bidrag ingår bland annat bidrag för inkomst- och kostnadsutjämningen mellan landstingen samt bidrag för läkemedelsförmånen. Utvecklingen av inkomstskatter och transfereringar visas i diagrammet nedan. Inkomstskatterna minskade något år 2009 i samband med finanskrisen, efter en uppåtgående trend under hela decenniet.

29. Landstingssektorns inkomstskatter samt bidrag och transfereringar, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor

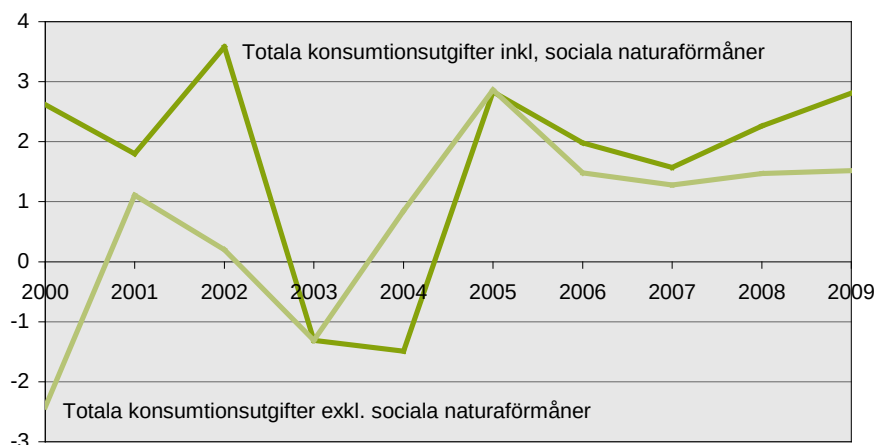
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Utgifter

Landstingens totala utgifter uppgick år 2009 till 262 miljarder kronor. Den största utgiften för landstingen är konsumtionsutgifterna, vilka stod för 83 procent av de totala utgifterna. Det innebär 217 miljarder kronor. Av de övriga utgifterna så står investeringar för drygt sex procent av de totala utgifterna, medan subventionerna uppgår till knappt fem procent. Subventionerna består till stor del av bidrag till länstrafikbolag.

Konsumtionsutgifterna utgörs till stor del av personalkostnader, som löner och sociala avgifter. Även insatsförbrukningen av material och tjänster utgör en stor del. En utgiftspost inom konsumtionsutgifterna som har ökat kraftigt de senaste åren är sociala naturaförmåner, genom ökningar i läkemedelsförmånen och köp av verksamhet från privata vårdgivare, egna bolag m.m. En genomgång av utvecklingen av sociala naturaförmåner ges senare i kapitlet. På nästa sida visas en tidsserie med volymutvecklingen för landstingssektorns konsumtion under de första åren av 2000-talet, inklusive och exklusive sociala naturaförmåner. Totalt sett har landstingens konsumtionsutgifter ökat i jämn takt under 2000-talet, förutom två år med negativ utveckling 2003–2004.

30. Landstingssektorns konsumtionsutgifter, åren 2000–2009, volymutveckling. Procent

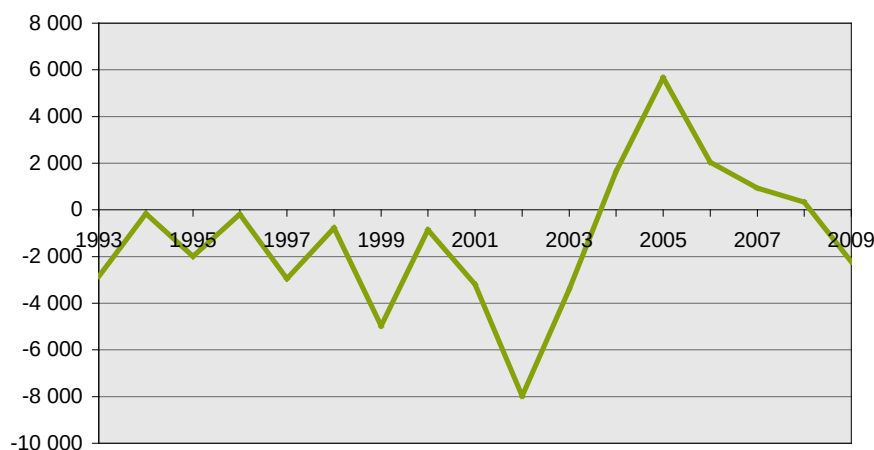

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Finansiellt sparande

Finansiellt sparande beräknas som totala inkomster minus totala utgifter. Det finansiella sparandet för landstingssektorn var under hela 90-talet negativt, dock inte med några större belopp. År 2002 var det finansiella sparandet lägst då skatteintäkterna inte ökade i samma takt som konsumtionsutgifterna. Åren därpå visade både en svag konsumtionsutveckling och ökade skatteintäkter, vilket gjorde att det finansiella sparandet blev positivt. De senaste åren av högkonjunktur har landstingssektorn haft ett litet men stabilt positivt finansiellt sparande, innan det återigen blev negativt år 2009 då skatteintäkterna minskade på grund av finanskrisen.

31. Landstingssektorns finansiella sparande, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

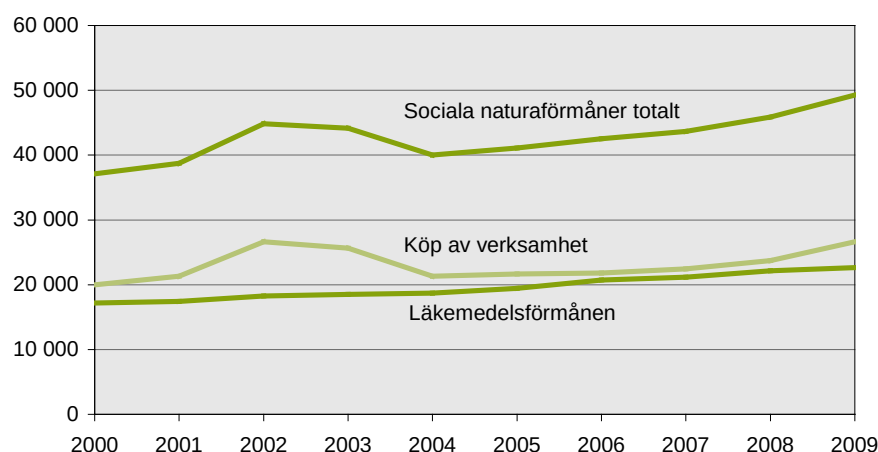
Generellt sett så är det finansiella sparandet för landstingen stabilt och relativt litet i förhållande till totala inkomster och utgifter. Det beror på att dess verksamhet inte förändras särskilt mycket, vilket gör det enklare att förutse kostnader och intäkter. Vid lågkonjunkturer, då den kommunala sektorn ibland möts av lägre skatteintäkter än beräknat, erhåller sektorn ofta tillfälliga bidrag från staten för att säkra verksamheten. Det gör att det ofta blir den statliga sektorn som får ta en del av kostnaderna i lågkonjunkturer.

Sociala naturaförmåner

Sociala naturaförmåner är ett begrepp som används inom NR som omfattar kostnader som den offentliga sektorn har för varor och tjänster som finansieras av offentliga myndigheter men som produceras av marknadsproducenter och levereras till hushållen. För landstingens del så kan sociala naturaförmåner delas upp i två områden, nämligen kostnader för läkemedel som omfattas av läkemedelsförmånen samt köp av verksamhet från privata vårdgivare, egna bolag m.m. Inom läkemedelsförmånen ingår även kostnader för inkontinensartiklar och dosdispensering, och inom köp av verksamhet ingår färdtjänst.

Sociala naturaförmåner har under 2000-talet visat en stark utveckling. I början av decenniet skedde några större bolagiseringar och avbolagiseringar. Eftersom även köp från egna bolag räknas som köp av verksamhet, så gjorde detta att köp av verksamhet visade både upp- och nedgångar under några år, men under andra halvan av decenniet har uppgången varit stabil. Diagrammet visar utvecklingen i fasta priser.

32. Landstingssektorns sociala naturaförmåner, åren 2000–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

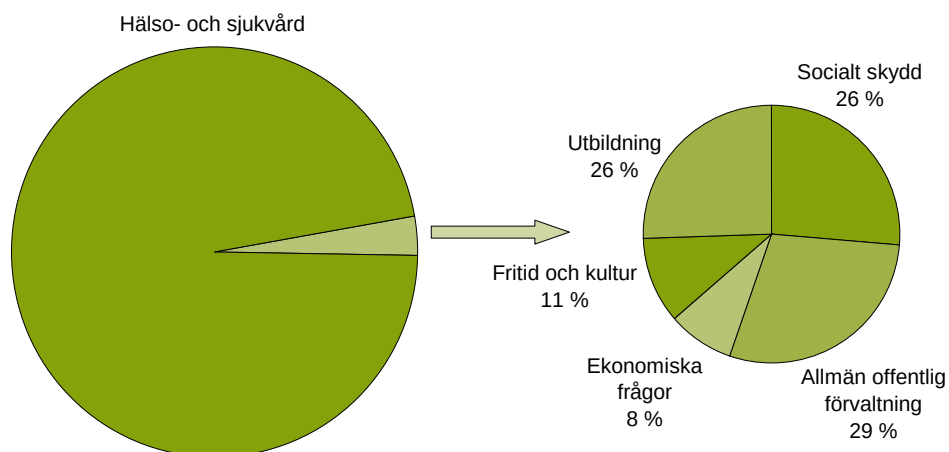
Läkemedelsförmånen innebär att landstingen subventionerar läkemedelskostnader som överstiger högkostnadsskyddet. Det innebär att individen endast behöver betala för läkemedel upp till ett visst belopp, ytterligare kostnader betalas av landstinget. Beslutet om läkemedelsförmånen är taget av riksdagen, varför staten ger landstingen ett bidrag för att täcka deras extra kostnader. Utvecklingen av läkemedelsförmånen har under 2000-talet varit jämnt uppåtående, men andelen av den totala konsumtionen har inte gått upp.

I köp av verksamhet ingår landstingens köp av verksamhet och tjänster från exempelvis privata sjukhus, egna bolagiserade sjukhus och vårdcentraler. Att landstingen köper verksamhet från privata vårdgivare har blivit allt vanligare de senaste åren i och med det fria vårdvalet, som ger patienten möjlighet att själv bestämma var den vill få vård. Första landsting som införde fritt vårdval var landstinget i Halland under år 2007, som sedan följdes av landstingen i Stockholm och Västmanland 2008. Resterande landsting har sedan infört fritt vårdval under 2009 och 2010. Allt eftersom landstingen har infört fritt vårdval har ökningen av landstingens köp av verksamhet tagit fart.

Konsumtionsutgifter fördelade på ändamål

Av de ändamål som landstingens konsumtionsutgifter går till så är hälso- och sjukvård betydligt mycket större än de övriga ändamålen. År 2009 stod hälso- och sjukvård för nästan 97 procent av landstingens konsumtionsutgifter. Andelen har varit ungefär densamma hittills under 2000-talet. Övriga ändamål är socialt skydd, utbildning, kultur och fritid, ekonomiska frågor samt allmän offentlig förvaltning.

33. Landstingens konsumtionsutgifter fördelade per ändamål, åren 2009. Procent

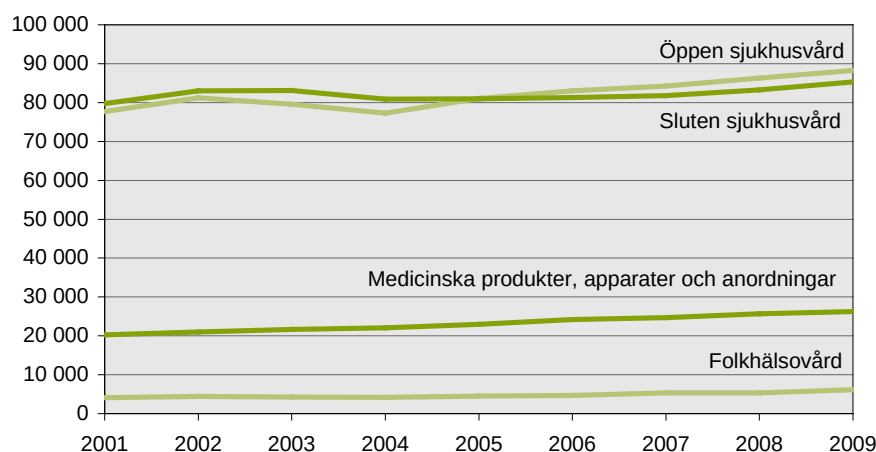

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Hälso- och sjukvård

Konsumtionsutgifterna inom hälso- och sjukvård kan delas in på finare nivå efter vilken typ av vård som avses. Nedan visas en tidsserie på några av de olika ändamålen i fasta priser.

34. Landstingssektorns konsumtionsutgifter fördelade på ändamål inom hälso- och sjukvård, åren 2001–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

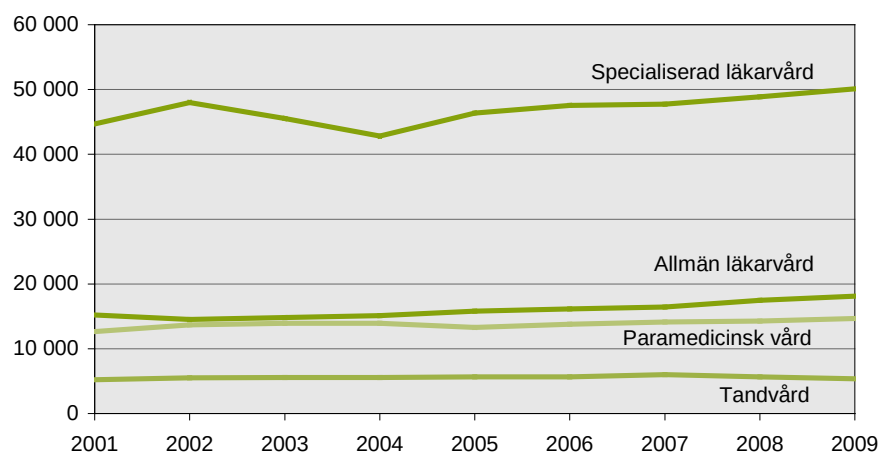
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Det ändamål som hade de högsta konsumtionsutgifterna år 2009 var öppen sjukvård. Den öppna sjukvården omfattar medicinsk vård, tandvård och paramedicinsk vård som tillhandahålls i hemmet, på mottagningar, vårdcentraler eller avdelningar på sjukhus avsedda för öppenvård. Paramedi-

cinsk vård omfattar bland annat akupunktörer, kiropraktorer och optiker. I utgifterna för öppen sjukvård finns även kostnader för läkemedel, proteser, medicinska apparater och anordningar samt andra vårdprodukter som levereras direkt till patienterna av läkare, tandläkare eller annan vårdpersonal. Konsumtionsutgifterna för den öppna sjukvården har ökat stadigt hittills under 2000-talet, även om det var två år med något negativ volymutveckling, nämligen åren 2003 och 2004.

I diagrammet nedan har den öppna sjukvården delats upp i dess undergrupper allmän läkarvård, specialiserad läkarvård, tandvård och paramedicinsk vård.

35. Landstingssektorns konsumtionsutgifter inom öppen sjukvård fördelade på ändamål, åren 2001–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Allmän läkarvård omfattar vård som utförs av allmänmedicinska kliniker och allmänpraktiserande läkare, till skillnad från specialiserad läkarvård som utförs av specialiserade kliniker och specialistläkare. I tandvården ingår både allmän och specialiserad tandvård. En stor utgift är allmäntandvården för barn och ungdomar upp till 20 år, som har gratis tandvård. Även den specialiserade tandvården för exempelvis tandregleringar och tandlossningssjukdomar för både barn och vuxna tar stora resurser i anspråk. Den paramedicinska vården omfattar bland annat akupunktörer, kiropraktorer, fotvårdsspecialister, optiker med flera. Inom samtliga ändamål inkluderas utgifter för exempelvis administration tillhörande respektive ändamål. Konsumtionsutgifterna för dessa undergrupper låg under början av 2000-talet på en stabil andel av den öppna sjukvårdens totala konsumtionsutgifter.

Den slutna sjukhusvården hade år 2009 de näst högsta konsumtionsutgifterna. Definitionen av sluten sjukhusvård är att den utförs när en patient skrivs in på sjukhus fram till att patienten skrivs ut. Även dagsjukvård på sjukhus och hembaserad sjukhusbehandling ingår som sjukhusvård, liksom sjukhem för obotligt sjuka.

Sluten sjukhusvård inkluderar läkemedel, proteser, medicinska apparater och anordningar, samt andra hälso- och sjukvårdsrelaterade produkter som tillhandahålls sjukhusets patienter. Även utgifter för sjukhusets icke-medicinska administration och personal, kost och logi ingår under sluten sjukhusvård. Konsumtionsutgifterna för den slutna sjukhusvården har även den, liksom den öppna sjukvården, ökat hittills under 2000-talet. Under

mitten av decenniet var utvecklingen ganska svag, men de senaste åren har konsumtionen tagit fart igen.

Medicinska produkter, apparater och anordningar omfattar läkemedel och andra produkter med hälso- och sjukvårdsanknytning som erhålls av enskilda eller hushåll, med eller utan recept, vanligtvis från apotek eller leverantörer av medicinsk utrustning. Konsumtion och bruk ska ske utanför en vårdinrättning. Om produkter tillhandahålls direkt till patienter av läkare, tandläkare eller annan vårdpersonal, eller till patienter i slutenvård, hänförs det som öppenvård eller slutenvård istället. Utvecklingen av konsumtionsutgifterna för ändamålet har varit starkt hittills under 2000-talet, och det har varit en ökande volymutveckling för varje år, vilket beror på att kostnaderna för läkemedelsförmånen står för en stor andel av ändamålet.

Folkhälsovården omfattar bland annat drift av blodbanker, sjukdomsuppspårning av exempelvis cancer eller könssjukdomar, förebyggande vård som vaccinering, insamling av epidemiologiska uppgifter med mera. Folkhälsovården tillhandahålls på exempelvis arbetsplatser eller i skolor till människor som i många fall är helt friska. Konsumtionsutgifterna för det här ändamålet har ökat kraftigt procentuellt sett de senaste åren. Under år 2009 berodde ökningen på den omfattande massvaccinationen mot svininfluensan.

Läkarbesök och vårdplatser

Antalet läkarbesök uppgick år 2009 till 27 miljoner. Besök hos andra personalkategorier än läkare uppgick till 36 miljoner. När det gäller besök hos andra personalkategorier än läkare så kan 70 procent hänföras till primärvården. Antalet besök för båda personalkategorierna ökade med 1,8 procent jämfört med år 2008. Besök för vaccinering mot svininfluensan ingår inte i besöksstatistiken för år 2009. Det har varit svårt att kvantifiera exakt antal besök i samband med massvaccinationerna. I en rapport från Sveriges Kommuner och Landsting så beräknas de dock till ungefär sju miljoner med hjälp av statistik från Smittskyddsinstitutet, vilket kan ses som en god approximation.

Antalet vårdplatser inom landstingsvården har minskat de senaste åren, sedan år 2000 har antalet disponibla vårdplatser sjunkit med ungefär 6 000 vårdplatser. År 2009 fanns det totalt 25 653 vårdplatser i Sverige.

Lästips:

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi.*

www.regeringen.se

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2010.* www.scb.se/OE0114

Socialstyrelsen. *Hälso- och sjukvårdsrapport 2009.*

Sveriges Kommuner och Landsting. *Ekonomirapporten. Om kommunernas och landstingens ekonomi - December 2010*

Sveriges Kommuner och Landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2009.*

Sveriges Kommuner och Landsting. *Landstingen och regionerna i diagram och siffror 2009.*

8 De offentliga finanserna och internationell statistik

I detta kapitel redovisas den offentliga sektorn ur ett internationellt perspektiv. Först beskrivs vilka krav som finns internationellt och sedan redovisas ett antal aktuella områden där internationella jämförelser är av betydelse såsom olika mått på den offentliga sektorns storlek, skattekvoten och EDP.

Det internationella regelverket

Mycket av den statistik som produceras och sammanställs i Sverige är internationellt reglerad. Det innebär att Sverige är ålagt att ta fram statistik som regleras i form av lagar och förordningar som anger på vilket sätt den ska tas fram och vad som ska ingå. Huvudsyftet med en internationellt harmoniserad statistik är att möjliggöra internationella jämförelser vilket blir allt viktigare i en globaliserad värld. Användarna av statistiken kräver allt mer jämförbara uppgifter eftersom ekonomierna runt om i världen mer och mer sammankopplas med varandra.

För Sveriges del styrs statistikframställningen främst av EU:s regelverk som i sin tur samordnas i så stor utsträckning som möjligt med den övriga världen. Riktlinjerna för hur nationalräkenskaper ska beräknas har lagts fast genom internationellt samarbete. Det som kan vara svårt internationellt sett är att harmonisera redovisningen av områden där fundamentala ekonomiska system skiljer sig åt, exempelvis skattesystemets uppbyggnad som kan skilja förhållandevis mycket mellan länder. För att eliminera den här typen av problem ska alla EU:s medlemsländer följa den förordning som tagits av Rådet inom nationalräkenskapsområdet, ENS95.

Till följd av finanskrisen 2008 och efterföljande lågkonjunktur runt om i världen är behovet av snabb, korrekt och användbar ekonomisk statistik större än någonsin. De senaste åren har det blivit ett ökat fokus på framför allt statistik om offentliga sektorns finanser samt ökad möjlighet att övervaka aktörer på den globala finansmarknaden. Kraven har således inte minskat de senaste åren utan tvärtom ökat.

Den offentliga sektorns storlek i olika länder

Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att hitta uppgifter som på ett helt jämförbart sätt visar hur stor andel som den offentliga sektorn svarar för i olika länder. Det beror på att sektorn är uppbyggd på skilda sätt i olika länder. Det har exempelvis tidigare nämnts att det förekommer skillnader i hur skattesystem fungerar. I Sverige är många transfereringar skattepliktiga. I andra länder kan dessa transfereringar vara skattefria. Om en person betalar skatt på sjukersättningen, så blir såväl den offentliga sektorns inkomster som utgifter större än om sjukersättningen är skattefri. Till detta kan läggas olika möjligheter till skatteavdrag, t.ex. kan skatteavdrag för försörjningsbördan finnas istället för barnbidrag, och olika sätt att finansiera verksamheter kan skilja sig starkt mellan olika länder, vilket också kan påverka den offentliga sektorns storlek och försvåra jämförbarheten. Vidare kan sjukvårdskostnader finansieras helt eller delvis med privata försäk-

ringssystem. Även utbildningskostnader kan finansieras på annat sätt än genom den offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns storlek i vissa länder i relation till respektive lands BNP, år 2009. Procent

	Förädlings- värde	Konsumtion	Utgifter	Inkomster
Sverige	19	28	55	54
Danmark	21	30	59	56
Finland	17	25	56	53
Island	17	26	51	41
Norge	16	22	46	56
Frankrike	16	25	56	48
Storbritannien	13	24	52	40
Tyskland	9	20	48	45
EU-27	13	23	51	44
Japan ¹	10	18	37	35
USA	13	17	42	31

1) För Japan är siffrorna från 2008.

Källa: Eurostat för EU-länder, OECD för övriga länder. Andelarna för Sverige är beräknade på ett annat sätt här jämfört med hur de är beräknade i övrigt i denna publikation.

Trots dessa svårigheter att jämföra olika länder publiceras ändå uppgifter av olika internationella organ. EU:s statistikkontor *Eurostat* publicerar t.ex. uppgifter om medlemsländerna samt Island, Norge och Schweiz. I princip kan sägas att möjligheterna till jämförelser är beroende av hur lika eller olika samhällssystemen är i de länder som ska jämföras. Det går därför ganska bra att jämföra Sverige med de övriga nordiska länderna. Det blir svårare att jämföra ju längre ifrån det svenska samhällssystemet som de andra länderna befinner sig.

Den offentliga sektorns förädlingsvärde som andel av BNP var högst i Sverige och Danmark år 2009. Men även de andra nordiska länderna och Frankrike låg relativt högt. Tyskland hade det lägsta förädlingsvärdet i förhållande till BNP inom EU. En förklaring till de stora skillnaderna mellan länderna är att verksamheter utförs inom den offentliga sektorn i vissa länder, medan samma verksamheter utförs av företag eller icke-vinstdrivande organisationer i andra länder.

Norge och Danmark låg högst när det gäller den offentliga sektorns inkomster i förhållande till BNP, med Sverige och Finland inte långt efter. Här skall dock sägas att jämförelserna haltar betydligt. De nordiska ländernas höga siffror beror, som tidigare nämnts, bland annat på att många offentliga transfereringar till hushållen beskattas. Norge hade för övrigt anmärkningsvärt högre offentliga inkomster än utgifter. Andra länder hade högre utgifter än inkomster, och vissa länder hade mycket högre utgifter än inkomster, som till exempel USA, Storbritannien och Island. Sverige hade nästan lika höga inkomster som utgifter.

Den offentliga sektorns konsumtion bör innehålla mindre av jämförbarhetsproblem, även om det inte heller här är problemfritt. Danmark och Sverige låg högst. Skillnaderna mellan länderna var dock betydligt mindre här än när det gäller förädlingsvärdet. Detta tyder på att de länder som har låga förädlingsvärden inom den offentliga sektorn ändå konsumerar genom

den offentliga sektorn genom att finansiera verksamheter som utförs av företag och icke-vinstdrivande föreningar.

OECD har försökt att göra beräkningar för att få mer jämförbara uppgifter över OECD-ländernas sociala utgifter. OECD:s material visar att de sociala utgifterna år 2007 för Sveriges del minskade från 27 procent till 24 procent i relation till BNP, när justering görs för bland annat skatter på sociala utgifter och när hänsyn tas till privata försäkringar m.m. För USA däremot ökade de sociala utgifterna från 16 till 26 procent, och USA hamnade därmed över Sveriges nivå. Nedjusteringen för Sveriges del beror till största delen på skatter som betalas på transfereringar, medan uppjusteringen för USA:s del framför allt beror på kostnader för privata försäkringar. Frankrike hade de högsta värdena som OECD redovisar, med 28 procent såväl före som efter justering.

Offentliga sociala utgifter i relation till respektive lands BNP före och efter OECD:s justeringar, år 2007. Procent

	Före justering	Efter justering
Sverige	27	24
Danmark	26	21
Finland	25	21
Island	15	16
Norge	21	18
Frankrike	28	28
Storbritannien	21	24
Tyskland	25	25
Japan	19	22
USA	16	26

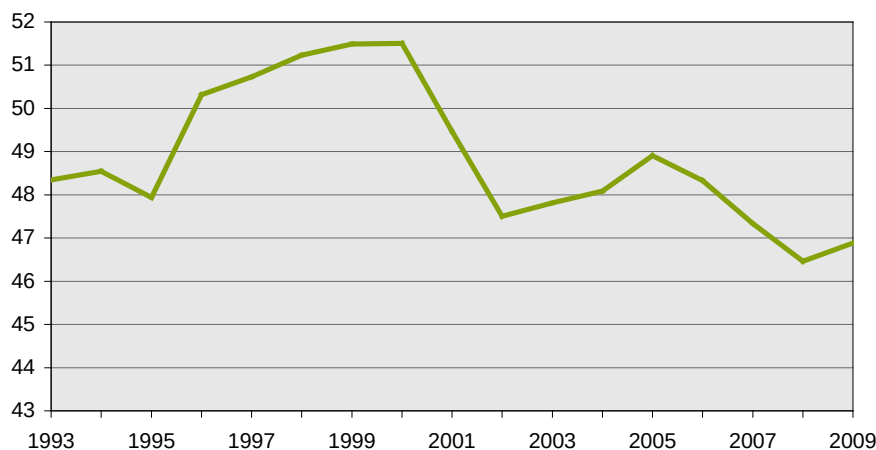
Källa: OECD:s webbplats

Skattekvoten

Ett lands skattekvot mäts genom att den totala skatteinkomsten sätts i relation till landets BNP. Förändringar i skattekvoten mellan åren beror således på förändringar i både skatte- och avgiftsuttagen och på förändringar i storleken på BNP.

Sverige har en av EU:s högsta skattekvoter. Trots att den minskat under senare år ligger Sverige ändå i topp bland EU:s medlemsländer tillsammans med Danmark. I Sverige ökade skattekvoten under 1990-talet, från 48 procent år 1993 till som mest 52 procent under slutet av 1990-talet. Därefter har skattekvoten minskat med viss variation och år 2009 uppgick skattekvoten till 47 procent. En viktig förklaring till skattekvotens variation under det senaste decenniet är reavinstskatten. Uppskov med att betala in reavinstskatt ingår inte i skattekvoten då det endast är den faktiska skatteinbetalningen till följd av reavinster och -förluster som påverkar kvoten.

Sveriges skattekvot är nu nere på samma nivåer som i mitten på 1990-talet men den är dock fortfarande hög sett i ett historiskt perspektiv. Exempelvis var den i början av 1970-talet cirka 40 procent, och ännu lägre om man tittar längre tillbaka i tiden.

36. Skattekvoten för Sverige i relation till BNP, åren 1993–2009. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Olika metoder och definitioner kan användas för att mäta ett lands skatte-tryck. I det här avsnittet presenteras de definitioner som gäller inom EU. Det bör dock påpekas att internationella jämförelser bör göras med försiktighet eftersom olika länders skatte- och transfereringssystem skiljer sig åt betydligt.

I EU används fyra olika indikatorer som går från en smalare till en bredare definition för att presentera skatteinkomsterna. Mer information om hur skattekvoten definieras återfinns i avsnittet *Sakordsregistret*.

Skattekvoten i olika länder

Skattekvoten används ofta vid jämförelser av hushållens ekonomiska situation i olika länder. Sverige hamnar ofta högt i dessa jämförelser. För EU:s 27 medlemsländer totalt var skattekvoten 40 procent år 2008, alltså lägre än Sveriges. Jämförelserna haltar dock betänkligt, även om man använder sig av samma definition, på grund av att skattesystemen ser olika ut mellan länder.

Tillsammans med Danmark ligger Sverige i topp bland EU:s medlemsländer. Högst skattekvot år 2008 hade Danmark (drygt 48 procent) följt av Sverige, medan lägst skattekvot observeras i Rumänien och Lettland (båda under 29 procent). Skattekvoten för EU:s 27 medlemsländer (EU-27) tillsammans, minskade under år 2008 till följd av finanskrisen. År 2000 var skattekvoten 41 procent för EU27 men föll sedan med två procentenheter fram till år 2004 för att återigen stiga något fram till år 2006 och har därefter stabiliserats på en nivå på runt 40 procent. Jämfört med övriga världen visar EU en hög skattekvot.

Sverige är det land som visar upp det största fallet i skattekvot mellan åren 2000 och 2008 tillsammans med Slovakien. Båda minskade med fem procentenheter. Cypern och Malta har gjort tvärt om och höjt skatter och avgifter kraftigt. Deras skattekvot har ökat med nio respektive sex procentenheter. I Sverige är det främst kapitalsskatter som minskat kraftigt medan skatt på arbete och konsumtion visar mindre förändringar. Det skiljer en hel del mot andra länder där många istället höjt kapitalsskatterna.

Mervärdesskatten är en stor del av de inbetalda skatterna till offentlig sektor. I Sverige står mervärdesskatten (moms) för cirka en femtedel av skatterna. I Sverige är den huvudsakliga momssatsen 25 procent vilket det varit sedan 1991. På samma sätt som för skattekvoten skiljer det mellan länder. Lägst momssats inom EU har Luxemburg och Cypern, båda 15 procent medan Sverige, Danmark och Ungern har 25 procent. Under de senaste 10 åren har det dock hänt en del. Av medlemsländerna har 12 länder höjt momssatsen medan endast två sänkt den. Resten, däribland Sverige, har låtit den vara oförändrad. För EU-27 har momssatsen ökat med en procent, från 19,2 procent år 2000 till 20,2 procent år 2010. Vad gäller länder utanför EU varierar momssatsen kraftigt. Exempelvis har Australien 10 procent, Japan 5 procent, Ryssland 18 procent medan den i USA och Kanada varierar mellan delstaterna och mellan olika typer av produkter och tjänster.

EU:s krav på de offentliga finanserna

Medlemsländerna i EU ska två gånger per år rapportera Maastrichtskulden och den offentliga sektorns finansiella sparande till EU-kommissionen. Utifrån det bedöms hur medlemsländerna efterlever Maastrichtsfördragets mål om att främja ekonomiska framsteg och uppnå en väl avvägd och hållbar ekonomisk utveckling. Denna bedömning kallas för Excessive Deficit Procedure (EDP) vilket närmast skulle kunna översättas med "förfarandet vid alltför stora underskott".

De senaste åren har det varit ökat fokus på ländernas underskott och skulder både inom de beslutsfattande organ som finns inom EU och i respektive medlemsland samt även i media. Det beror till stor del på att Eurosamarbetet och en gemensam valuta baseras på stabila offentliga finanser, tydliga regler för finans- och penningpolitiken samt att länderna gemensamt arbetar för en ekonomisk hållbar utveckling. Eftersom EU-länderna utanför Eurosamarbetet är så tätt sammanknutna med Euroländernas ekonomier påverkas hela EU av den instabilitet som infunnit sig den senaste tiden. Det pågår ett arbete med att förstärka kontrollen och förbättra de styrmekanismer som finns att tillgå för att uppnå en stabil ekonomisk utveckling i EU och därtill en trovärdig och tillförlitlig finansmarknad.

I EU:s Maastrichtfördrag från år 1992, specificerat i protokollet om EDP, fastlades ramarna för medlemsländernas finanspolitik för deltagande i valutaunionen i de så kallade konvergenskriterierna. De innebär att medlemsländerna inte ska ha ett budgetunderskott på mer än 3 procent av BNP och att offentliga sektorns bruttoskuld inte ska överstiga 60 procent av BNP. Syftet är att medlemsländerna ska undvika alltför stora underskott i de offentliga finanserna.

EU-kommissionen bedömer situationen, men det är Europeiska rådet som beslutar om ett alltför stort underskott föreligger eller inte. Kommissionen utarbetar en särskild rapport där den tar hänsyn till alla relevanta faktorer (konjunktur, reformer m.m.) som kan vara orsaken till underskottet. Om rådet anser att en medlemsstat har ett alltför stort underskott ska det först utfärda en rekommendation till det berörda landet. Landet ska då åtgärda situationen inom en viss tid. Om landet inte följer rekommendationen kan rådet kräva att medlemsstaten vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att minska underskottet. Rådet kan i förekommande fall tillämpa sanktioner

eller utkräva böter och uppmana Europeiska investeringsbanken (EIB) att se över sin lånepolitik för det berörda landet.

EDP-rapporteringen

EDP-rapporteringen består av en mängd uppgifter om exempelvis offentliga sektorns finansiella sparande, offentliga sektorns bruttoskuld, bruttoinvesteringar, ränteuppgifter, BNP m.m. Utöver det redovisas detaljerad information om vad som ligger bakom det finansiella sparandet och bruttoskulden samt hur ekonomiska uppgifter hänger ihop med varandra.

Varje rapporteringstillfälle innehåller uppgifter för de senaste fyra åren samt innevarande år, där uppgifter baseras på prognoser. Medlemsländerna är skyldiga att rapportera EDP senast den 31 mars och senast den 30 september varje år.

Skillnader i definitioner mellan EDP och ENS95

Den definition av finansiellt sparande som används i nationalräkenskaperna enligt ENS95 överensstämmer inte helt med den förordning som reglerar rapporteringen för EDP. Skillnaden består i de räntebetalningar som uppkommer till följd av swapöverenskommelser och framtida räntebindningsavtal, så kallade *forward rate agreements* – FRA. För Sveriges del innebär skillnaden att sparandet enligt EDP har varit som mest 8 miljarder kronor över det finansiella sparandet enligt NR under de senaste fyra åren.

Bruttoskulden

Bruttoskulden enligt EDP beräknas till nominellt värde medan skulden enligt finansräkenskaperna är värderad till marknadsvärde. Vidare ska bruttoskulden enligt EDP vara exklusive derivat och övriga obetalda/förutbetalda inkomster och utgifter.

Kvalitet i statistiken

Till följd av den globala finanskrisen de senaste åren har det blivit kraftigt ökat fokus på medlemsländernas statsfinanser och därigenom EDP. För att säkerställa kvalitet och jämförbarhet mellan länderna genomför EU-kommissionen kontinuerligt revisioner av ländernas rapporterade uppgifter.

Sveriges offentliga finanser enligt EDP

På samma sätt som för övriga länder har Sverige påverkats av finanskrisen och konjunkturedgången som följt. Från att visa stora överskott i de offentliga finanserna har det förbytts till underskott. Det beror på minskade inkomster och ökade utgifter. Det är naturligt i lågkonjunktur då inkomsterna i form av skatter och andra avgifter minskar på grund av minskad konsumtion och färre personer som arbetar och betalar inkomstskatt. Samtidigt ökar utgifterna då utbetalningar för arbetslöshet och försörjningsstöd ökar samt att kostnader för arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökar.

EDP-redovisningen visar att den offentliga sektorns finansiella sparande i Sverige i relation till BNP förbytts från relativt stora överskott till underskott.

Den offentliga sektorns sparande och bruttoskuld i Sverige enligt EU:s konvergenskriterier, åren 2006–2009. Miljarder kronor och procent av BNP

	2006	2007	2008	2009
BNP	2 944,5	3 126,0	3 213,7	3 108,0
Finansiellt sparande	68,8	111,4	70,6	-28,6
I relation till BNP (%)	2,3	3,6	2,2	-0,9
Bruttoskuld	1 324,0	1 249,7	1 226,7	1 301,0
I relation till BNP (%)	45,0	40,0	38,2	41,9

Källa: SCB, i samband med EDP-rapportering i september/oktober 2010

Sverige klarar kravet om att underskottet inte får vara mer än tre procent av BNP med god marginal vad gäller den senast rapporterade tidsperioden (2006–2009). Det finansiella sparandet enligt EDP avseende år 2009 uppgick till *minus* 0,9 procent av BNP vilket innebär ett underskott i de offentliga finanserna. Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn i Sverige har dock visat större upp- och nedgångar de senaste åren än många andra länder. En anledning till det är att Sverige har en stor offentlig sektor i förhållande till BNP. I många andra länder är den offentliga sektorn betydligt mindre. Sveriges underskott år 2009 är ett av de minsta i hela EU.

Redovisningen visar också att den offentliga sektorns bruttoskuld minskat de senaste åren. I relation till BNP har skulden minskat från cirka 45 procent av år 2006 till cirka 42 procent år 2009. Även här klarar Sverige konvergenskriteriet med god marginal, dvs. att skulden inte får överstiga 60 procent av BNP.

De offentliga finanserna i Europa enligt EDP

Om Sverige jämförs med andra länder i Europa visar det att de offentliga finanserna, redovisat som finansiellt sparande och bruttoskuld, är relativt stabila med överskott de flesta åren samt en begränsad skuld. Det samlade överskottet de senaste fyra åren (2006–2009) för Sverige är 1,8 procent av BNP vilket kan jämföras med ett underskott på 2,8 procent för EU (EU-27). De senaste åren har finansiellt sparande försämrats radikalt för samtliga länder. År 2009 hade Grekland, Irland, Storbritannien och Spanien de största underskotten medan Sverige hade det näst lägsta underskottet, endast distanserat av Luxemburg.

I tabellen nedan redovisas de tre länder som har minst respektive störst underskott 2009. Uppgifterna är tagna från Eurostats publicering den 15 november 2010 och kan återfinnas på Eurostats webbplats. Uppgifter redovisas även för EU totalt.

Den offentliga sektorns sparande inom EU, i procent av BNP

	2006	2007	2008	2009
Luxemburg	1,4	3,7	3,0	-0,7
Sverige	2,3	3,6	2,2	-0,9
Estland	2,4	2,5	-2,8	-1,7
...	...	...	...	...
Storbritannien	-2,7	-2,7	-5,0	-11,4
Irland	2,9	0,0	-7,3	-14,4
Grekland	-5,7	-6,4	-9,4	-15,4
EU-27	-1,5	-0,9	-2,3	-6,8

Källa: Eurostat

Beträffande Sveriges bruttoskuld ligger den på drygt 40 procent av BNP medan den är betydligt mindre för vissa länder och betydligt högre för andra. Minst skuld visar Estland där skulden endast är sju procent i relation till BNP medan störst skuld noteras för Grekland (127 procent), Italien (116 procent) samt Belgien (96 procent) vilket är betydligt högre än de tillåtna 60 procent som framgår av konvergenskriterierna.

De länder som inte klarar konvergenskriterierna har således krav på sig från EU-kommissionen att strama åt finanspolitiken och presentera en åtgärdsplan hur de ska kunna uppvisa balans för de offentliga finanserna i framtiden.

I tabellen nedan redovisas motsvarande uppgifter för de länder som har lägst respektive högst skuld i relation till BNP 2009.

Den offentliga sektorns bruttoskuld inom EU, i procent av BNP

	2006	2007	2008	2009
Estland	4	4	5	7
Luxemburg	7	7	14	15
Bulgarien	22	17	14	15
...	...	...	...	...
Sverige	45	40	38	42
...	...	...	...	...
Belgien	88	84	90	96
Italien	107	104	106	116
Grekland	106	105	110	127
EU-27	62	59	62	74

Källa: Eurostat

Lästips:

European Commission - Eurostat.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

European Commission - Taxation and customs union. *Taxation trends in the European Union*. 2010 edition

Tabeller

1. BNP som olika produktionssektorerers förädlingsvärde, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

1. GDP by type of producer, 1993–2009, current prices. Million SEK

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt	Andel offentligt
1993	1 260 716	80 302	231 523	1 572 541	20%
1994	1 362 887	80 550	235 151	1 678 588	19%
1995	1 483 191	82 573	243 811	1 809 575	18%
1996	1 508 440	87 695	257 780	1 853 915	19%
1997	1 577 062	90 954	264 972	1 932 988	18%
1998	1 659 186	92 492	273 346	2 025 024	18%
1999	1 752 160	98 499	287 762	2 138 421	18%
2000	1 869 923	105 998	289 526	2 265 447	17%
2001	1 931 786	110 155	306 478	2 348 419	18%
2002	2 006 427	116 211	320 992	2 443 630	18%
2003	2 080 053	123 719	341 095	2 544 867	18%
2004	2 180 314	126 481	354 162	2 660 957	18%
2005	2 274 716	129 281	365 378	2 769 375	18%
2006	2 428 383	135 700	380 397	2 944 480	18%
2007	2 585 225	140 229	400 564	3 126 018	17%
2008	2 642 446	145 648	416 226	3 204 320	18%
2009	2 522 828	148 486	417 867	3 089 181	18%

Anmärkning:

Näringsliv inkluderar hushållens icke-vinstdrivande organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och ålderspensionssystemet (AP-fonderna). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris. Andel offentligt är summan av stat och kommun i procent av totalt. Uppgifterna för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB: för åren 1993–2008: [Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1950-2008](#)
för år 2009: [Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993-2010:3](#)

2. BNP som olika produktionssektorerers förädlingsvärde, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

2. GDP by type of producer, 1993–2009, constant prices reference year 2009.

Million SEK

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt
1993	1 569 889	137 824	414 954	2 076 000
1994	1 653 185	136 185	408 172	2 159 302
1995	1 732 778	135 257	405 928	2 244 347
1996	1 764 966	137 165	405 668	2 280 530
1997	1 824 828	136 990	402 178	2 342 297
1998	1 913 836	137 910	407 408	2 440 789
1999	2 014 811	140 293	413 942	2 554 526
2000	2 130 883	141 796	403 057	2 668 259
2001	2 161 618	141 930	405 752	2 701 941
2002	2 223 398	144 820	406 979	2 769 041
2003	2 281 603	147 101	410 152	2 833 718
2004	2 393 044	149 643	414 174	2 953 723
2005	2 485 860	148 094	415 280	3 047 084
2006	2 618 287	148 316	412 395	3 178 023
2007	2 723 295	147 848	413 060	3 283 350
2008	2 701 978	148 133	413 688	3 263 209
2009	2 522 828	148 486	417 867	3 089 181

Anmärkning:

År 2009 är referensår för prisomräkningarna för åren. Siffror i fasta priser är inte adderbara, så totalen är inte lika med delarna. Näringsliv inkluderar hushållens icke-vinst-drivande organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och ålderspensionssystemet (AP-fonderna). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris. Uppgifterna för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB [Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993-2010:3](#)

3. Medelantalet sysselsatta i olika sektorer enligt Nationalräkenskaperna, åren

1993–2009

3. *Employment by sector according to National accounts. 1993–2009*

NR	1993	1994	1995	1996	1997
Näringsliv	2 617 200	2 608 600	2 690 100	2 682 200	2 648 500
Staten	263 200	255 400	252 100	248 000	244 200
Kommuner och landsting	1 134 900	1 111 000	1 096 400	1 077 800	1 060 100
Hushållens icke-vinstdrivande organisationer	87 000	88 100	90 300	87 800	90 400
Totalt NR	4 102 300	4 063 100	4 128 900	4 095 800	4 043 200

NR	1998	1999	2000	2001	2002
Näringsliv	2 718 000	2 791 800	2 900 400	2 976 500	2 961 700
Staten	240 400	237 000	236 400	235 700	239 500
Kommuner och landsting	1 060 900	1 081 600	1 054 400	1 068 900	1 080 500
Hushållens icke-vinstdrivande organisationer	92 100	87 300	109 500	110 100	111 600
Totalt NR	4 111 400	4 197 700	4 300 700	4 391 200	4 393 300

NR	2003	2004	2005	2006	2007
Näringsliv	2 924 300	2 886 800	2 903 500	2 957 800	3 066 300
Staten	244 800	242 700	239 300	240 200	236 300
Kommuner och landsting	1 088 500	1 096 700	1 096 100	1 109 900	1 112 400
Hushållens icke-vinstdrivande organisationer	110 300	111 200	110 000	114 600	109 400
Totalt NR	4 367 900	4 337 400	4 348 900	4 422 500	4 524 400

NR	2008	2009
Näringsliv	3 137 800	3 072 700
Staten	229 300	227 000
Kommuner och landsting	1 091 700	1 064 800
Hushållens icke-vinstdrivande organisationer	106 400	109 000
Totalt NR	4 565 200	4 473 500

Källa:

SCB, för åren 1993–2008 [Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1950-2008](#)
för år 2009: [Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993-2010:3](#)

4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor

4. General government expenditure, consolidated, 2000–2009, current prices.
Million SEK

	2000	2001	2002	2003	2004
Utgifter, totalt	1 219 279	1 239 872	1 318 313	1 374 057	1 395 807
Transfereringar	484 229	488 500	508 221	550 230	567 088
till hushåll	416 918	421 700	438 138	473 152	489 919
till företag	5 417	4 484	4 545	6 900	4 764
till utland	25 822	28 034	29 500	32 725	36 162
Subventioner	36 072	34 282	36 038	37 453	36 243
Räntor	92 575	70 648	78 113	59 091	50 562
Konsumtionsutgift	585 490	617 180	659 100	693 596	704 921
Fasta bruttoinvesteringar	63 075	68 356	75 663	74 930	78 412
Lagerinvesteringar	-114	46	-112	-67	-21
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-5 976	-4 858	-2 672	-3 723	-5 155

	2005	2006	2007	2008	2009
Utgifter, totalt	1 443 016	1 502 445	1 541 423	1 600 338	1 650 830
Transfereringar	588 024	600 577	596 944	614 799	652 216
till hushåll	498 383	508 456	505 367	515 323	552 129
till företag	9 540	3 964	4 191	4 026	4 155
till utland	41 084	44 651	42 979	48 990	48 842
Subventioner	39 017	43 506	44 407	46 460	47 090
Räntor	53 392	52 975	57 023	54 499	37 031
Konsumtionsutgift	725 248	765 257	797 414	835 164	857 935
Fasta bruttoinvesteringar	82 899	89 757	95 874	105 369	110 243
Lagerinvesteringar	146	46	243	72	177
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-6 693	-6 167	-6 075	-9 565	-6 772

Anmärkning:

Uppgifterna för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB, Nationalräkenskaperna

5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, åren 2000–2009, löpande priser. Miljoner kronor

5. General government receipts, consolidated, 2000–2009, current prices. Million SEK

	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	1 300 599	1 277 036	1 282 198	1 341 962	1 406 912
Skatter och sociala avgifter	1 166 533	1 157 419	1 159 324	1 217 203	1 281 421
Inkomst- och förmögenhets-					
skatter	508 838	486 250	475 119	510 547	553 782
Hushåll	423 682	424 644	425 129	454 681	476 315
Företag	85 156	61 606	49 990	55 866	77 467
Skatt på produktion och import	360 346	374 235	398 179	417 020	431 607
Sociala avgifter	297 349	296 934	286 026	289 636	296 032
Driftsöverskott, netto	-2 479	-2 834	-1 793	-1 625	-1 353
Kapitalförslitning	48 830	51 935	54 242	55 703	57 471
Räntor	44 109	29 834	27 131	25 421	25 548
Aktieutdelning	14 021	12 783	13 151	16 758	17 436
Övriga inkomster	29 585	27 899	30 143	28 502	26 389
från hushåll	11 474	11 789	12 829	12 591	12 858
från företag	17 034	14 863	14 144	13 352	12 163
från utlandet	1 077	1 247	3 170	2 559	1 368

	2005	2 006	2007	2 008	2009
Inkomster	1 496 919	1 567 690	1 651 900	1 671 378	1 621 045
Skatter och sociala avgifter	1 357 152	1 426 000	1 488 157	1 497 557	1 457 806
Inkomst- och förmögenhets-					
skatter	607 958	653 735	663 025	634 994	608 346
Hushåll	508 441	546 739	543 925	541 012	515 416
Företag	99 517	106 996	119 100	93 982	92 930
Skatt på produktion och import	452 015	485 032	517 013	574 842	580 099
Sociala avgifter	297 179	287 233	308 119	287 721	269 361
Driftsöverskott, netto	-2 707	-3 506	-3 846	-4 617	-4 315
Kapitalförslitning	59 878	62 870	66 186	70 807	73 948
Räntor	26 570	28 685	35 395	38 866	29 536
Aktieutdelning	29 325	27 024	34 197	38 290	28 698
Övriga inkomster	26 701	26 617	31 811	30 475	35 372
från hushåll	11 407	10 825	18 568	17 619	15 873
från företag	13 828	13 775	11 843	11 216	17 324
från utlandet	1 466	2 017	1 400	1 640	2 175

Anmärkning:

Uppgifterna för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB, Nationalräkenskaperna.

6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

6. GDP, expenditure approach, General government share, 1993–2009, current prices. Million SEK

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 572 541	1 678 588	1 809 575	1 853 915	1 932 988
+ Import av varor o tjänster	456 464	530 941	595 662	592 270	668 427
= Summa tillgång	2 029 005	2 209 529	2 405 237	2 446 185	2 601 415
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 273 016	1 326 473	1 376 313	1 424 207	1 473 832
+ Bruttoinvesteringar	241 045	277 532	310 508	307 093	314 363
+ Export av varor o tjänster	514 944	605 524	718 416	714 885	813 220
= Summa användning	2 029 005	2 209 529	2 405 237	2 446 185	2 601 415
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	153 414	159 885	162 574	168 162	165 153
Kommunal konsumtion	300 077	307 802	319 509	337 335	350 697
Statliga investeringar	25 738	30 960	32 680	29 269	24 896
Kommunala investeringar	27 320	30 880	30 636	28 868	27 701
Summa offentliga myndigheter	506 549	529 527	545 399	563 634	568 447
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Staten	11%	11%	11%	11%	10%
Kommuner och landsting	21%	20%	19%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	32%	32%	30%	30%	29%

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 025 024	2 138 421	2 265 447	2 348 419	2 443 630
+ Import av varor o tjänster	736 351	782 612	909 998	929 850	919 335
= Summa tillgång	2 761 375	2 921 033	3 175 445	3 278 269	3 362 965
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 537 396	1 620 246	1 699 169	1 763 017	1 852 801
+ Bruttoinvesteringar	352 215	379 158	422 327	427 857	425 895
+ Export av varor o tjänster	871 764	921 629	1 053 949	1 087 395	1 084 269
= Summa användning	2 761 375	2 921 033	3 175 445	3 278 269	3 362 965
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	159 878	170 625	173 724	177 201	187 580
Kommunal konsumtion	383 575	401 273	411 766	439 979	471 520
Statliga investeringar	29 041	29 710	28 727	29 637	33 999
Kommunala investeringar	27 452	30 896	28 930	32 364	35 773
Summa offentliga myndigheter	599 946	632 504	643 147	679 181	728 872
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Staten	9%	9%	9%	9%	9%
Kommuner och landsting	20%	20%	19%	20%	21%
Summa offentliga myndigheter	30%	30%	28%	29%	30%

6. (forts.)

	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 544 867	2 660 957	2 769 375	2 944 480	3 126 018
+ Import av varor o tjänster	933 814	1 005 188	1 124 567	1 266 441	1 388 241
= Summa tillgång	3 478 681	3 666 145	3 893 942	4 210 921	4 514 259
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 934 736	1 991 184	2 061 300	2 154 556	2 257 576
+ Bruttoinvesteringar	436 366	452 056	491 398	551 529	635 211
+ Export av varor o tjänster	1 107 579	1 222 905	1 341 244	1 504 836	1 621 472
= Summa användning	3 478 681	3 666 145	3 893 942	4 210 921	4 514 259
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	197 111	196 601	197 383	208 224	212 179
Kommunal konsumtion	496 485	508 320	527 865	557 033	585 235
Statliga investeringar	34 876	39 401	39 552	41 999	42 832
Kommunala investeringar	34 171	32 495	35 791	40 665	45 659
Summa offentliga myndigheter	762 643	776 817	800 591	847 921	885 905
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Staten	9%	9%	9%	8%	8%
Kommuner och landsting	21%	20%	20%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	30%	29%	29%	29%	28%

	2008	2009
<i>Tillgång:</i>		
BNP till marknadspris	3 204 320	3 089 181
+ Import av varor o tjänster	1 498 895	1 293 781
= Summa tillgång	4 703 215	4 382 962
<i>Användning:</i>		
Konsumtionsutgifter	2 339 941	2 384 613
+ Bruttoinvesteringar	648 038	503 124
+ Export av varor o tjänster	1 715 236	1 495 225
= Summa användning	4 703 215	4 382 962
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>		
Statlig konsumtion	219 248	226 959
Kommunal konsumtion	615 916	630 976
Statliga investeringar	47 565	50 287
Kommunala investeringar	49 295	50 611
Summa offentliga myndigheter	932 024	958 833
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>		
Staten	8%	9%
Kommuner och landsting	21%	22%
Summa offentliga myndigheter	29%	31%

Anmärkning:

Uppgifterna för år 2009 är preliminära. I tabellen avses offentliga myndigheter. Värdet för fasta bruttoinvesteringar blir därför något lägre jämfört med fasta bruttoinvesteringar för den offentliga sektorn som redovisas i tabell 4.

Källa:

SCB, för åren 1993–2008: [Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1950-2008](#)
för år 2009: [Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993-2010:3](#)

7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor

7. GDP, expenditure approach, General government share, 1993–2009, constant prices reference year 2009. Million SEK

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 076 000	2 159 302	2 244 347	2 280 530	2 342 297
+ Import av varor o tjänster	577 470	651 717	698 138	722 165	812 049
= Summa tillgång	2 651 902	2 811 080	2 943 305	3 004 091	3 156 285
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 801 974	1 822 178	1 830 460	1 856 670	1 884 829
+ Bruttoinvesteringar	296 145	343 017	379 636	377 465	382 182
+ Export av varor o tjänster	599 879	680 685	757 432	790 899	899 863
= Summa användning	2 651 902	2 811 080	2 943 305	3 004 091	3 156 285
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	243 015	244 016	240 541	243 735	235 337
Kommunal konsumtion	521 113	515 099	513 051	515 376	518 014
Statliga investeringar	37 140	44 208	44 442	39 368	32 855
Kommunala investeringar	37 351	43 148	42 994	41 087	38 835
Summa offentliga myndigheter	839 651	847 739	842 127	840 793	825 911

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 440 789	2 554 526	2 668 259	2 701 941	2 769 041
+ Import av varor o tjänster	903 889	950 152	1 061 785	1 043 548	1 030 449
= Summa tillgång	3 346 624	3 506 662	3 731 340	3 746 577	3 799 890
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 949 802	2 012 469	2 072 826	2 087 961	2 138 626
+ Bruttoinvesteringar	422 547	446 727	483 035	476 152	464 587
+ Export av varor o tjänster	980 498	1 050 776	1 173 620	1 180 945	1 196 433
= Summa användning	3 346 624	3 506 662	3 731 340	3 746 577	3 799 890
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	226 082	231 900	224 748	221 122	226 054
Kommunal konsumtion	555 969	564 121	562 008	571 920	583 650
Statliga investeringar	37 996	38 063	35 421	35 239	39 498
Kommunala investeringar	37 528	41 341	37 585	40 560	43 394
Summa offentliga myndigheter	857 819	875 717	859 899	868 685	892 448

7. (forts.)

	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 833 718	2 953 723	3 047 084	3 178 023	3 283 350
+ Import av varor o tjänster	1 068 982	1 140 043	1 219 557	1 329 282	1 449 073
= Summa tillgång	3 903 226	4 093 803	4 266 007	4 507 230	4 733 843
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	2 177 028	2 213 806	2 254 645	2 307 763	2 368 151
+ Bruttoinvesteringar	478 360	497 226	537 264	593 577	668 153
+ Export av varor o tjänster	1 246 704	1 381 724	1 473 336	1 605 281	1 697 067
= Summa användning	3 903 226	4 093 803	4 266 007	4 507 230	4 733 843
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	230 510	228 472	222 608	225 414	224 305
Kommunal konsumtion	586 636	585 909	593 009	604 125	610 681
Statliga investeringar	40 102	44 439	43 533	44 276	43 850
Kommunala investeringar	40 386	37 564	40 746	45 173	49 135
Summa offentliga myndigheter	897 549	896 286	899 849	918 944	927 922

	2008	2009
<i>Tillgång:</i>		
BNP till marknadspris	3 263 209	3 089 181
+ Import av varor o tjänster	1 499 264	1 293 781
= Summa tillgång	4 764 157	4 382 962
<i>Användning:</i>		
Konsumtionsutgifter	2 376 647	2 384 613
+ Bruttoinvesteringar	660 289	503 124
+ Export av varor o tjänster	1 726 671	1 495 225
= Summa användning	4 764 157	4 382 962
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>		
Statlig konsumtion	224 217	226 959
Kommunal konsumtion	619 181	630 976
Statliga investeringar	46 300	50 287
Kommunala investeringar	50 647	50 611
Summa offentliga myndigheter	940 326	958 833

Anmärkning:

År 2009 är referensår för prisomräkningarna. Eftersom prisomräkningarna görs för varje delserie för sig, så är inte delarna adderbara. Uppgifterna för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB, [Nationalräkenskaper, BNP kvartal 1993-2010:3](#)

8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land, år 2009

8. The size of government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country, 2009

	Förädlingsvärde	Konsumtion	Utgifter	Inkomster
EU-27	13	23	51	44
EU-25	13	23	51	44
EU-15	13	23	51	45
Eurozonen (16)	13	22	51	46
Belgien	14	25	54	48
Bulgarien	11	17	41	36
Tjeckien	12	22	46	40
Danmark	21	30	58	55
Tyskland	9	20	48	45
Estland	15	22	45	43
Irland	14	20	49	35
Grekland	16	21	53	38
Spanien	14	21	46	35
Frankrike	16	25	56	48
Italien	14	22	52	47
Cypern	17	20	46	40
Lettland	16	20	44	34
Litauen	16	22	44	35
Luxemburg	10	17	42	42
Ungern	15	22	51	46
Malta	17	22	44	40
Nederländerna	13	28	51	46
Österrike	11	20	52	49
Polen	13	18	44	37
Portugal	14	21	48	39
Rumänien	13	19	41	32
Slovenien	14	20	49	43
Slovakien	11	20	42	34
Finland	17	25	56	53
Sverige	19	28	55	54
Storbritannien	13	24	52	40
Island	17	26	51	41
Norge	16	22	46	56
Schweiz	10	11	34	35
Australien	..	17	35	33
Kanada	14	20	40	40
Japan	10	18	37	35
Sydkorea	10	15	30	33
Mexiko	8	11	24	23
Nya Zeeland	12	20	42	42
USA	13	17	42	31

Anmärkning:

Uppgifterna avser 2009 med följande undantag: Australien (2008), Japan (2008), Nya Zeeland (2008), Kanada (2008), Mexiko (2008) och Sydkorea (2008). Eurozonen 2009 bestod av 16 länder. Andelarna för Sverige är beräknade på ett annat sätt här jämfört med hur de är beräknade i övrigt i denna publikation.

EU:s redovisning (enligt ENS95) av inkomster och utgifter skiljer sig marginellt jämfört med den nationella redovisningen beroende på olika behandlingar av transfereringar och räntor. Därför kan inkomst- och utgiftskvoter skilja sig åt i publikationen.

Källa:

För de europeiska länderna inkl Sverige har uppgifterna hämtats från Eurostat: [Eurostat](#)

För övriga länder har beräkningar gjorts med hjälp av uppgifter från OECD: [OECD](#)

9. Statsbudgetens inkomster, år 2009. Miljoner kronor**9. National budget for Sweden, income 2009. Million SEK**

	Inkomster	Beräknat utfall 2009	Skillnad mot budgetprop. 2009	Beräknat utfall 2008
1000	Skatter m.m.	705 783	-80 450	808 730
1100	Direkta skatter på arbete	478 084	-24 422	497 451
1110	Inkomstskatter	550 774	-18 981	551 376
1111	Statlig inkomstskatt	40 681	-3 123	47 953
1115	Kommunal inkomstskatt	510 093	-15 858	503 423
1120	Allmän pensionsavgift	86 343	-2 968	85 162
1130	Artistskatt	127	37	103
1140	Skattereduktioner	-159 160	-2 510	-139 190
1200	Indirekta skatter på arbete	389 560	-15 460	411 367
1300	Skatt på kapital	148 845	-38 930	163 490
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	418 494	-13 319	412 842
1410	Mervärdesskatt, hushåll	302 618	-11 138	300 270
1420	Skatt på alkohol och tobak	22 761	1 012	21 311
1430	Energiskatt	40 064	-442	38 791
1440	Koldioxidskatt	26 085	-2 204	25 745
1450	Övriga skatter på energi och miljö	4 164	-1 305	5 136
1470	Skatt på vägtrafik	16 376	-48	16 027
1480	Övriga skatter	6 428	806	5 562
1500	Skatt på import	5 151	-1 188	5 874
1600	Restförda och övriga skatter	-3 561	496	-2 884
1700	Avgående poster, skatter till EU	6 502	-1 256	7 237
1800	Avgående poster, skatter till andra sektorer	702 337	-22 572	693 591
1811	Avgående poster, Kommunala inkomstskatter	524 047	-15 634	515 483
1812	Avgående poster, Avgifter till AP-fonder	178 290	-6 938	178 108
1900	Periodiseringar	-21 952	-11 454	21 417
2000	Inkomster av statens verksamhet	48 115	1 014	52 964
2100	Rörelseöverskott	7 143	2 777	4 170
2200	Överskott av statens fastighetsförvaltning	935	631	329
2300	Ränteinkomster	7 728	-663	7 711
2400	Aktieutdelningar	19 140	-2 860	24 681
2500	Offentligrättsliga avgifter	10 762	445	12 134
2600	Försäljningsinkomster	84	-71	157
2700	Böter m.m.	1 405	289	1 202
2800	Övriga inkomster av statens verksamhet	917	467	2 580
3000	Inkomster av försåld egendom	102	-49 898	76 519
4000	Återbetalning av lån	1 736	-39	1 881
5000	Kalkylmässiga inkomster	8 912	304	8 700
5200	därav statliga pensionsavgifter	8 375	256	8 188
6000	Bidrag m.m. från EU	11 682	555	11 036
6100	därav från EG:s jordbruksfond	9 191	109	8 994
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-66 808	1 125	-56 163
8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	13	113	-2 393
	Summa inkomster	709 536	-127 276	901 274

Anmärkning:

Samtliga inkomster redovisas inte, för en fullständig förteckning hänvisas till källan

Källor:

Regeringskansliet, Årsredovisning för staten 2009: [Stadsbudgetens inkomster](#)

10. Statsbudgetens utgifter m.m., per utgiftsområde, år 2009. Miljoner kronor**10. National budget for Sweden, expenditure by category, 2009. Million SEK**

Utgiftsområde		Stats- budget	Tilläggs- budget	Totalt		Skillnad mot stats- budget	Skillnad mot totalt anvisat
				Anvisat	Utfall		
UO01	Rikets styrelse	12 373	211	12 583	12 152	-221	-432
UO02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 900	58	11 958	12 006	106	48
UO03	Skatt, tull och exekution	9 460	51	9 511	9 434	-25	-76
UO04	Rättsväsendet	32 624	1 572	34 197	33 645	1 020	-552
UO05	Internationell samverkan	1 643	215	1 858	1 815	172	-43
UO06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 707	16	44 724	42 106	-2 601	-2 617
UO07	Internationellt bistånd	30 109	-322	29 788	29 600	-509	-188
UO08	Invandrare och flyktingar	5 899	299	6 198	6 521	622	323
UO09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	54 807	982	55 790	53 065	-1 742	-2 725
UO10	Ekonomisk trygghet vid sjuk- dom och handikapp	113 927	950	114 877	109 969	-3 958	-4 908
UO11	Ekonomisk trygghet vid ålder- dom	42 456	0	42 456	42 304	-152	-152
UO12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	68 466	0	68 466	68 080	-386	-386
UO13	Arbetsmarknad	5 473	0	5 473	5 332	-141	-141
UO14	Arbetsliv	55 946	12 673	68 618	60 620	4 674	-7 999
UO15	Studiestöd	21 452	329	21 781	21 022	-430	-759
UO16	Utbildning och universitets- forskning	50 189	164	50 353	49 263	-926	-1 090
UO17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 287	5	10 292	10 269	-18	-23
UO18	Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande	1 677	135	1 812	1 906	228	94
UO19	Regional utveckling	3 502	0	3 502	3 204	-298	-298
UO20	Allmän miljö- och naturvård	5 338	-6	5 332	5 161	-176	-170
UO21	Energi	2 811	1	2 813	3 045	234	233
UO22	Kommunikationer	40 223	1 861	42 084	40 573	350	-1 511
UO23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17 573	104	17 678	16 369	-1 205	-1 309
UO24	Näringsliv	5 186	1 363	6 549	6 565	1 378	15
UO25	Allmänna bidrag till kommuner	67 039	14 548	81 587	81 589	14 550	2
UO26	Statsskuldräntor m.m.	33 871	0	33 871	36 463	2 592	2 592
UO27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 878	3 933	23 811	19 192	-686	-4 619
Förändring av anslagsbehållningar		-2 371	0	-2 371	0	2 371	2 371
Summa		766 448	39 143	805 591	781 270	14 822	-24 321
Riksgäldskontorets nettoutlåning		11 036	0	11 036	104 674	93 638	93 638
Kassamässig korrigering		1 392	0	1 392	-270	-1 662	-1 662
Summa		778 876	39 143	818 019	885 673	106 797	67 655

Källor:

Regeringskansliet, Årsredovisning för staten 2009: [Statsbudgetens utgifter](#)

11. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure), åren 2000–2009. Procent av BNP

11. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure), 2000–2009. Percent of GDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	0,6	-1,4	-2,5	-3,1	-2,9	-2,5	-1,5	-0,9	-2,3	-6,8
EU-25	0,6	-1,4	-2,5	-3,1	-2,9	-2,5	-1,5	-0,8	-2,3	-6,8
EU-15	0,8	-1,3	-2,4	-3,0	-2,8	-2,4	..	..	..	..
Eurozonen (16)	0,0	-1,9	-2,6	-3,1	-2,9	-2,5	-1,4	-0,6	-2,0	-6,3
Belgien	0,0	0,4	-0,1	-0,1	-0,3	-2,7	0,2	-0,3	-1,3	-6,0
Bulgarien	-0,3	0,6	-0,8	-0,3	1,6	1,9	1,9	1,1	1,7	-4,7
Tjeckien	-3,7	-5,6	-6,8	-6,6	-3,0	-3,6	-2,6	-0,7	-2,7	-5,8
Danmark	2,3	1,5	0,4	0,1	2,1	5,2	5,2	4,8	3,4	-2,7
Tyskland	1,3	-2,8	-3,7	-4,0	-3,8	-3,3	-1,6	0,3	0,1	-3,0
Estland	-0,2	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,4	2,5	-2,8	-1,7
Irland	4,8	0,9	-0,3	0,4	1,4	1,6	2,9	0,0	-7,3	-14,4
Grekland	-3,7	-4,5	-4,8	-5,6	-7,5	-5,2	-5,7	-6,4	-9,4	-15,4
Spanien	-1,0	-0,6	-0,5	-0,2	-0,3	1,0	2,0	1,9	-4,2	-11,1
Frankrike	-1,5	-1,5	-3,1	-4,1	-3,6	-2,9	-2,3	-2,7	-3,3	-7,5
Italien	-0,8	-3,1	-2,9	-3,5	-3,5	-4,3	-3,4	-1,5	-2,7	-5,3
Cypern	-2,3	-2,2	-4,4	-6,5	-4,1	-2,4	-1,2	3,4	0,9	-6,0
Lettland	-2,8	-2,1	-2,3	-1,6	-1,0	-0,4	-0,5	-0,3	-4,2	-10,2
Litauen	-3,2	-3,6	-1,9	-1,3	-1,5	-0,5	-0,4	-1,0	-3,3	-9,2
Luxemburg	6,0	6,1	2,1	0,5	-1,1	0,0	1,4	3,7	3,0	-0,7
Ungern	-3,0	-4,0	-8,9	-7,2	-6,4	-7,9	-9,3	-5,0	-3,7	-4,4
Malta	-6,2	-6,4	-5,5	-9,8	-4,7	-2,9	-2,7	-2,3	-4,8	-3,8
Nederländerna	2,0	-0,2	-2,1	-3,1	-1,7	-0,3	0,5	0,2	0,6	-5,4
Österrike	-1,7	0,0	-0,7	-1,4	-4,4	-1,7	-1,5	-0,4	-0,5	-3,5
Polen	-3,0	-5,3	-5,0	-6,2	-5,4	-4,1	-3,6	-1,9	-3,7	-7,2
Portugal	-2,9	-4,3	-2,8	-2,9	-3,4	-6,1	-4,1	-2,8	-2,9	-9,3
Rumänien	-4,7	-3,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,6	-5,7	-8,6
Slovenien	-3,7	-4,0	-2,5	-2,7	-2,2	-1,4	-1,3	0,0	-1,8	-5,8
Slovakien	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-7,9
Finland	6,8	5,0	4,0	2,4	2,3	2,7	4,0	5,2	4,2	-2,5
Sverige	3,7	1,6	-1,2	-0,9	0,8	2,3	2,3	3,6	2,2	-0,9
Storbritannien	3,6	0,5	-2,1	-3,4	-3,4	-3,4	-2,7	-2,7	-5,0	-11,4
Island	..	..	..	..	..	4,9	6,3	5,4	-13,5	-9,1
Norge	..	13,5	9,3	7,3	11,1	15,1	18,5	17,7	19,1	9,7
Kroatien	..	..	-4,1	-4,5	-4,3	-4,0	-3,0	-2,5	-1,4	-4,1
Makedonien	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Turkiet	..	-33,0	-12,9	-11,3	-4,5	-0,6	0,8	-1,0	-2,2	-6,7

Anmärkning:

Eurozonen 2009 bestod av 16 länder.

Källa:

[Eurostat](#)

12. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden), åren 2000–2009. Procent av BNP

12. General government consolidated gross debt (Maastricht debt), 2000–2009.
Percent of GDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	61,9	61,0	60,4	61,9	62,2	62,8	61,5	58,8	61,8	74,0
EU-25	62,1	61,2	60,6	62,1	62,5	63,2	62,0	59,4	62,5	74,7
EU-15	63,2	62,3	61,6	63,1	63,4	64,3	:	:	:	:
Eurozonen (16)	69,2	68,2	68,0	69,1	69,5	70,1	68,5	66,2	69,8	79,2
Belgien	107,9	106,6	103,5	98,5	94,2	92,1	88,1	84,2	89,6	96,2
Bulgarien	74,3	67,3	53,6	45,9	37,9	29,2	21,6	17,2	13,7	14,7
Tjeckien	18,5	24,9	28,2	29,8	30,1	29,7	29,4	29,0	30,0	35,3
Danmark	52,4	49,6	49,5	47,2	45,1	37,8	32,1	27,4	34,2	41,4
Tyskland	59,7	58,8	60,4	63,9	65,8	68,0	67,6	64,9	66,3	73,4
Estland	5,1	4,8	5,7	5,6	5,0	4,6	4,4	3,7	4,6	7,2
Irland	37,8	35,6	32,2	31,0	29,7	27,4	24,8	25,0	44,3	65,5
Grekland	103,4	103,7	101,7	97,4	98,6	100,0	106,1	105,0	110,3	126,8
Spanien	59,3	55,5	52,5	48,7	46,2	43,0	39,6	36,1	39,8	53,2
Frankrike	57,3	56,9	58,8	62,9	64,9	66,4	63,7	63,8	67,5	78,1
Italien	109,2	108,8	105,7	104,4	103,8	105,8	106,6	103,6	106,3	116,0
Cypern	48,7	52,1	64,6	68,9	70,2	69,1	64,6	58,3	48,3	58,0
Lettland	12,3	14,0	13,5	14,6	14,9	12,4	10,7	9,0	19,7	36,7
Litauen	23,7	23,1	22,3	21,1	19,4	18,4	18,0	16,9	15,6	29,5
Luxemburg	6,2	6,3	6,3	6,1	6,3	6,1	6,7	6,7	13,6	14,5
Ungern	55,0	52,0	55,6	58,4	59,1	61,8	65,7	66,1	72,3	78,4
Malta	55,9	62,1	60,1	69,3	72,3	70,1	63,4	61,7	63,1	68,6
Nederländerna	53,8	50,7	50,5	52,0	52,4	51,8	47,4	45,3	58,2	60,8
Österrike	66,5	67,1	66,5	65,5	64,8	63,9	62,1	59,3	62,5	67,5
Polen	36,8	37,6	42,2	47,1	45,7	47,1	47,7	45,0	47,1	50,9
Portugal	50,5	52,9	55,6	56,9	58,3	63,6	63,9	62,7	65,3	76,1
Rumänien	22,5	25,7	24,9	21,5	18,7	15,8	12,4	12,6	13,4	23,9
Slovenien	:	26,8	28,0	27,5	27,2	27,0	26,7	23,4	22,5	35,4
Slovakien	50,3	48,9	43,4	42,4	41,5	34,2	30,5	29,6	27,8	35,4
Finland	43,8	42,5	41,5	44,5	44,4	41,7	39,7	35,2	34,1	43,8
Sverige	53,6	54,4	52,6	52,3	51,1	50,8	45,0	40,0	38,2	41,9
Storbritannien	41,0	37,7	37,5	39,0	40,9	42,5	43,4	44,5	52,1	68,2
Island	:	:	:	:	:	26,0	27,9	29,1	57,4	:
Norge	:	29,2	36,1	44,3	45,6	44,5	55,3	52,4	49,9	43,7
Kroatien	:	:	40,0	40,9	43,2	43,7	35,5	32,9	28,9	35,3
Makedonien	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Turkiet	:	104,4	93,0	85,1	59,2	52,3	46,1	39,4	39,5	45,4

Anmärkning:

Eurozonen 2009 bestod av 16 länder.

Källa:

[Eurostat](#)

13. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

13. Government final consumption expenditure by function, 1993–2009 current prices. Million SEK

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	18 453	19 491	21 282	21 858	22 873	22 020
Kommunsektorn	17 535	19 101	22 141	25 531	27 215	30 216
Totalt offentligt	35 988	38 592	43 423	47 389	50 088	52 236
02 Försvar						
Staten	42 743	42 581	41 866	44 727	44 830	45 361
Kommunsektorn	235	196	39	23	44	92
Totalt offentligt	42 978	42 777	41 905	44 750	44 874	45 453
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	17 970	18 700	19 306	20 190	20 433	21 061
Kommunsektorn	3 491	3 494	3 817	3 992	3 741	4 342
Totalt offentligt	21 461	22 194	23 123	24 182	24 174	25 403
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 904	17 947	19 089	17 560	18 529	21 336
Kommunsektorn	9 916	9 203	9 432	9 447	9 235	9 931
Totalt offentligt	26 820	27 150	28 521	27 007	27 764	31 267
05 Miljöskydd						
Staten	832	850	733	645	616	288
Kommunsektorn	208	175	129	152	622	704
Totalt offentligt	1 040	1 025	862	797	1 238	992
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	927	364	341	421	399	432
Kommunsektorn	3 405	3 507	3 609	3 307	3 049	2 959
Totalt offentligt	4 332	3 871	3 950	3 728	3 448	3 391
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	15 429	15 380	16 003	18 389	13 274	2 012
Kommunsektorn	84 287	85 127	88 314	93 840	99 476	116 700
Totalt offentligt	99 716	100 507	104 317	112 229	112 750	118 712
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	2 853	2 685	2 951	4 216	3 479	3 882
Kommunsektorn	19 443	19 706	20 992	21 719	22 325	22 901
Totalt offentligt	22 296	22 391	23 943	25 935	25 804	26 783
09 Utbildning						
Staten	16 048	19 966	19 575	20 395	22 285	23 947
Kommunsektorn	85 019	87 623	87 513	91 631	96 117	100 030
Totalt offentligt	101 067	107 589	107 088	112 026	118 402	123 977
10 Socialt skydd						
Staten	21 255	21 921	21 428	19 761	18 435	19 539
Kommunsektorn	76 538	79 670	83 523	87 693	88 873	95 700
Totalt offentligt	97 793	101 591	104 951	107 454	107 308	115 239
Totalt						
Staten	153 414	159 885	162 574	168 162	165 153	159 878
Kommunsektorn	300 077	307 802	319 509	337 335	350 697	383 575
Totalt offentligt	453 491	467 687	482 083	505 497	515 850	543 453

Tabell 13 (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	25 667	31 425	31 684	34 356	35 926	35 942
Kommunsektorn	27 769	29 512	24 761	24 053	25 258	28 477
Totalt offentligt	53 436	60 937	56 445	58 409	61 184	64 419
02 Försvar						
Staten	48 760	46 156	44 344	44 408	44 824	43 380
Kommunsektorn	104	110	129	137	132	125
Totalt offentligt	48 864	46 266	44 473	44 545	44 956	43 505
03 Samhällsskydd och rättsskipning						0
Staten	21 513	23 091	24 263	25 931	27 482	27 988
Kommunsektorn	4 680	4 568	5 452	6 256	6 626	5 620
Totalt offentligt	26 193	27 659	29 715	32 187	34 108	33 608
04 Näringslivsfrågor						
Staten	23 858	24 957	26 676	28 542	29 672	29 279
Kommunsektorn	10 684	10 867	12 757	12 431	12 952	12 812
Totalt offentligt	34 542	35 824	39 433	40 973	42 624	42 091
05 Miljöskydd						
Staten	634	633	693	921	1 030	1 075
Kommunsektorn	355	449	566	630	624	645
Totalt offentligt	989	1 082	1 259	1 551	1 654	1 720
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	531	632	519	421	549	542
Kommunsektorn	3 041	2 924	3 116	3 457	3 608	3 747
Totalt offentligt	3 572	3 556	3 635	3 878	4 157	4 289
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	2 422	2 478	2 698	2 615	3 919	4 328
Kommunsektorn	123 425	130 953	143 773	156 754	165 812	168 622
Totalt offentligt	125 847	133 431	146 471	159 369	169 731	172 950
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 699	2 743	2 617	2 828	2 949	3 181
Kommunsektorn	23 828	13 449	14 291	15 138	15 731	16 019
Totalt offentligt	27 527	16 192	16 908	17 966	18 680	19 200
09 Utbildning						
Staten	25 094	21 642	22 637	25 803	27 092	26 900
Kommunsektorn	108 167	113 261	123 418	131 862	138 075	141 903
Totalt offentligt	133 261	134 903	146 055	157 665	165 167	168 803
10 Socialt skydd						
Staten	18 447	19 967	21 070	21 755	23 668	23 986
Kommunsektorn	99 220	105 673	111 716	120 802	127 667	130 350
Totalt offentligt	117 667	125 640	132 786	142 557	151 335	154 336
Totalt						
Staten	170 625	173 724	177 201	187 580	197 111	196 601
Kommunsektorn	401 273	411 766	439 979	471 520	496 485	508 320
Totalt offentligt	571 898	585 490	617 180	659 100	693 596	704 921

Tabell 13 (forts.)

Ändamål	2005	2006	2007	2008	2009
01 Allmän offentlig förvaltning					
Staten	36 115	38 602	41 527	44 212	44 266
Kommunsektorn	28 729	29 471	29 631	34 096	35 359
Totalt offentligt	64 844	68 073	71 158	78 308	79 625
02 Försvar					
Staten	41 670	42 318	40 903	37 726	38 364
Kommunsektorn	157	157	193	193	179
Totalt offentligt	41 827	42 475	41 096	37 919	38 543
03 Samhällsskydd och rättsskipning					
Staten	28 920	30 734	33 154	35 159	36 225
Kommunsektorn	5 612	5 726	5 794	5 955	5 859
Totalt offentligt	34 532	36 460	38 948	41 114	42 084
04 Näringslivsfrågor					
Staten	29 813	32 403	33 974	37 626	41 144
Kommunsektorn	13 771	15 664	16 405	17 931	18 472
Totalt offentligt	43 584	48 067	50 379	55 557	59 616
05 Miljöskydd					
Staten	1 930	1 725	1 170	1 374	1 617
Kommunsektorn	657	851	686	813	622
Totalt offentligt	2 587	2 576	1 856	2 187	2 239
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling					
Staten	500	527	448	515	588
Kommunsektorn	3 970	3 747	4 130	4 377	3 808
Totalt offentligt	4 470	4 274	4 578	4 892	4 396
07 Hälso- och sjukvård					
Staten	3 442	3 809	4 302	4 835	6 466
Kommunsektorn	175 768	184 182	193 585	204 765	213 265
Totalt offentligt	179 210	187 991	197 887	209 600	219 731
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion					
Staten	3 287	3 525	3 670	4 164	3 549
Kommunsektorn	17 174	18 986	19 513	19 797	20 267
Totalt offentligt	20 461	22 511	23 183	23 961	23 816
09 Utbildning					
Staten	27 074	27 793	27 093	27 801	29 635
Kommunsektorn	148 658	156 676	165 280	172 688	174 971
Totalt offentligt	175 732	184 469	192 373	200 489	204 606
10 Socialt skydd					
Staten	24 632	26 788	25 938	25 836	25 105
Kommunsektorn	133 369	141 573	150 018	155 301	158 174
Totalt offentligt	158 001	168 361	175 956	181 137	183 279
Totalt					
Staten	197 383	208 224	212 179	219 248	226 959
Kommunsektorn	527 865	557 033	585 235	615 916	630 976
Totalt offentligt	725 248	765 257	797 414	835 164	857 935

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Uppgifter för år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB, för åren 1993–2008 [Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1950-2008](#)
för år 2009: SCB, Nationalräkenskaperna

14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, åren 1993–2009, fasta priser referensår 2009. Miljoner kronor
14. Government final consumption expenditure by function, 1993–2009, constant prices reference year 2009. Million SEK

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	30 331	29 998	31 623	30 977	33 375	29 966
Kommunsektorn	28 896	29 969	33 910	37 029	37 397	40 255
Totalt offentligt	59 020	59 755	65 279	67 686	70 465	70 105
02 Försvar						
Staten	61 681	61 897	59 917	63 903	64 472	64 656
Kommunsektorn	362	294	56	26	49	105
Totalt offentligt	61 981	62 134	59 924	63 877	64 475	64 731
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	28 761	28 572	28 224	28 256	28 101	28 577
Kommunsektorn	4 944	4 752	5 041	5 020	4 557	5 285
Totalt offentligt	33 638	33 240	33 218	33 226	32 568	33 839
04 Näringslivsfrågor						
Staten	31 217	32 031	32 418	28 490	29 311	33 416
Kommunsektorn	17 578	15 950	15 633	14 876	14 374	15 365
Totalt offentligt	48 870	48 001	48 061	43 393	43 693	48 780
05 Miljöskydd						
Staten	1 529	1 271	1 022	905	826	398
Kommunsektorn	258	213	151	159	629	704
Totalt offentligt	1 736	1 442	1 136	1 034	1 543	1 239
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	1 225	628	597	690	619	663
Kommunsektorn	5 154	5 069	5 048	4 380	3 933	3 775
Totalt offentligt	6 540	5 773	5 724	5 109	4 587	4 462
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	27 301	26 600	26 761	31 493	22 473	3 301
Kommunsektorn	148 068	144 678	141 398	144 025	147 965	169 176
Totalt offentligt	172 507	168 483	165 403	172 493	168 343	172 726
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 742	3 389	3 573	4 910	3 873	4 232
Kommunsektorn	34 491	33 984	34 173	33 355	33 568	33 213
Totalt offentligt	37 588	36 652	37 069	38 001	36 900	37 024
09 Utbildning						
Staten	26 041	29 965	28 976	29 766	29 941	34 222
Kommunsektorn	150 063	149 825	144 623	145 924	147 563	151 752
Totalt offentligt	175 815	179 787	173 602	175 744	177 546	186 416
10 Socialt skydd						
Staten	35 113	33 793	31 706	28 246	25 184	26 384
Kommunsektorn	131 219	130 237	132 396	129 941	127 413	135 479
Totalt offentligt	166 807	164 467	164 414	158 325	152 655	161 907
Totalt						
Staten	243 015	244 016	240 541	243 735	235 337	226 082
Kommunsektorn	521 112	515 098	513 050	515 375	518 013	555 969
Totalt offentligt	765 160	760 383	754 691	760 338	754 221	782 294

Tabell 14 (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	33 463	39 311	37 602	39 210	40 472	40 852
Kommunsektorn	36 317	38 429	30 299	28 913	29 743	32 491
Totalt offentligt	69 587	77 531	67 849	68 117	70 211	73 276
02 Försvar						
Staten	67 869	58 891	56 002	54 027	53 330	50 639
Kommunsektorn	112	115	133	139	131	125
Totalt offentligt	67 949	58 984	56 120	54 154	53 447	50 751
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	27 797	29 258	29 610	30 161	31 064	30 965
Kommunsektorn	5 427	5 151	6 035	6 643	6 962	5 901
Totalt offentligt	33 228	34 361	35 681	36 881	38 117	36 890
04 Näringslivsfrågor						
Staten	34 813	35 009	35 909	37 264	37 098	36 530
Kommunsektorn	16 055	15 609	17 539	16 595	16 848	16 333
Totalt offentligt	50 867	50 627	53 434	53 866	53 949	52 873
05 Miljöskydd						
Staten	833	804	859	1 126	1 206	1 269
Kommunsektorn	339	407	490	535	509	544
Totalt offentligt	1 175	1 233	1 388	1 682	1 720	1 820
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	807	805	608	525	654	620
Kommunsektorn	3 761	3 456	3 561	3 756	3 746	3 844
Totalt offentligt	4 571	4 254	4 175	4 290	4 394	4 463
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	4 056	4 038	4 147	3 884	5 637	6 156
Kommunsektorn	175 233	179 611	187 569	195 736	193 712	190 718
Totalt offentligt	179 475	183 857	191 944	199 924	199 370	196 784
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 980	2 841	2 616	2 875	2 870	3 177
Kommunsektorn	33 786	18 526	18 911	19 164	19 029	19 299
Totalt offentligt	37 251	21 254	21 335	21 903	21 768	22 396
09 Utbildning						
Staten	34 309	28 053	28 106	30 061	31 260	30 906
Kommunsektorn	157 795	160 742	166 259	169 276	171 359	173 262
Totalt offentligt	192 496	188 804	194 303	199 377	202 731	204 236
10 Socialt skydd						
Staten	24 055	25 498	25 660	26 753	26 927	27 302
Kommunsektorn	135 239	139 666	141 267	143 007	144 644	143 661
Totalt offentligt	159 246	165 140	166 899	169 756	171 572	170 961
Totalt						
Staten	231 900	224 748	221 122	226 053	230 510	228 472
Kommunsektorn	564 120	562 007	571 919	583 649	586 635	585 908
Totalt offentligt	796 312	786 892	792 885	809 555	817 060	814 282

Tabell 14 (forts.)

Ändamål	2005	2006	2007	2008	2009
01 Allmän offentlig förvaltning					
Staten	39 607	40 301	43 188	44 102	44 266
Kommunsektorn	31 350	32 099	31 199	33 787	35 359
Totalt offentligt	70 893	72 334	74 396	77 884	79 625
02 Försvar					
Staten	46 397	45 211	42 907	39 187	38 364
Kommunsektorn	156	158	188	183	179
Totalt offentligt	46 548	45 365	43 094	39 369	38 543
03 Samhällsskydd och rättsskipning					
Staten	31 741	32 854	34 578	36 071	36 225
Kommunsektorn	5 803	5 945	5 986	6 018	5 859
Totalt offentligt	37 558	38 810	40 567	42 091	42 084
04 Näringslivsfrågor					
Staten	36 207	37 951	38 378	39 757	41 144
Kommunsektorn	16 629	18 055	18 453	18 723	18 472
Totalt offentligt	52 839	56 012	56 839	58 486	59 616
05 Miljöskydd					
Staten	2 239	1 971	1 307	1 523	1 617
Kommunsektorn	523	680	543	635	622
Totalt offentligt	2 664	2 629	1 862	2 171	2 239
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling					
Staten	574	592	499	568	588
Kommunsektorn	3 945	3 633	4 003	3 984	3 808
Totalt offentligt	4 524	4 222	4 518	4 559	4 396
07 Hälso- och sjukvård					
Staten	4 795	5 231	5 669	5 881	6 466
Kommunsektorn	196 078	199 988	202 976	207 668	213 265
Totalt offentligt	201 087	205 371	208 726	213 616	219 731
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion					
Staten	3 826	3 746	3 592	3 568	3 549
Kommunsektorn	20 032	20 552	20 516	20 232	20 267
Totalt offentligt	23 862	24 303	24 111	23 804	23 816
09 Utbildning					
Staten	30 814	30 292	27 668	28 344	29 635
Kommunsektorn	174 491	175 055	176 066	175 752	174 971
Totalt offentligt	205 357	205 382	203 709	204 098	204 606
10 Socialt skydd					
Staten	25 988	26 938	26 220	25 088	25 105
Kommunsektorn	144 281	148 149	150 893	152 317	158 174
Totalt offentligt	170 306	175 130	177 114	177 412	183 279
Totalt					
Staten	222 608	225 414	224 305	224 217	226 959
Kommunsektorn	593 008	604 125	610 681	619 181	630 976
Totalt offentligt	815 569	829 494	834 937	843 379	857 935

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. År 2009 är referensår för prisomräkningen. Siffror i fasta priser är ej adderbara. Uppgifter från år 2009 är preliminära.

Källa:

SCB, Nationalräkenskaperna.

15. Offentliga myndigheters fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, åren 1993–2009, löpande priser. Miljoner kronor

15. General government gross fixed capital formation by purpose, 1993–2009, current prices. Million SEK

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	3 593	3 026	2 988	3 386	3 533	3 092
Kommunsektorn	5 117	6 759	7 740	7 670	7 876	6 943
Totalt offentligt	8 710	9 785	10 728	11 056	11 409	10 035
02 Försvar						
Staten	393	1 068	889	724	561	906
Kommunsektorn	24	41	124	132	27	56
Totalt offentligt	417	1 109	1 013	856	588	962
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	1 245	1 487	1 433	1 389	1 167	1 747
Kommunsektorn	362	506	520	508	405	425
Totalt offentligt	1 607	1 993	1 953	1 897	1 572	2 172
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 853	21 094	23 575	20 246	16 357	19 113
Kommunsektorn	2 344	2 157	2 249	2 217	1 969	3 040
Totalt offentligt	19 197	23 251	25 824	22 463	18 326	22 153
05 Miljöskydd						
Staten	..	..	..	..	..	..
Kommunsektorn	..	..	..	..	..	..
Totalt offentligt	..	..	..	..	..	..
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	60	42	43	51	35	49
Kommunsektorn	3 404	3 018	1 073	1 038	1 099	391
Totalt offentligt	3 464	3 060	1 116	1 089	1 134	440
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	60	42	37	48	46	83
Kommunsektorn	4 843	5 034	5 829	5 774	6 094	6 213
Totalt offentligt	4 903	5 076	5 866	5 822	6 140	6 296
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	106	96	93	139	213	178
Kommunsektorn	2 610	2 959	2 512	2 435	2 267	2 433
Totalt offentligt	2 716	3 055	2 605	2 574	2 480	2 611
09 Utbildning						
Staten	2 598	3 211	2 533	2 533	2 496	3 309
Kommunsektorn	5 407	7 062	7 033	6 122	6 118	6 044
Totalt offentligt	8 005	10 273	9 566	8 655	8 614	9 353
10 Socialt skydd						
Staten	830	894	1 089	753	488	564
Kommunsektorn	3 209	3 344	3 556	2 972	1 846	1 907
Totalt offentligt	4 039	4 238	4 645	3 725	2 334	2 471
Totalt						
Staten	25 738	30 960	32 680	29 269	24 896	29 041
Kommunsektorn	27 320	30 880	30 636	28 868	27 701	27 452
Totalt offentligt	53 058	61 840	63 316	58 137	52 597	56 493

Tabell 15 (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	4 416	4 837	4 690	4 945	4 711	4 822
Kommunsektorn	7 023	7 812	9 629	10 949	9 856	10 079
Totalt offentligt	11 439	12 649	14 319	15 894	14 567	14 901
02 Försvar						
Staten	1 071	2 556	2 284	2 247	1 275	1 306
Kommunsektorn	32	33	12	41	57	61
Totalt offentligt	1 103	2 589	2 296	2 288	1 332	1 367
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	2 611	2 023	2 253	2 301	1 958	2 115
Kommunsektorn	482	485	594	660	600	457
Totalt offentligt	3 093	2 508	2 847	2 961	2 558	2 572
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 401	13 285	14 990	18 935	21 896	25 742
Kommunsektorn	3 588	3 678	4 529	5 119	4 580	4 803
Totalt offentligt	19 989	16 963	19 519	24 054	26 476	30 545
05 Miljöskydd						
Staten	..	353	13	20	8	13
Kommunsektorn	..	353	13	20	8	13
Totalt offentligt	..	353	13	20	8	13
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	334	154	124	166	69	70
Kommunsektorn	702	669	703	1 051	1 056	1 122
Totalt offentligt	1 036	823	827	1 217	1 125	1 192
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	98	75	78	110	116	82
Kommunsektorn	7 665	6 275	6 379	7 275	7 598	6 857
Totalt offentligt	7 763	6 350	6 457	7 385	7 714	6 939
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	251	231	157	122	199	402
Kommunsektorn	2 631	1 830	1 925	2 276	2 113	1 958
Totalt offentligt	2 882	2 061	2 082	2 398	2 312	2 360
09 Utbildning						
Staten	3 346	4 094	4 064	4 032	3 524	3 823
Kommunsektorn	6 643	6 166	6 600	6 510	6 538	5 307
Totalt offentligt	9 989	10 260	10 664	10 542	10 062	9 130
10 Socialt skydd						
Staten	1 182	1 119	984	1 121	1 120	1 026
Kommunsektorn	2 130	1 982	1 993	1 892	1 773	1 851
Totalt offentligt	3 312	3 101	2 977	3 013	2 893	2 877
Totalt						
Staten	29 710	28 727	29 637	33 999	34 876	39 401
Kommunsektorn	30 896	28 930	32 364	35 773	34 171	32 495
Totalt offentligt	60 606	57 657	62 001	69 772	69 047	71 896

Tabell 15 (forts.)

Ändamål	2005	2006	2007	2008	2009
01 Allmän offentlig förvaltning					
Staten	4 735	5 312	6 036	6 164	6 021
Kommunsektorn	11 126	13 350	14 570	15 120	15 121
Totalt offentligt	15 861	18 662	20 606	21 284	21 142
02 Försvar					
Staten	1 213	2 139	1 995	1 930	2 450
Kommunsektorn	41	31	32	24	36
Totalt offentligt	1 254	2 170	2 027	1 954	2 486
03 Samhällsskydd och rättsskipning					
Staten	2 404	2 808	3 015	2 839	2 845
Kommunsektorn	687	872	613	669	743
Totalt offentligt	3 091	3 680	3 628	3 508	3 588
04 Näringslivsfrågor					
Staten	25 925	26 366	26 480	30 945	33 515
Kommunsektorn	5 693	6 809	8 322	8 156	8 724
Totalt offentligt	31 618	33 175	34 802	39 101	42 239
05 Miljöskydd					
Staten	42	35	50	24	29
Kommunsektorn					
Totalt offentligt	42	35	50	24	29
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling					
Staten	71	74	78	83	86
Kommunsektorn	1 502	1 309	1 495	1 847	2 884
Totalt offentligt	1 573	1 383	1 573	1 930	2 970
07 Hälso- och sjukvård					
Staten	82	81	97	111	115
Kommunsektorn	7 287	7 292	8 868	10 800	10 919
Totalt offentligt	7 369	7 373	8 965	10 911	11 034
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion					
Staten	272	214	265	435	282
Kommunsektorn	2 493	3 314	3 667	3 843	3 826
Totalt offentligt	2 765	3 528	3 932	4 278	4 108
09 Utbildning					
Staten	3 850	3 953	3 761	4 050	3 899
Kommunsektorn	5 181	6 024	6 412	6 839	6 515
Totalt offentligt	9 031	9 977	10 173	10 889	10 414
10 Socialt skydd					
Staten	958	1 017	1 055	984	1 045
Kommunsektorn	1 781	1 664	1 680	1 997	1 843
Totalt offentligt	2 739	2 681	2 735	2 981	2 888
Totalt					
Staten	39 552	41 999	42 832	47 565	50 287
Kommunsektorn	35 791	40 665	45 659	47 064	50 611
Totalt offentligt	75 343	82 664	88 491	96 860	100 898

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Uppgifter för år 2009 är preliminära. I tabellen avses offentliga myndigheter. Värden för fasta bruttoinvesteringar blir därför något lägre jämfört med fasta bruttoinvesteringar för den offentliga sektorn som redovisas i tabell 4.

Källa:

Nationalräkenskaperna

9 Fakta om statistiken

Här beskrivs kortfattat de primärkällor och de principer som används i boken. För en noggrannare redogörelse av definitioner och beräkningsmetoder hänvisas till de beskrivningar som finns tillgängliga på www.scb.se för respektive statistikälla.

Den statistik som redovisas i den här publikationen om den offentliga sektorn är hämtad från olika statistikällor. Eftersom statistiken i primärkällorna ofta framställts för att svara mot olika behov skiljer sig definitionerna och redovisningsprinciper åt. I samband med redovisningarna tidigare i boken har vi också pekat på dessa skillnader.

Publiceringstider

Den statistik som publiceras i publikationen är årsuppgifter och gäller den senaste offentliggjorda officiella statistiken. De olika statistikällorna färdigställer sina uppgifter vid olika tidpunkter under året, beroende på vilken bearbetningsgrad som krävs. Detta gör att alla uppgifter som presenteras inte alltid svarar för det senaste kalenderåret.

I vissa fall, t.ex. för nationalräkenskaperna, offentliggörs även preliminära uppgifter. För att få så aktuella uppgifter som möjligt används även dessa i vissa fall i boken. Uppgifterna kan dock komma att revideras till senare publiceringar.

Tidsserier

Statistiken avser i huvudsak senast tillgängliga år. Men även tidsserier presenteras. De flesta av dessa tidsserier utgår från år 1993 år eller åren mellan 2000 och 2002. Att år 1993 används i de flesta fall är en anpassning till nationalräkenskaperna, som börjar sin redovisning detta år enligt det europeiska nationalräkenskapssystemet, ENS95. En ny näringsgrensindelning kom år 1992, vilket också gör år 1993 till ett lämpligt startår.

Det är alltid problematiskt att välja startår, eftersom presentationen påverkas av om startåret ligger i en lågkonjunktur eller en högkonjunktur. Året 1993 ligger i början av uppgången efter den nedgång i ekonomin som inträffade i början av 1990-talet.

Nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) utgör tillsammans med finansräkenskaperna (FiR) det totala nationalräkenskapssystemet som sammanfattar och beskriver Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling. NR innehåller reala transaktioner och FiR finansiella transaktioner och ställningsuppgifter.

Statistikanvändning

NR tjänar som analysunderlag för Sveriges ekonomi och som underlag för EU-avgiften och konvergenskriterierna. NR används av finansdepartementet för budgetarbete och för långtidsbedömningar av ekonomin, av EU för fastställande av EU-avgiften, av ECB för att bedöma konvergensvillkoren samt av Konjunkturinstitutet m.fl. för löpande konjunkturanalys. Andra användare är bransch- och arbetsmarknadsorganisationer, banker samt

internationella organisationer som använder NR dels för sammanställning av internationell statistik, dels för jämförelser och bedömningar. En av de viktigaste egenskaperna hos NR är tidsserieaspekten. Därför läggs stort fokus på långa tidsserier med få tidseriebrott i statistiken.

Detta omfattar statistiken

NR beskriver, inom ramen för ett slutet kontosystem, produktionen av varor och tjänster och deras användning, inkomstbildning, omfördelning och inkomstanvändning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Som en integrerad del av NR ingår tillgångs- och användningstabeller (basen för input-outputtabeller) med en systematisk uppdelning av produktion och användning på ca 400 produktgrupper. Det ger goda avstämningsmöjligheter och en god grund för konsistenta fastprisberäkningar. I anslutning till produktionsberäkningar sammanställs även uppgifter över sysselsättning uttryckt i antal sysselsatta och arbetade timmar samt löner.

Definitioner och förklaringar

De svenska nationalräkenskaperna framställs enligt ENS95 (Europeiska nationalräkenskapssystemet) som är en EU-reglering (Council Regulation (EC) No 2223/ 96). ENS95 är EU:s tillämpning av SNA 93 (System of National Accounts) som är en internationell rekommendation av FN, OECD, EU, IMF och Världsbanken.

Svenska NR framställs sedan maj 1999 enligt ENS95 och täcker perioden 1993 och framåt. Äldre serier (1950-1998) baseras på tidigare internationella rekommendationer (SNA 68). Omräkning av det gamla materialet tillbaka till 1980 har dock gjorts för vissa aggregat. Några huvudaggregat har kedjats tillbaka till 1950. Dessa serier finns på SCB:s webbplats.

Så görs statistiken

NR sammanställs utifrån en mängd olika primärstatistikkällor. Definitioner och graden av täckning i de olika källorna överensstämmer inte alltid med NR:s behov. För att få total täckning och anpassade definitioner använder man olika modeller i NR:s beräkningar. Slutligen gör man en avstämning mellan tillgång, användning och inkomster i systemet för att urskilja och åtgärda brister i konsistensen mellan de olika delarna av räkenskaperna.

På samma sätt som hos ett företag är bokföringen dubbel. Betalningarna redovisas både från den erläggande och från den mottagande partens sida. Bokföringen består av ekonomiska transaktioner som ägt rum under en viss tidsperiod. Till skillnad mot ett företags bokföring bygger nationalräkenskaperna till största delen på statistik. Redovisningen är i huvudsak periodiserad, vilket innebär att inkomster och utgifter redovisas den period då transaktionen eller prestationen utförs.

Beräkningen inom NR för medelantalet sysselsatta i ekonomin är baserad på Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Tillägg görs för sysselsatta över personer som är äldre än 64 år och yngre än 16 år, samt för personer anställda inom militären. Detta för att anpassa statistiken till definitionen för sysselsättning som anges i ENS95. För NR:s räkning bedöms AKU vara källan som bäst svarar för helårsuppgifter för hela ekonomin. Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) ger också detaljerad årlig information om sysselsatta men mättidpunkten är i november varje år och

täcker således inte in hela året. Informationen från RAMS används dock inom NR för att fördela sysselsatta på detaljerad branschnivå.

Uppgifter om den offentliga sektorns inkomster och utgifter presenteras utifrån den nationella redovisningen och skiljer åt marginellt jämfört med EU:s redovisning (enligt ENS95) beroende på olika behandlingar av transfereringar och räntor. Därför kan inkomst- och utgiftskvoter skilja sig i publikationens internationella jämförelser. Däremot påverkas inte det finansiella sparandet eller skattekvoten mellan de olika redovisningarna.

COFOG/Ändamål

SCB måste enligt gällande EU-direktiv en gång om året rapportera offentliga konsumtionsutgifter och vissa andra transaktioner fördelade på ändamål från Nationalräkenskaperna. Denna ändamålsfördelning kallas på engelska Classification of the Functions of Government (COFOG). COFOG är utarbetad av OECD och är en internationell klassifikation som grupperar offentliga sektorns intäkter och utgifter efter deras funktion eller ändamål. COFOG indelas i tio huvudgrupper som i sin tur indelas i olika undergrupper.

Huvudgrupper inom COFOG

01 *Allmän offentlig förvaltning*, verkställande och lagstiftande organ, ekonomi och skatteförvaltning, ekonomiskt bistånd till utvecklings- och övergångsländer, utrikesförvaltning och grundforskning samt forskning och utveckling (FOU) avseende detta område.

02 *Försvaret, militärt och civilt försvar*, internationellt militärt bistånd.

03 *Samhällsskydd och rättsskipning*, polisverksamhet, brand- och räddningsverksamhet, rättsskipning, kriminalvård, FOU.

04 *Näringslivsfrågor*, övergripande handels-, näringslivs- och arbetsmarknadsfrågor, transporter, kommunikationer, FOU.

05 *Miljöskydd*, avfalls- och avloppsvattenshantering, föroreningsbekämpning, skydd av biologisk mångfald och landskap, FOU.

06 *Bostadsförsörjning och samhällsutveckling*, bostadsförsörjning, vattenförsörjning, gatubelysning, FOU.

07 *Hälsa- och sjukvård*, medicinska produkter, apparater och anordningar, öppen och sluten sjukvård, folkhälsovård, FOU.

08 *Fritidsverksamhet, kultur och religion*, fritids- och idrottsverksamhet, kulturell verksamhet, radio-, TV- och förlagsverksamhet, religiös verksamhet, FOU.

09 *Utbildning*, förskoleverksamhet, grundskoleutbildning, gymnasieskola, eftergymnasial utbildning och högskoleutbildning och stödtjänster till utbildning, FOU.

10 *Socialt skydd*, social trygghet vid sjukdom och funktionshinder, ålderdom, arbetslöshet, övrig social utsatthet, FOU.

Källa: Europeiska nationalräkenskapssystemet, ENS95, Classification of the Functions of Government (COFOG)

Klassificering av utgifter

Att klassificera konsumtionsutgifter och transfereringar efter ändamål har tre olika syften. Det första syftet är att det ger en bättre möjlighet att analysera utvecklingen i den offentliga sektorn. Genom att fördela inkomster och utgifter på COFOG går det att utläsa omfattningen av den offentliga sektorns åtaganden. Analyser kan även göras av vilka ändamål inom offentlig sektor som har ökat respektive minskat under en period. Det andra syftet med COFOG är att underlätta internationella jämförelser eftersom länder har olika ansvarsområden när det gäller offentlig sektor. Det tredje syftet med COFOG är att möjliggöra en fördelning på individuella och kollektiva konsumtionsutgifter. COFOG-klassificeringen är uppdelad efter individuella eller kollektiva ändamål. De kollektiva ändamålen avser de verksamheter som inte riktar sig till någon specifik individ utan till samhället i stort. Det är till exempel försvaret, rättsväsendet, infrastruktur, offentlig förvaltning och liknande. Individuella ändamål är däremot verksamhet riktad till enskilda individer såsom hälso- och sjukvård, kultur- och fritidsverksamhet, utbildning och socialt skydd.

I nationalräkenskaperna så har fördelningen på individuellt och kollektivt ändamål betydelse för vilken metod som ska användas för att beräkna fasta priser.

Klassificeringsprinciper och källor

COFOG-klassificeringen görs enligt principen att den ska följa transaktionen. Det innebär att varje inköp, löneutbetalning, transferering, låneutbetalning eller annan utgift/inkomst ska förses med en COFOG-kod som speglar transaktionens ändamål. Detta gäller främst kapital- och löpande transfereringar och nettoanskaffning av finansiella tillgångar. För andra transaktioner kan det vara svårare att identifiera transaktionen och dess ändamål. I de fallen tillåts det att klassificera efter det ändamål som är störst. Det kan t.ex. gälla en myndighet som bedriver flera olika verksamheter, men saknar information om delarna, vilket innebär att hela myndigheten klassificeras under en COFOG-kod.

Klassificeringen av de statliga inkomsterna och utgifterna utförs av ESV i samråd med SCB. I de flesta fall klassificeras varje myndighet till sitt huvudsakliga COFOG, men i vissa fall finns det mer detaljerade uppgifter och då görs det en finare uppdelning. För kommuner och landsting så sker klassificeringen utifrån SCB:s undersökning Räenskapssammandraget som samlas in en gång om året. I Räenskapssammandraget ska kommuner och landsting fördela sina inkomster och utgifter på olika verksamheter. Dessa verksamheter är i sin tur kopplade till COFOG.

Löpande och fasta priser

I sammanställningarna används både löpande och fasta priser. De löpande priserna speglar det penningvärde som råder under den period som beräkningarna avser, medan de fasta priserna är uttryckt i en annan periods prisnivå. Redovisningen av både fasta och löpande priser behövs för att kunna skilja på hur mycket av en förändring i en transaktion som beror på en prisförändring och hur mycket som beror på en volymförändring.

Sedan 1999 beräknas fasta priser i nationalräkenskaperna enligt kedjeindexmetoden, vilket innebär att de fasta priserna beräknas i föregående års prisnivå och därefter kedjas till en tidsserie. Denna metod rekommenderas

deras i SNA/ENS. Tidigare användes vid fastprisberäkningarna prisindex med fast basår, senast år 1991. Det fasta basåret innebar att de olika grundposterna i NR-systemet vägdes ihop med de prisrelationer som rådde 1991.

Kedjeindexmetoden innebär att varje grundpost nu beräknas i fasta priser uttryckt i närmast föregående års pris. Fördelen med kedjeindexmetoden är att man alltid väger ihop olika delaggregat med senast tillgängliga information och att ingen del av systemet får felaktig vikt på grund av relativa prisförändringar.

De fasta priserna kan presenteras på olika sätt, t.ex. uttryckta i föregående års prisnivå eller i referensårspriser med valfritt år som referensår. Ett annat alternativ är att redovisa indexserier baserade på referensåret eller volymförändringar mellan åren. En tidsserie angiven i föregående års priser ger svårtolkad information.

Redovisningen med referensårspriser liknar den gamla redovisningen med fast basår, men det finns en väsentlig skillnad förutom vägningseffekterna. De olika grundposterna och aggregaten blir inte summerbara utom för referensåret och året efter referensåret. Det går alltså inte att summera försörjningsbalansens delposter och därmed få BNP. Varje enskild serie måste kedjas separat och på den nivå man vill analysera. I och med bytet till rullande referensår i kvartalsräkenskaperna blir emellertid det senaste helåret och beräkningsåret summerbara. Materialet som redovisas här är löpande priser och referensårspriser med år 2009 som referensår.

Fasta priser i offentlig sektor

För den offentliga sektorn så finns det två olika metoder för att beräkna fasta priser, kostnadsmetoden och produktionsmetoden. Kostnadsmetoden används för de ändamål som är kollektiva och produktionsmetoden används för de individuella ändamålen. Tidigare fastprisberäknades allt enligt kostnadsmetodens princip, men sedan november 2007 görs i nationalräkenskaperna en skillnad mellan individuell och kollektiv produktion. Produktionsmetoden har startåret 2003 för hälso- och sjukvården och för övriga verksamheter år 2002.

Fasta priser enligt kostnadsmetoden beräknas som summan av delarna i konsumtionen. Det betyder att varje transaktion inom konsumtionen deflateras med olika index som speglar prisförändringen för den aktuella perioden. Detta gäller för alla delar i konsumtionen med undantag för löner och kollektiva avgifter, som volymframskrivs med arbetade timmar. När sedan delarna har fastprisberäknas så summeras de till konsumtionen.

För den individuella produktionen finns det ett EU-direktiv som anger att beräkningen ska göras med hjälp av uppgifter över produktionens volymförändring. Produktionen för den de individuella ändamålen ska alltså framskrivas med volymmått. Det innebär att för varje individuellt ändamål ska ett volymmått tas fram som ska spegla just det ändamålets produktionsutveckling. Exempel på volymmått kan vara antalet elevtimmar inom grundskolan, antal sjukvårdsbehandlingar inom hälso- och sjukvård, antal besök på museer och teatrar för kultur- och fritidsområdet samt antal handläggningsärenden inom socialförsäkringssystemet. Det sammanvägda volymmåttet genererar slutligen produktionsutvecklingen (volymutvecklingen) i fasta priser. Det dataunderlag som finns tillgängligt för att beräkna volymmått är främst helårsuppgifter. Ett syfte med att beräkna individuell

produktionen utifrån volymmått är att det ska vara möjligt att göra skattningar av arbetsproduktivitet.

Stat, kommun och landsting påverkas olika av att den offentliga sektorn har två metoder för fastprisberäkningar. Det beror på att landstingens individuella produktion uppgår till över 90 procent av den totala produktionen medan motsvarande andel för staten endast är en fjärdedel. För kommunerna, som är den största delsektorn inom den offentliga sektorn, står den individuella delen för cirka tre fjärdedelar av den totala produktionen. Det i sin tur resulterar i att hela den offentliga sektorn i högsta grad påverkas av hur den individuella produktionen utvecklas eftersom den står för två tredjedelar.

Skillnader mellan beräkningar i NR och statsbudgeten

Redovisningen i nationalräkenskaperna är i huvudsak periodiserad och syftar till att avspegla de ekonomiska händelserna den period då verksamheten bedrivs. Intäkterna redovisas när prestationen utförs och kostnaderna när resursen förbrukas.

Redovisningen i statsbudgeten upprättas till största delen enligt så kallade utgiftsmässiga principer där saldot speglar de kassamässiga strömmarna. Budgetsaldot redovisas kassamässigt.

Skillnaden påverkar framförallt redovisningen av skatter och ränteutgifter. Skillnaden i redovisningsprincip medför att budgetsaldo och finansiellt sparande skiljer sig åt. Därutöver finns även saldoneutrala skillnader i redovisningen av inkomster och utgifter mellan NR och statsbudgeten.

Statens finansiella sparande visar förändringen av den finansiella förmögenheten exklusive värdeförändringar medan budgetsaldot visar statens lånebehov och avspeglar därmed förändringen av statsskulden. Då staten exempelvis köper eller säljer finansiella tillgångar eller ökar utlåningen påverkas därför det finansiella sparandet och budgetsaldot på olika sätt.

I nationalräkenskaperna definieras vissa delar av EU-avgiften som produktionsskatt till EU. I statsbudgeten redovisas dessa avgifter som en inkomst för staten. Vidare redovisas EU-bidragen i statsbudgeten som en inkomst som transfereras av staten till företag och kommuner.

Räkenskapssammandrag för kommuner och landsting

Syftet med räkenskapssammandraget (RS) är att på kommun-, landsting- och riksnivå ge en tillförlitlig information om kommunernas och landstingens ekonomi, nuläge och utveckling.

Ekonomiska uppgifter om kommunernas ekonomi har samlats in sedan 1874 och publicering har skett under samma tidsperiod i Kommunernas finanser, Den offentliga sektorns finanser 1999–2000, Den offentliga sektorn 2001–2003 och Kommunernas hushållning med resurser 2004–2009 (Statistiskt meddelande).

SCB samlade in landstingens räkenskapsammandrag t.o.m. räkenskapsåret 1972. Efter 35 år på Landstingsförbundet/Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är arbetsuppgiften fr.o.m. år 2008 tillbaka på SCB.

Statistikanvändning

RS används som källa för att beräkna kommunsektorns bidrag till BNP, finansiellt sparande, investeringar och transfereringar samt de kommunala affärsverkens driftöverskott. RS används även som underlag i beräkningarna av den kommunalekonomiska utjämningen mellan kommuner respektive landsting. RS används på kommunnivå dessutom för beräkning av statsbidrag för maxtaxa inom barnomsorgen och för utjämningssystem för stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS).

Uppgifterna från RS används även av:

- Kommuner och landsting som jämför den egna ekonomin med andra för att finna uppslag till effektiviseringar i verksamheten.
- Sveriges Kommuner och Landsting i sin intressebevakning gentemot staten.
- Statliga myndigheter för deras uppföljning av kommunal verksamhet.
- Finansdepartementet för att bedöma enskilda kommuner och landstings ekonomi och för uppföljning och utvärdering av kommunal verksamhet.
- Banker och andra finansinstitut för kreditvärdering av kommuner.
- Massmedia och allmänhet.

Detta omfattar statistiken

I RS ingår ett stort antal ekonomiska uppgifter avseende kommunernas och landstingens utgifter och inkomster hämtade från driftredovisning, kostnader för verksamheter, investeringsredovisning, resultaträkning och balansräkning. Populationen utgörs av samtliga Sveriges kommuner och landsting. I begreppet landsting inkluderas två regioner (Region Skåne och Västra Götalandsregionen) samt Gotlands hälso- och sjukvård. Statistiken omfattar även motsvarande uppgifter från kommunalförbundens bokslut.

Definitioner och förklaringar

Uppgifternas definitioner följer kontoplanen Kommun-Bas respektive L-BAS. Verksamheterna är indelade i verksamhetsblock i enlighet med den officiella statistikens indelningar för verksamhetsstatistiken. Den kommunala verksamheten är indelad i verksamhetsblock med avseende på dels den skattefinansierade (egentliga) verksamheten och dels affärsverksamheten.

Så görs statistiken

Insamlingen sker med elektroniskt formulär. Formulären är separerade för kommun respektive landsting, innehållet är dock utformat på liknande sätt. I formulären finns förutom själva blanketten även förprintade uppgifter, granskningskontroller och nyckeltal som beräknas automatiskt.

Undersökningen är uppdelad i två steg. Steg 1 innehåller preliminära uppgifter från kommunerna och landstingens bokslut. I denna undersökning ingår endast resultat- och balansräkningar. Steg 2 omfattar en mer detaljerad redovisning ner på verksamhetsnivå av boksluten.

Avseende landstingen samlar SKL in uppgifterna för landstingens preliminära resultat- och balansräkning (steg 1).

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/OE0107

Underlag till statens finansiella sparande

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från landets statliga myndigheter. Materialet används som underlag till *statens finansiella sparande* och *statistik över den offentliga sektorn*. Utifrån Ekonomistyrningsverkets uppgifter genomför SCB beräkningar och anpassar materialet till det svenska ekonomiska systemet och nationalräkenskaperna.

Statistikanvändning

Uppgifter om den statliga sektorn används av många olika användare. Det statistiska underlaget används i huvudsak av Ekonomistyrningsverket, SCB, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet. Underlaget ligger till grund för statistiska beräkningar och ekonomisk analys av sektorn.

Detta omfattar statistiken

Siffrorna inom den statliga sektorn baseras på de uppgifter som myndigheter rapporterar till Ekonomistyrningsverket. Underlaget sammanställs till *Underlag till statens finansiella sparande* och tas fram varje kvartal. Detaljrikedomen är relativt omfattande i underlaget. Uppgifter kan särskiljas beträffande enskilda inkomst- och utgiftstyper, uppdelat per myndighet och aktuell period till exempel ett givet kvartal samt kopplas till olika klassificeringar m.m.

Definitioner och förklaringar

Underlaget till statens finansiella sparande är framtagen utifrån de krav som finns för att möjliggöra statliga beräkningar i NR. Vad som ingår i underlaget har tagits fram av Ekonomistyrningsverket tillsammans med användarna med hänsyn till de krav och regler som finns. Befintliga klassificeringar som exempelvis *Classification of the Functions of Government* (COFOG) används.

Så görs statistiken

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från myndigheter via det statliga koncernredovisningssystemet HERMES. Myndigheterna bokför sina inkomster och utgifter på så kallade S-koder vilket är statliga inrapporteringskoder. Ekonomistyrningsverket analyserar och sammanställer sedan materialet. Därefter skickas det samlade underlaget till SCB som dels beräknar den statliga konsumtionen och dels statens finansiella sparande.

Beräkning genomförs varje kvartal samt i samband med årsberäkningar. Beräkningarna resulterar i ett antal variabler, t.ex. insatsförbrukning, löner och försäljning, som i sin tur resulterar i det som efterfrågas i NR-systemet, exempelvis *totala konsumtionsutgifter* för staten.

Årsvärden består av summan av ingående kvartal. Årsberäkningar genomförs på en mer detaljerad nivå, nedbruten på olika produktgrupper, vilket möjliggör mer detaljerade slutberäkningar av den statliga sektorn i NR.

För mer information om Ekonomistyrningsverket, se www.esv.se

Referenser

- Ekonomistyrningsverket (ESV) (2010). *Statsbudgetens utfall 2009*.
- Ekonomistyrningsverket (ESV), (2010) *Underlag för årsredovisning för staten 2009*.
- European Commission, Eurostat (2010) - Taxation and customs union. *Taxation trends in the European Union*. 2010 edition
- Eurostat (2010). *Tax revenue in the EU*. (Statistics in focus 23/2010)
- Eurostat, *Annual Government Finance Statistics*, General government expenditure by function (COFOG)
- Eurostat (2007) *Manual on sources and methods for the compilation of COFOG Statistics*
- Finansdepartement & Sveriges Kommuner och Landsting (2008). *Kommunalekonomisk utjämning 2008*.
- Försäkringskassan (2010) *Socialförsäkringen i siffror 2010*
- Regeringskansliet (2010). *Årsredovisning för staten 2009*. (Regeringens skrivelse 2009/10:101)
- Riksdagen, *Skrivelse 2009/10:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2009*.
- Skatteverket (2010). *Skatter i Sverige. Skattestatistisk årsbok 2010*.
- Socialstyrelsen (2010) *Tillgång till vårdplatser*
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2010). *Nationalräkenskaper, detaljerade årsberäkningar 1993-2008*. (Statistiskt meddelande NR10 SM 1002) (Sveriges officiella statistik) [www.scb.se\NR0103](http://www.scb.se/NR0103)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2010). *Offentligt ägda företag 2009*. (Statistiskt meddelande OE27 SM 1001) (Sveriges officiella statistik) [www.scb.se\OE0108](http://www.scb.se/OE0108)
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2011). *Taxeringsutfallet 2010*. (Statistiskt meddelande OE21 SM 1101) (Sveriges officiella statistik) [www.scb.se\OE0701](http://www.scb.se/OE0701)
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) www.skl.se
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2010). *Ekonomirapporten. Om kommunernas och landstingens ekonomi- december 2010*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2010). *Landstingen och regionerna i diagram och siffror 2009*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2010). *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2009*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2010) *Arbetet med den nya influensan A(H1N1)*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) *Personalstatistiken 2009*

In English

Public Finances in Sweden 2011 gives an account of the financial status of the public sector in Sweden from a macroeconomic perspective. Our aim with this yearbook is to provide a total picture of what the public sector in Sweden encompasses, how it is governed, which responsibilities it is given, how much the responsibilities cost and how they are financed as well as whom its services benefit.

Summary

The structure of the public sector

The public sector in Sweden comprises three sub-sectors: first, the central government sector including the Swedish Parliament (Riksdag) and governmental authorities, responsible for the provision of many public services such as police, defence, the judicial system, infrastructure and national administration; second, the local government sector including the municipalities and county councils, responsible for education, the care of elderly and disabled as well as health care; and third, the old-age pension system. According to the National Accounts, publicly-owned companies along with those market activities that municipalities pursue are not included in the public sector.

The size of the public sector

Measures of the public sector are often expressed in relationship to the Gross Domestic Product (GDP). In 2009, the public sector's contribution to GDP regarding consumption indicated that the public sector in Sweden constituted 31 per cent of GDP, a high figure compared to many other European countries.

Total revenue for the public sector in Sweden, raised mostly from taxes on income, wealth and production, totalled SEK 1 621 billion in 2009 (52 per cent of GDP). The total tax quota in Sweden, the sum of taxes and fees in relation to GDP, was 46.9 per cent in 2009. Total expenditure, on the other hand, came to SEK 1 651 billion in 2009 (53 per cent of GDP). The largest share of expenditure comprised consumption, SEK 858 billion, and transfers, SEK 652 billion (of which 85 per cent is directed towards households). Investments amounted to SEK 101 billion and expenditure on interest payments etc. was SEK 37 billion.

List of tables

1. GDP by type of producer, 1993–2009, current prices. Million SEK	87
2. GDP by type of producer, 1993–2009, constant prices reference year 2009. Million SEK	88
3. Employment by sector according to National accounts. 1993–2009	89
4. General government expenditure, consolidated, 2000–2009, current prices. Million SEK	90
5. General government receipts, consolidated, 2000–2009, current prices. Million SEK	91
6. GDP, expenditure approach, General government share, 1993–2009, current prices. Million SEK.....	92
7. GDP, expenditure approach, General government share, 1993–2009, constant prices reference year 2009. Million SEK.....	94
8. The size of government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country, 2009.....	96
9. National budget for Sweden, income 2009. Million SEK	97
10. National budget for Sweden, expenditure by category, 2009. Million SEK.....	98
11. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure), 2000–2009. Percent of GDP	99
12. General government consolidated gross debt (Maastricht debt), 2000–2009. Percent of GDP	100
13. Government final consumption expenditure by function, 1993–2009 current prices. Million SEK.....	101
14. Government final consumption expenditure by function, 1993–2009, constant prices reference year 2009. Million SEK.....	104
15. General government gross fixed capital formation by purpose, 1993–2009, current prices. Million SEK.....	107

Sakordsregister, begreppsförklaring

Begrepp	Innebörd
Assistansersättning 13, 43, 61, 69	De personer som omfattas av Lagen om stöd och service till funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt Lagen om assistansersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under igenomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Frågor om assistansersättning handläggs av Försäkringskassan.
Bruttoinvestering 44, 57, 84, 90, 93, 107, 109	Bruttoinvesteringar omfattar fast bruttoinvestering lagerinvestering värdeföremål (anskaffning minus avyttring) Bruttoinvestering innebär investering före avdrag av periodens kapitalförslitning.
Bruttonationalinkomst (BNI) 13, 50	Summan av alla inkomster i ett land under en period, vanligtvis ett år. Bruttonationalinkomst (till marknadspris) är lika med BNP minus primära inkomster som inhemska enheter betalar till utländska enheter plus primära inkomster som inhemska enheter erhåller från utlandet.
Bruttonationalprodukt (BNP) 11, 13, 17, 18, 19, 20, 28, 36, 37, 38, 41, 42, 44, 46, 47, 48, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 115, 117	Bruttonationalprodukten är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landets för användning till konsumtion, export och investeringar under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.
COFOG 11, 13, 36, 37, 40, 51, 113, 114, 118, 119	Classification of the Functions of Government. En internationell klassifikation som grupperar offentliga sektorns utgifter efter deras funktion eller ändamål.
Derivat 84	Derivat ger upphov till rättigheter och skyldigheter som innebär att en eller flera av de finansiella risker som finns i ett underliggande primärt instrument överförs mellan de parter som ställt ut respektive förvärvat derivatet. Typiska exempel på derivat är termins-, swap- och optionsavtal.
Eurostat 34, 37, 51, 80, 86, 96, 99, 100, 119	EU:s statistikorgan
Finansiellt sparande 12, 46, 47, 48, 58, 66, 74, 83, 84, 85, 99, 116, 117, 118	Den del av disponibel inkomst brutto som inte konsumeras eller används som bruttoinvestering, dvs. totala inkomster minus totala utgifter.
Fysiska personer 28, 30	En juridisk term för individer. Fysiska personer skiljer sig mot juridiska personer som avser t.ex. aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.

(forts.)

Begrepp	Innebörd
Förbrukning 20, 27, 39, 59	Förbrukningen (eller insatsförbrukningen som är den rätta benämningen) består av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen. Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen. Hit räknas inte den förbrukning av fasta tillgångar vars användning förs som kapitalförslitning.
Försäljning 26, 33, 39, 47, 118	Försäljning av varor och tjänster ingår i konsumtionsbegreppet men inte i produktionen. Försäljningen är ingen utgift utan genererar en inkomst, och redovisas till konsumtionen med omvänt tecken.
Försörjningsbalans 18	Försörjningsbalansen i nationalräkenskaperna är en sammanställning som visar dels tillgången (som ett flöde, ej ett bestånd) på varor och tjänster i ett land under en tidsperiod, dels användningen av dessa varor och tjänster. Komponenterna är BNP och import på tillgångssidan och konsumtionsinvesteringar och export på användningssidan. Summa tillgång och summa användning blir definitionsmässigt lika.
Förädlingsvärde 11, 17, 18, 19, 22, 80	En sektors/branschs förädlingsvärde är dess produktionsvärde minus dess förbrukning. Summan av samtliga sektorer/branschers förädlingsvärde med tillägg för nettot av produktionsskatter och produktionssubventioner utgör BNP till marknadspris.
Generella bidrag 65, 73	De statliga bidrag som kommunerna och landstingen disponerar efter eget gottfinnande.
Hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO) 43, 87, 88, 89	Hushållens icke-vinstdrivande organisationer består av icke-vinstdrivande organisationer som betjänar hushåll. Deras huvudsakliga inkomster kommer från frivilliga bidrag eller från den offentliga sektorn. Därtill kan inkomster komma från tillfälliga försäljningar och kapital. Exempel på HIO är idrottsföreningar, fackföreningar och religiösa samfund.
Insatsförbrukning 59, 66, 73, 118, 126	Insatsförbrukning består av värdet av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen, exklusive fasta tillgångar, vars användning förs som kapitalförslitning. Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen.
Juridiska personer 28	Juridiska personer är sådana rättsobjekt som inte är fysiska personer. Som juridiska personer betecknas bland annat aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.
Kapitalförslitning 18	Kapitalförslitning motsvarar värdet av de fasta tillgångar som har förbrukats under den aktuella perioden till följd av normal användning och förutsebar föråldring, inklusive en avsättning av förlust av materiella fasta tillgångar genom oförutsedda skador vilka man kan försäkra sig emot. Kapitalförslitning värderas till återanskaffningspris.

(forts.)

Begrepp	Innebörd
Konsumtion 11, 15, 17, 18, 19, 26, 33, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 50, 57, 63, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 74, 76, 77, 80, 82, 84, 92, 93, 94, 95, 97, 101, 104, 113, 114, 118	Konsumtionsutgifter består av inhemska institutionella enheters utgifter för varor och tjänster. Konsumtionsutgifter kan förekomma både inom landet och utomlands. Konsumtionsutgifterna beräknas i NR som produktionen minus försäljning och egenproducerade övriga tillgångar, plus sociala naturaförmåner.
Läkemedelsförmån 39, 73, 75, 78	Enligt lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. omfattas vissa läkemedel av den kostnadsreducering (även kallad läkemedelsrabatt) som utgör ett skydd mot höga kostnader för konsumenten. Beslut om vilka läkemedel som ingår i förmånen fattas av Läkemedelsförmånsnämnden.
Nationalräkensskaperna 11, 15, 17, 35, 53, 54, 59, 63, 71, 84, 111, 112, 114, 115, 116, 118	Nationalräkensskaperna (NR) sammanfattar och beskriver i form av ett slutet kontosystem Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling. Beskrivningen omfattar produktionen av varor och tjänster och dess användning, inkomstbildning, omfördelning, inkomstansvändning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Kända aggregat inom nationalräkensskaperna är BNP, BNI, konsumtion och finansiellt sparande.
Nominellt värde 84	Beteckning för mått som inte tar hänsyn till prisnivåns förändring. En annan benämning för nominellt värde är värde i löpande pris.
Offentligt ägda företag 11, 17, 18, 21, 22, 25	I SCB:s redovisning av de offentligt ägda företagen gäller att ett företag räknas som ägt av den offentliga sektorn om företaget till övervägande del kontrolleras av den offentliga sektorn. Normalt utövas kontrollen över ett aktiebolag av dem som har högsta rösteandelen, men kontrollen kan också utövas genom rätten att tillsätta styrelsemajoritet eller genom särskild lagstiftning. Om kontrollen till lika delar utövas av den privata sektorn och den offentliga sektorn, så räknas företaget som offentligt ägt.
Produktion 11, 18, 25, 26, 27, 28, 39, 44, 55, 59, 91, 112, 115, 116	I NR mäts den offentliga sektorns produktion från kostnadssidan genom en summering av insatsförbrukning, utbetalda löner, kollektiva avgifter och kapitalförslitning. Produktionen kan delas upp i individuell respektive kollektiv produktion, läs mer under Individuell (Kollektiv) produktion/konsumtion.
Produktionsskatter 30, 31, 55	Produktionsskatter består av alla skatter som ett företag åläggs som följd av deras produktionsaktiviteter, oberoende av kvantiteten eller värdet av de producerade eller sålda varorna och tjänsterna (ENS § 4.22).
Produktskatter 55	Skatter som man är skyldig att betala per enhet av en vara eller tjänst som produceras eller ingår i en transaktion (ENS § 4.16). Importtullar, energiskatter och moms är exempel på produktskatter.

(forts.)

Begrepp	Innebörd
Skattekvoten 11, 28, 81, 82	Skattekvoten är en indikator på skattebördan i ett land. EU använder fyra olika definitioner av skattekvoten för att presentera skatteinkomsterna. + Skatter på produktion och import + Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter + Kapitalskatter + Obligatoriska faktiska sociala avgifter som betalas till ålderspensionssystemet = Indikator 1 + Obligatoriska faktiska sociala avgifter som betalas till offentliga sektorn = Indikator 2 + Tillräknade sociala avgifter som betalas till offentliga sektorn = Indikator 3 + Frivilliga faktiska sociala avgifter som betalas till offentliga sektorn = Indikator 4 Indikator 4 anger de totala skatter och sociala avgifter som betalas till offentliga sektorn. Det är oftast svårt att jämföra skattekvoten mellan länder. Eurostat använder sig av indikator 2 och 4 för att beräkna skattekvoten. I Sverige används ofta indikator 2.
Sociala avgifter 11, 18, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 39, 55, 56, 58, 72, 73, 91	Består till störst del av arbetsgivarens obligatoriska faktiska kollektiva avgifter t.ex. sjukförsäkringsavgift, allmän pensionsavgift, arbetsmarknadsavgift samt föräldraförsäkringsavgift.
Sociala naturaförmåner 19, 39, 41, 66, 67, 72, 73, 75	De sociala naturaförmånerna benämndes tidigare direktkonsumtion och består av varor och tjänster som kommer hushållen tillgodo och som produceras av marknadsproducenter, men finansieras av skattemedel. Exempel på sociala naturaförmåner är läkemedelsförmånen och köp från privata vårdgivare. Sociala naturaförmåner ingår i konsumtionsbegreppet.
Socialförsäkringssektorn 53	En tidigare benämning i NR på ålderspensionssystemet. Socialförsäkringssektorn utgörs från och med verksamhetsåret 1998 enbart av AP-fonderna.
Statsbudgeten 32, 33	Statsbudgeten är regeringens förslag till budget som läggs fram i två steg till riksdagen. Det första steget är i vårpropositionen, som innehåller riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Det andra steget är budgetpropositionen, som lämnas i september och innehåller förslag om hur statens medel ska fördelas till olika ändamål och beräkningar av statsinkomsterna för nästa år.

(forts.)

Begrepp	Innebörd
Sysselsatta 17, 21, 22, 54, 55, 64, 71, 72, 89, 112	Antalet sysselsatta redovisas i ett flertal källor, med olika mätmetoder och definitioner. Nationalräkenskaperna använder Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som källa för att mäta totalt antal sysselsatta, men använder andra källor för att göra fördelningar per sektor och bransch. NR gör vissa tillägg till AKU, t.ex. för personer under 16 år och över 64 år (som inte ingår i AKU). NR skall liksom AKU mäta antal sysselsatta, dvs. inte omräknat till heltidspersoner. Den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS, mäter också antalet sysselsatta. Här är mätperioden november månad, medan den i AKU är en mätvecka varje månad.
Taxering 28	Inom skatterätten fastställelse av underlaget för uttag av en skatt eller avgift.
Transferering 11, 15, 16, 19, 29, 30, 35, 41, 42, 43, 44, 57, 58, 60, 61, 65, 73, 79, 80, 81, 96, 113, 114, 117	Ensidiga betalningar från en enhet till en annan. Som regel krävs ingen bestämd motprestation.
Utgiftstak 33, 47	Maximal nivå för de statliga utgifterna. Utgiftstaken, beslutas av riksdagen, bestäms normalt 3 år i förväg.
Volymutveckling 38, 55, 64, 72, 73, 115	Volymutveckling är den måttenhet som används för att beskriva utvecklingen av en variabel under en tidsperiod i nationalräkenskaperna. Volymutvecklingen har ingen priseffekt, utan mäter förändringar i kvantitet och egenskaper.

Offentlig ekonomi 2011

ger en översikt över den offentliga sektorns ekonomi och verksamheter från ett makroekonomiskt perspektiv. I diagram och text visas utvecklingen i termer av inkomster och utgifter av olika slag för sektorn och dess delar – den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. Vidare ingår olika mått på den offentliga sektorns storlek samt jämförelser av sektorns storlek i Sverige och övriga länder i EU och OECD.

I boken redogörs också för den offentliga sektorns ansvar och styrning samt statsbudgetens roll i den ekonomiska politiken. Statsskulden och hur Sveriges finansiella sparande beräknas enligt Maastricht-fördraget beskrivs.

Boken innehåller också en beskrivning av de olika källor som använts för statistiksammanställningarna samt ett antal tabeller med grundläggande statistik.

Offentlig ekonomi 2011 är en faktaredovisning som vänder sig till alla som är intresserade av ekonomi och samhällsfrågor.

ISSN 1654-1227 (online)

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Kundservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Customer service, phone +46 8 506 948 01